

СОКО

часопис за духовну и културну просвјету

Година III

број 5-6

јули 2007.

2 KM

... У том Сарајеву и Босни муслимани су преко ноћи постали Бошњаци. Сад би моје књиге много изгубиле на преводу на бошњачки језик. То је град у коме није изложена ни једна моја књига ни слика. А написао сам Сарајевску трилогију, па је тај град, једини у бившој Југославији, послје Дубровника који се може похвалити властитом трилогијом...

Порука

Митрополит Николај
О СОКОЛУ

Гост "Сокола"

Момо Капор
**ПИШИ КРУПНИЈЕ
ДА БИ ВИДИО
ДА ТЕ ЧИТАМ**

Интервју "Сокола"

Др Драган Недељковић
**ЈЕДИНСТВО
МОРАЛНО
И ДУХОВНО**

Вишеградска стаза

Славко Хелега
**О ЖЕНАМА У
АНДРИЋЕВИМ
ДЈЕЛИМА**

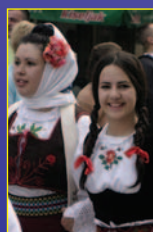

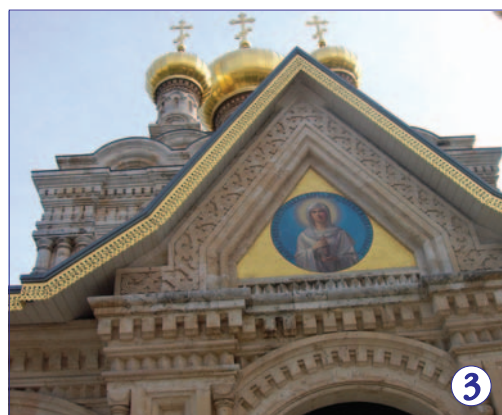
Фото прича

**4. МЕЂУНАРОДНИ
ФЕСТИВАЛ
ФОКЛОРА**

Слава ССД “Соко” Св. Василије Острошки прослављена је као и обично у Народном дому Манастира Добрун, уз велики број гостију и представника друштава учесника Међународног фестивала фолклора. Домаћини су били Славиша и Снежана Тасић из Босанске Јагодине. За наредну годину за домаћина су се јавили: КУД “Соко” и њихов умјетнички руководицац Драган Ђокић

У ПОСЈЕТИ СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

Од 4. до 12. фебруара, по благослову Митрополита Николаја а у организацији др Хаџи Милоша Видаковића, група поклоника из Вишеграда и Србије посјетила је Свету Земљу и поклонила се свим њеним светињама, примивши Божанске Свете Тајне у самом Храму Гроба Господњег. Све поклонике Патријарх јерусалимски Теофил је даривао својим поклонима.

(ДВО)БРОЈ И НОВИ САРАДНИЦИ

Прошло је толико довољно времена да смо прескочили један редован број часописа “Соко”. Зато је пред Вама уз то закашњење, поштовани читаоци, најновији број, односно ПРВИ ДВОБРОЈ “Сокола”.

Повећане странице нуде Вам знатно већи избор тема и текстова, али и наших нових сарадника који наш домет и медијски интерес још више проширују.

У уводнику “Сокола” Његово Високопреосвештенство, Митрополит дабробосански господин Николај бесједи о дугогодишњим активностима Соколског покрета, који наредне 2008. године у Вишеграду биљежи значајан јубилеј, 100 година!

Потрудили смо се да и овај пут гост “Сокола” буде еминентна и уважена личност. То је познати српски писац и сликар Момо Капор који нас је недавно са својим бесједама одушевио у амфитеатру Карађорђевог конака манастира Добрун.

Ту је и интервју са њим из пера новинара и члана наше Редакције Радоја Тасића, као и тематски разговор о томе како се развијао “са својим родним градом-Сарајевом”.

Традиционална рубрика “Из наше прошлости” посвећена је Светом Стефану Дечанском, а од знаменитих Срба овај пут Вам представљамо Доситеја Обрадовића.

Пригодан текст посветили смо Одлуци о стављању вишеградске ћуприје на Дрини на Листу свјетске баштине УНЕСКО-а, а наш нови сарадник, познати фочански новинар, културни и јавни радник Радисав Машкић за овај број послао нам је цјеловит текст о културно-умјетничком тренутку Фоче.

“Соко” у овом броју објављује и интервју са професором Др Драганом Недељковићем, као и Фељтон о Кулину Бану.

У овом (дво)броју са своја два репортажна записа појављује се још један сарадник, искусни ужички новинар Зоран Тмушић. Његови текстови су посвећени обнови манастира Дубраве и Рујно.

Наравно, и у овом броју нудимо вам занимљиве текстове у рубрикама “Отворено о негативностима” и “Живот у природи”, те о активностима Српског соколског друштва “Соко” и његовим бројним секцијама.

Пишемо о враћању чувене и вриједне ризнице у манастир Бања код Прибоја, некада сједишту епархије дабробосанске, а ту је и репортажни запис са овогодишње 28. по реду, а 15. у Републици Српској - “Вишеградске стазе”.

Још један нови сарадник “Сокола”, Наташа Ковач, биљежи сјећања старог вишеградског професора и културног ствараоца Божицара Полића, а у поводу прошлогодишњег јубилеја, 50 година од формирања глумачке секције вишеградске Гимназије, док нам колега Радивоје Обреновић из Чајнича шаље занимљиву репортажу, чиме је и он постао наш нови сарадник.

Почетком ове године у далеком Јапану умро је Казуо Танака, познати преводилац дјела Иве Андрића и велики пријатељ Вишеграда и вишеградског сликара Хаџи Бранка Никитовића. Након смрти један дио његовог пепела присутан је у Саву код Београда, те у Дрину са моста Мехмед паше Соколовића. Тим поводом “Соко” објављује пригодан текст.

На средњим, колор странама, двоброја нудимо вам занимљиву фото репортажу са пута по Светој земљи. Ту је редовна рубрика посвећена поезији, овај пут Милана Ракића, а на страницама “Сокола” са својим стиховима гостују и чланови Српског књижевног клуба из Брчког.

Уз бројне вијести и извјештаје објављујемо и кратку причу Радоја Тасића под насловом “Кад коњи тугују”, а ту је и текст са 4. Сабора старог пјевања у Срба у Доњој Сопотници код Новог Горажда.

Иначе, у овом двоброју објављујемо и резултате нашег наградног Конкурса за кратку причу на тему “Непресушно Православље”, те наравно и све три награђене приче.

Дакле, пред Вама је најновији број часописа “Соко”, овај пут стицајем околности уобличен у двоброј, што значи садржајно и по обиму знатно шири и свестранији.

Радујући се нашим новим сусретима у наредном, броју (или двоброју) позивамо Вас да будете наши активни читаоци и сарадници.

ЧАСОПИС ЗА КУЛТУРУ И ДУХОВНО ПРОСВЕЈЋИВАЊЕ

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ г. НИКОЛАЈА

Издавач:

Српско соколско друштво
"Соко"-Добрун-Вишеград

За издавача:

Милан Комад, председник

Уређивачки савјет:

председник: Благоје Андрић
чланови:

Бранко Никитовић, Драгутин Станчић,
Драган Ђокић, Александар Савић,
синђел Јован (Гардовић)

Главни и одговорни уредник:

Славко Хелета
тел: (065) 536-386

Технички уредник:

синђел Јован (Гардовић)

Уредник у редакцији:

Александар Савић

Редакција:

Александар Савић, Славко Хелета,
Радоје Тасић, Љубомир Мутапчић,
Младен Томић (фотографије),
Ђорђе Ђурић, Наташа Глоговац

Адреса редакције:

ССД "СОКО", 73247 Добрун, РС
Тел: (058) 483-123, (065) 431-505
sokodobrun@yahoo.com

Компјутерска припрема:

Издавачка кућа "ДАБАР"

Тираж:

1500 примјерака

Штампа:

А. Д. „Мићо Соколовић”, Рогатица

Часопис излази тромјесечно

Садржај

Умјесто уводника (ДВО)БРОЈ И НОВИ САРАДНИЦИ.....	5
Порука О СОКОЛУ.....	7
Гост "Сокола" ПИШИ КРУПНИЈЕ ДА БИ ВИДИО ДА ТЕ ЧИТАМ.....	8
Исповјести КАКО СМО СЕ РАЗИШЛИ ЈА И САРАЈЕВО.....	10
Наша прошлост СВЕТИ СТЕФАН ДЕЧАНСКИ СТЕФАН УРОШ III - КРАЉ.....	12
Знаменити Срби ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ.....	13
Интервју "Сокола" ЈЕДИНСТВО МОРАЛНО И ДУХОВНО.....	14
Фелтон - У времена староставна КУЛИН БАН.....	16
Православље ДУБРАВА ИЗНИКЛА ИЗ ПЕПЕЛА.....	17
Отворено о негативностима МАЈКА БОРКА.....	18
Живот у природи "СУЗА ЕВРОПЕ".....	20
Завјештања ВРАТИЛА СЕ СРЕДЊЕВЈЕКОВНА РИЗНИЦА.....	21
Дешавања ВЕЛИКО ДЕЛО ЗА СВА ВРЕМЕНА.....	22
Новости НАША ЋУПРИЈА СВЈЕТСКА БАШТИНА.....	23
Равногорци ОРИГИНАЛНА ДРАЖИНА ТЕОРИЈА.....	24
Култура О ЖЕНАМА У АНДРИЋЕВИМ ДЈЕЛИМА.....	25
СЈЕЋАЊЕ НА ГЛУМЦЕ СРЕДЊОШКОЛЦЕ.....	27
Поетска страна МИЛАН РАКИЋ (1876-1938).....	29
СРПСКИ КЊИЖЕВНИ КРУГ БРЧКО.....	31
Историјски осврти БОСНА.....	32
Српски језик БОГАЋЕЊЕ ИЛИ БОГАЉЕЊЕ.....	33
Срби - католици О СРПСКОМ ПОРИЈЕКЛУ РУЂЕРА БОШКОВИЋА.....	34
Музика О ПОРИЈЕКЛУ САЗА И СЕВДАЛИНКЕ.....	35
ТАМБУРА ДУШУ ВЕСЕЛИ.....	37
Репортажа КАД КОЊИ ТУГУЈУ.....	38
Историја "АЛ' ЈА ШТО ЗНАМ, ЗНАМ!".....	39
Актуелности ПО КУЛТУРИ СЕ ПРЕПОЗНАЈЕМО.....	40
Активности ССД "Соко" АПЛАУЗ МЛАДИМ ГЛУМЦИМА.....	42
СМОТРА ИГРЕ, ПЈЕСМЕ И МЛАДОСТИ.....	44
СОКОЛИ СЕ РАЗЛЕТЈЕЛИ.....	45
И ДАЉЕ СЕ НИТИ ПРЕПЛИЋУ.....	45
Вијести.....	46
Сјећање ХАЏИ МАКСОВО ПОЗОРИШТЕ.....	51
Разнода.....	52

ПОРУКА

Бесједа Митрополита дабробосанског г. Николаја на отварању
4. међународног фестивала фолклора у Вишеграду

О СОКОЛУ

Со је стара заједница младих, оба пола. Спортско друштво Соко је почео са разним активностима и секцијама као: лако-атлетска, тениска, веслачко-пливачка, те зимске и друге које су успешно учествовале на разним утакмицама. Сада је то под титулом "СПОРТ" веома развијено у у целом свету.

Почетак:

У Прагу - Чешка, 16. фебруара 1863. (пре 134) године, основано је прво соколско друштво, чији је први старешина био Јиндрих Фигнер и начелник др Мирослав Тирш. Циљ друштва је био: подизање националне свести, оплемењивање друштвене и физичке снаге чешког народа, путем физичког и моралног васпитања.

Соколска идеја се брзо раширила у словенском југу. Тако 1. октобра 1863. године основано је у Љубљани - Словенија, прво соколско друштво са називом "Јужни Сокол". Први старешина је др Коста, а вежбе је водио Штефо Мандрић. Влада је 1. августа 1867. године распустила друштво, али је 20. фебруара 1868. године поново основано под именом: "Гимнастичко друштво Соко" у Љубљани. Изаšla је 1867. године прва гимнастичка књига, под насловом "Наука о гимнастици 1. део", издао Јужни Соко. Други део је изашао 1869. године, а издала га је Матица Словеначка. Први соколски слет био је у Љубљани 1888. године, а чешки Соколи су тада били први пут у Љубљани. Соко се ширио у Словенији са почетком у Крању, да би 1908. године био основан Соколски Савез са седиштем у Прагу. Словеначки Соко имао је 8. жупа, са 115 друштава и одсека, 6.613 чланова, 1.014 чланица, 1.761 гимнастичара и 537 гимнастичарки.

Прво Хрватско соколско друштво је основано 1874. године у Загребу. Први старешина био је Иван Вончина, а учитељ гимнастике Синтер (Немац). Већи развојат сокола почео је 1876. године. Тада су основана друштва у већим местима у Хрватској и Далмацији. Холман је почео издавати 1878. године лист "Соко" и у Загребу је био отворен први соколски дом. Тек почетком 20. века било је живљег интересовања за Соко. Почео је излазити лист "Хрватски Сокол" и основан је Хрватски Соколски Савез. Године 1905. одржан је у Загребу први Соколски слет, на коме је учествовало 1.000 учесника. После овог слета повећао се број соколских друштава и основане су соколске жупе. Године 1911. одржан је у Загребу други соколски слет на коме је учествовало 1456 учесника: Хрвата, Словенаца, Срба, Чеха и Бугара. У 1913. години ово Соколско друштво имало је 19 жупа, (две у Америци), 169 друштава са 15.000 чланова.

У Србији 1857. године основао је Стева Тодоровић прво "Српско Друштво за гимнастику и борење" у Београду, а 1891. претворио у "Београдско Гимнастичко Друштво Соко". Особито жив рад имао је Српски Соко,

после петог свесловенског слета у Прагу 1907. године. Упоредо са Соколом, деловала је у Србији од 1892. године и "Гимнастичка организација Душан Силни", која је имала свој савез са седиштем у Београду. Доцније 1910. године обе организације су се ујединиле под истим именом "Српско Соколско Друштво Душан Силни". Старешина је био Стева Тодоровић а начелник Мирослав Војиновић из Чешке. Савезни орган "Соколски Гласник" почео је излазити 1910. године.

Први соколски слет одржан је 1910. године у Београду са учешћем Срба, Чеха, Хрвата и Словенаца. Ван граница тадашње Србије постојала су друштва у Сремским Карловцима, Сарајеву за БиХ, у Херцег Новом за приморје а овде у Вишеграду основан је Соко пре 99 година. Изван Србије имао је Соколски Савез 122 друштва. За време балканских и Првог Светског рата друштва нису радила.

О јединству Југословенског Сокола, расправљало се први пут на шестом свесоколском слету у Прагу 1912. године, да би се уједињење реализовало на састанку Срба, Хрвата и Словенаца у Загребу 1914. године, са припремљеним заједничким правилима. Уједињена југословенска соколска организација даље се зове: "Соколски Савез Срба, Хрвата и Словенаца". Заједнички орган "Соколски Гласник" под уредништвом др Лазе Поповића почео је излазити 1919. године у Загребу. Први Соколски Сабор одржан је у Новом Саду 28., 29. и 30. јула 1919. године. Да не помињемо многе догађаје, који су одржани од првог соколског сабора у Новом Саду па до догађаја у Сарајеву. У јулу у Сарајеву 1924. године одржан је трећи покрајински слет и утакмица чланова и нараштаја. Југословенски Соко учествује 18. јула 1924. године у Паризу на међународној гимнастичкој утакмици, Олимпијади.

Југословенски Соколски Савез имао је почетком 1924. године 26 жупа (Бања Лука, Београд, Бјеловар, Џеље, Крагујевац, Крањ, Љубљана, Љубљана1, Марибор, Мостар, Ниш, Нови Сад, Ново Место, Осиек, Паџифик, Ријека, Сарајево, Скопље, Сплит, Шабач, Шибеник, Тузла, Ужице, Велики Бечкерек, Загреб, Зајечар). Ово су седишта жупанија, а било је много више места где се Соко развијао и деловао.

Соко се потпуно угасио доласком нове власти по свршетку Другог Светског рата, а основан је "Дан младости", када ће своје соколске вежбе изводити 25. маја на дан Титовог рођендана.

Соко у Подринском крају - Вишеграду, конкретније у манастиру Добруну, обновљен је пре неколико година, који ево сада одржава четврти међународни сабор игре и песме у Вишеграду. Поздрављамо све Вас учеснике овог Сабора, као и све драге госте, проглашавајући овај четврти сабор игре и песме отворен.

ЖИВЕЛИ И ДОБРО ДОШЛИ!

•Митрополит дабробосански Николај

ГОСТ "СОКОЛА"

МОМО КАПОР, писац и сликар

ПИШИ КРУПНИЈЕ ДА БИ ВИДИО ДА ТЕ ЧИТАМ

У Мокрој Гори, марта 2007,

Соко: **Ви сте недавно изјавили да сте човек из прошлог вијека. Чиме то објашњавате?**

Све што сам урадио и написао било је у прошлом веку. Из тог века сам у овај пренео и моје основно средство за рад - писаћу машину на којој и сад радим.

Садашњу марке "оливети" сам купио у Њујорку. Уђем у продавницу машина, питам трговца, а он ме гледа као да сам у трафици потражио труд и кресиво. Тек на југу Њујорка код Порториканаца извукоше ми из подрума последњу машину. Сад је проблем с њом што за њу више не производе траке.

Сад је ера компјутера о којима не знам ништа. Кажу ми пријатељи да се на њима брже куца. Велим им да на машини пишем оном брзином којом мислим, а кад кажу да се лакше бришу грешке онда им одговарам да у овим годинама упоште не грешим".

Соко: **Кажу да је Иво Андрић сва своја дјела написао налив-пером.**

Андрић ми је једном рекао да има нешто у писању руком јер емоције иду кроз крвоток, силазе низ руку и одлазе у врх пера.

Бранко Ћопић је писао сувом оловком, плајвазом. Кад се она истроши онда се убаци у једну цевчицу од трске да јој се продужи век. Нико данас не зна за тај патрљак који се налазио у свим школским перницама тог доба. Грешке је брисао гумицом, а то ти је као данашњи миш на рачунару.

Питао ме једном Ћопић зар одмах убацујем текст у машину. Чудио се јер је његов рукопис касније преписиван на писаћој машини. Дошло је време да сад и ја пријатеље писце питам - зар ви директно текст убацујете у рачунар.

Соко: **Добрица Ћосић пише фломастером.**

Да он има фломастер марке "пилот", јер њим пилоти пишу изнад инструмент-табле у авиону. Он је добар не бледи, а и ја га користим за цртање.

Соко: **Ко су данас "чуvari адреса"?**

И данас постоје писци који чувају адресе. Они који после потписивања уговора, књига и свега осталог осете потребу да се једног дана врате тамо гдје су почели. То се обично дешава у средњим годинама и касније. И онда се они враћају у детињство, у младост на адресе на којима су и почели да дишу и пишу.

Соко: **Андрић је рекао да је човек дужан свом завичају.**

Јесте. Обично млади људи мисле обрнуто да је завичај, односно земља дужна њима па се вечито жале што нешто нису добили. Стан, поса, награду за књигу. Али човек је дужан свом завичају који га је родио и створио.

Соко: **Чега се сјећате из дружења са Андрићем?**

Нисам се баш много дружио с њим. Виђао сам га у почетку у Удружењу књижевника, гледао сам га годину две са страхом. Он је био у "барбари" мантилу, старом, предратном, отменом са искрзаним рукавима. Сећам се једном кад смо завршили састанак у Удружењу у Француској 7 позва нас Андрић у Клуб књижевника. Прилази нам за сто власник Клуба Иво Кусалић и вели Андрићу: "Вечерас имамо свињску коленицу, јагњеће и свињско печење, кавурму,

бифтек..." А Андрић онда каже "Имењаче нисам ја јутрос истоварао угаљ на жељезничкој станици - донеси ми чај". И онда, сви ми, наручимо чај, а пили смо вињак који је био у моди. Онда мало помало неко се дигне иза стола, отрчи иза шанка, дрмне дупли вињак и дође код

Андрића да настави са чајем и да слуша његове мудре бесједе”

Соко: ***Шта је Андрић говорио о вашим дјелима?***

Одемо једном Зуко Џумхур и ја код Андрића кући. Зуко ти почне мене неумерено да хвали, те ово је наш писац будућности те ово те оно. А Андрић каже: “Знате ја сам у годинама кад више не ценим писце како пишу него како их крупно штампају, јер имам катаракту, а тебе стварно штампају ситним словима. Само видим да лепо црташ”.

Соко: ***Андрић је написао да су млади писци као коњи на тркама. Сви с еланом крену са старта, а мало који стигне на циљ. Шта мислите о младим писцима?***

Појавила се озбиљна генерација младих српских писаца, али код којих примећујем нестрпљење и невероватну жељу за брзим успехом. У фази сам кад правим књиге од сто примерака јер мислим да у Србији и нема више од стотину паметних људи. Пресретан сам кад могу да илуструјем књигу Матије Бећковића од 500 примерака.

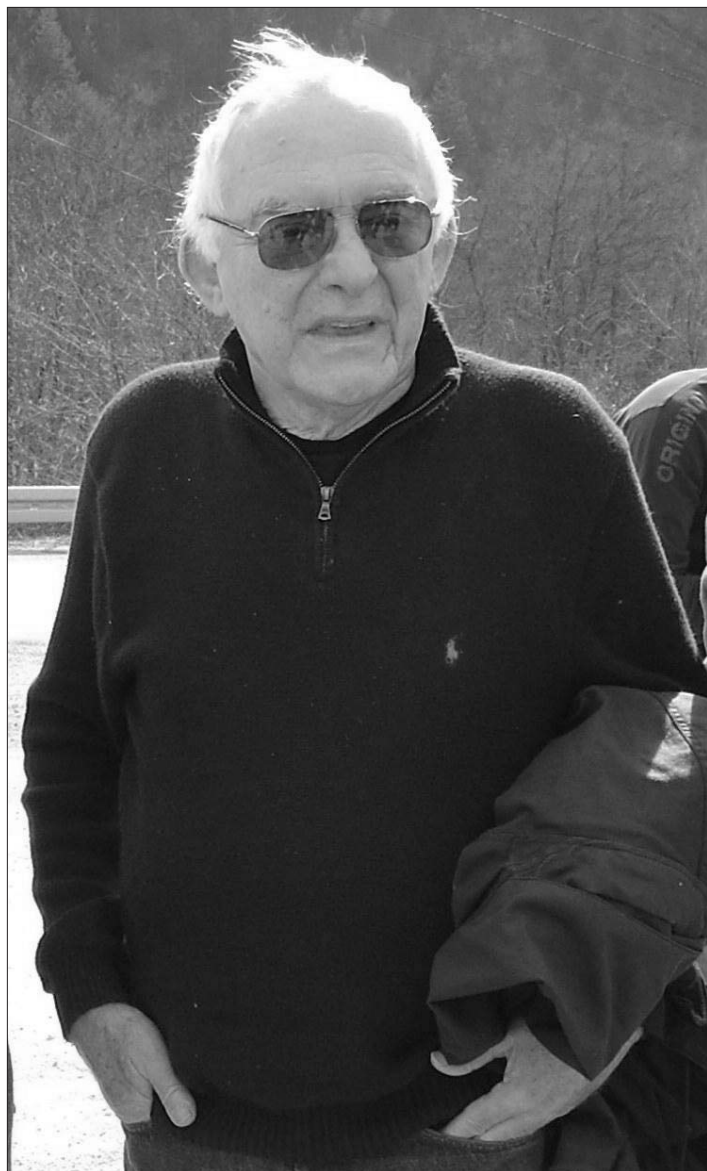
Соко: ***Шта мислите о књижевним наградама?***

Велика је трка међу књижевницима за тираже и награде. У Србији се сваки дан додељују две три књижевне награде. Нема места које не додељује “Јефимијин покров”, “Душанову круну”, “Лазареве кључеве”, а посебно им је интересантан Бели анђео. Њега су чак ставили на етикете ракије, привеске, мајице и пешкире. Нема општине која не додељује неку награду. Овако то раде. Купе једноставно омот карте пића, одштапају у њу повељу, сакупе књижевнике, критичаре и новинаре и председник општине уручи признање награђеном. После сви иду на бесплатну вечеру која вреди више него животно дело награђеног.

Соко: ***Да ли у вама постоји још жал за Сарајевом? О томе сте написали три књиге?***

Иако сам мало живио у Сарајеву, у коме сам рођен пре 70 година, волио сам га. У њему нисам био од 1972. године, а последњи пут сам га гледао двогледом у рату са Златиштом. Гледам своју кућу код Катедрале у Улици Краља Александра, а војници ми кажу “Склони чича главу, седа ти је и велик.

У том Сарајеву и Босни муслимани су преко ноћи постали Бошњаци. Сад би моје књиге много изгубиле на преводу на бошњачки језик. То је град у коме није изложена ни једна моја књига ни слика. А написао сам Сарајевску трилогију, па је тај град, једини у бившој Југославији, после Дубровника који се може похвалити властитом трилогијом.

Али то је, на жалост, књига којој је забрањен улаз у Сарајево. Немам времена да видим град у коме су се дешавале моје књиге, али Трилогија има. Она ће једног дана бити у сарајевским изложима, у то сам сигуран. Надживеће и мене и оне којима није добро дошла.

Pagoje TACIT

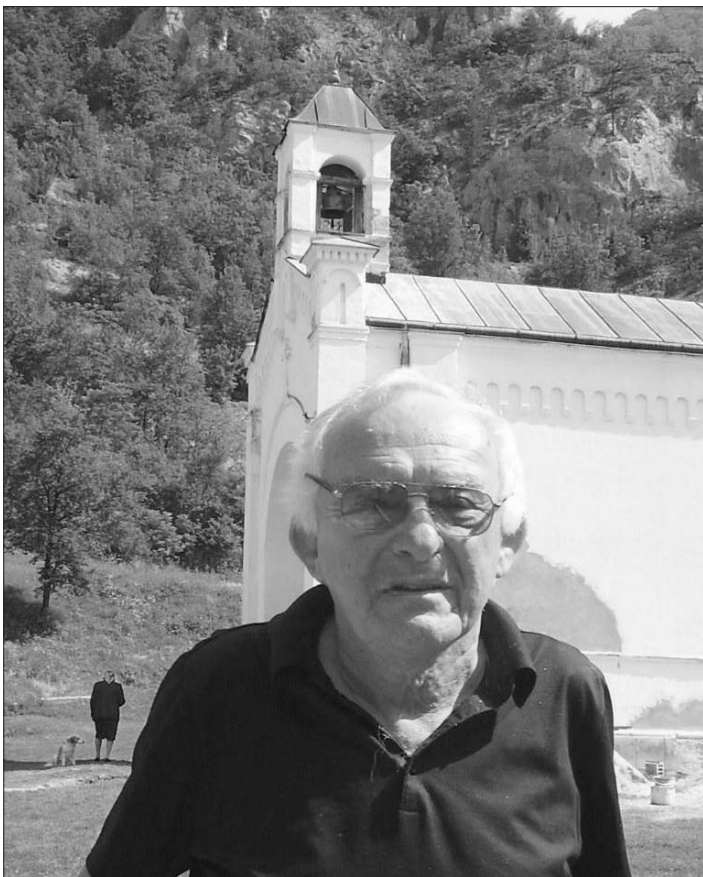
ИСПОВЈЕСТИ

Момо Капор, писац и сликар

КАКО СМО СЕ РАЗИШЛИ ЈА И САРАЈЕВО

У Добруну, јуни 2007,

Врло је тешко преводити наш живот на туђе језике. У улици у којој сам ја живео у Београду било је једно двориште у коме је било неколико радњи. Тамо је био један бравар, те једна жена која је правила плисиране сукње, једна која је продавала свеће, док су једну радњу делили троје: жена која је хватала жице на поцепаним најлонкама, друга је пресвлачила дугмад, а трећа је пунила хемијске оловке. И

сада то превести на енглески, апсолутно је несхватљиво”, прижа нам Момо Капор након изванредне вечери са њим у амфитеатру манастира Добрун.

Прича нам да чим пређе границу из Србије, и нађе се у Републици Српској, аутоматски се враћа свом матерњем језику и почне говорити пијекавски, мада је одрастао и писао на екавском.

- Велика је привилегија доћи на ово свето место из 14. века где постоје фантастичне фреске у припрати, где је трава најзеленија у Европи, где је вода најкуснија

и може се од ње живети, где су монаси посвећени одржавању ове традиције, лепоте и култа, тако да се овде човек опере изнутра од свих гадости којима га испуни живот у великим градовима. Овдје нема ружних вести и свађа, заборавите која је партија и коалиција на власти. Ја сам врло дужан овом манастиру јер сам ту долазио још за време последњег рата као својеврсни ратни репортер. У овој благословеној тишини није било ни ко-нака ни ових лепих зграда, гдје су нас дочекала два монаха, који су нас услужили са оним што се нашло. Одлазио сам одавде увек као нов да наставим са радом и животом, прича Капор.

Осврћући се на своје бављење обичним догађајима и људима Капор каже да се нашој литератури писци углавном баве догађајима, значајним личностима из историје и уопште крупним стварима и изузетним ситуацијама, и то траје већ вековима.

- Тако ми данас, на пример, не знамо шта је јео Вук Караџић и други великани наше историје. Не знамо о томе милион ствари, попут тога јесу ли имали чарапе или обојке, да ли су имали часовнике, шта су пили, црно, бело вино или ружицу. Све су то читави сегменти из њихових живота који остају нерасветљени. Ја сам се, у почетку још као новинар, издресирао да све што чујем памтим и бележим, почев од малих ствари са пијаце, из трамваја, са улице. Тако сам овековечио ситнице које живот значе, што се очигледно допада мојим читаоцима, прича Капор.

У његовим књигама могу се наћи одговори зашто смо стајали у реду за хљеб, шта се у том реду причало. То за њега, како наглашава, није маргина, то је истински живот обичних људи.

- За разлику од тога шта би то, рецимо, могао данас написати неки писац сјећајући се Осмог пленума ЦКСКЈ? Данас је то изблиједило из сјећања људи, чак можда и његових учесника, тврди Капор.

Настављамо разговор о занимљивој теми како се разишао са родним градом - Сарајевом?

- Нисам ја доживио судбину протераних интелектуалаца из БиХ, јер сам се из Сарајева одселио за Београд, чувеним ћиром, давне 1946. године, још као дечак од девет година. Касније сам, због тога што сам био избачен из београдске, три разреда Гимназије завршио у Сарајеву, станујући и често летујући код баке. То су моје три кључне године у животу кад се рађају прве љубави, први неуспеси и мали успеси. Сарајево је, с тога, уреза-

но у биографију мог срца и моје душе. Дакле, сви каснији напади на мене адресирани су управо на то моје административно порекло из Сарајева по рођењу.

Али, као што то обично бива долази до куршлуса између мене и родног града, што је кулминирало 1972. године, од када смо се разишли, нешто слично као Џејмс Џојс и његов родни град Даблин о коме је све најлепше написао, а после двадесете године живота у њега се више никад није вратио. То су односи писац-град који често са собом носе страст и мржњу. Ја сам написао Сарајевску трилогију, ријетку у ширем окружењу, сем Дубровачке Иве Војновића. Данас је, на жалост, Сарајево једини град у региону у који се књиге његове и моје трилогије уносе илегално. Ја немам времена да чекам да уђем у Сарајево и да видим моје књиге посвећене родном граду у изложима књижара и на полицама библиотеке. Зато Трилогија има бескрајно времена за то и она ће, без сваке сумње то дочекати.

До сада сам написао четрдесетак књига, а у Вашингтонској библиотеци имају чак моја 52 наслова, јер су књигама прикључили и монографије које сам писао о сликарима. А од свих тих силних књига ни једна једина и никада није објављена у Сарајеву. Нити је у том граду икада макар и једна моја слика била излагана, па макар ни уз скромни јубилеј 50 година бављења сликарством.

Сви напади на мене као писца ишли су из Сарајева и увек су били због глупости и примједби на моју слободу писања. Писао сам тако да сам се родио у сарајевској улици Краља Александра, поред Катедрале, где нам је била кућа у једној слепој улици, а на фасади табла са именом улице. У кућу су 1941. године дошли неки буљбучави, масни типови, прошли на терасу и скинули таблу са натписом улице, бацивши је на тло, гдје ју је ногама изгазила гомила комшија муслимана. Тада су на то место ставили нову таблу улице Др Анте Павелића. Онда су 1945. године поново дошли неки нови типови у

кожним мантилима, скинули Павелићеву таблу, бацили је на тло, а они исти који су скакали 1941. године опет су ову таблу изгазили. Тада је на фасаду стављена табла улице Маршала Тита. Како су сви ти типови до терасе обавезно пролазили кроз трпезарију моје баке, питао сам је који су ти били гори, на што је она одговорила: "ови посљедњи, било је блато, испрљали су ми ћилим"!

Сад се тај дио, где је становала моја бака зове улицом Мула Мустафе Башескије, а даље је остала улица Маршала Тита. То је изузетно вредан хроничар Сарајева из 17. века, кога сам ја цитирао у мојој књизи "Чувар адресе", тако да ми није жао што је добио ту улицу, нек му је алал.

Занимљиво је што је књижевност у бошњачком дијелу БиХ, након последњег рата у једном ћорсокаку. Нису успели у намери да направе лажну Гернику од Сарајева, мада су о томе направили праву поетику. Сва врата су им била отворена, а ево никако не успевају да избаце ни једно једино ново књижевно име, које би по значају прешло границе Сарајева. А поред сарајевских, на располагању су им штампарије широм Европе и света, гдје их ишчекују наклоњени критичари. У Сарајеву је, дакле, од Бошњака још увек најмлађи и најталентованији писац Абдулах Сидран. Тако се испоставило да је тачна чувена стара мисао да се глас њиховог књижевног стваралаштва не чује даље од Козије Ђуприје, на жалост.

Ја иначе, уз писање интензивно сликам, само што недовољно излажем. Ипак, недавно сам поручио колегама сликарима, чувајте се, долазим, јер иза мене је пола века сликарства.

СВЕТИ СТЕФАН ДЕЧАНСКИ

СТЕФАН УРОШ III - КРАЉ

Стефан је син српског краља Стефана Уроша II Милутина и отац српског цара Стефана Душана. Животни пут овог српског владара није био нимало лак.

Као десетогодишњак дат је, са неколико својих вршњака дјеце српске властеле, у залог татарском кану Ногају.

Нешто доцније избио је сукоб међу Татарима, а потом је дошла и Ногајева смрт, што је Стефану и осталим таоцима омогућило да се врате у Србију.

Оженио се кћерком бугарског владара Маријом. Од оца је добио на управу Зету, али је убрзо дошло до сукоба између оца Милутина и сина Стефана. Разлог је био да српски престо наслиједи Византинац, један од браће краљице Симониде, жене краља Милутина.

Стефан је одведен у Скопље где је ослијеђен. Са њим су отишли жена и два малољетна сина.

Редовно је ишао на богослужења. Његове молитве су чули Светогорци на Хиландару. Они су умолили оца, краља Милутина, да

дозволи сину повратак у отаџбину. Послије измирења Стефан је на управу добио Будимљанску област у Зети.

Убрзо краљ Милутин оболи и умре 29. XI 1321.

Послије седамдесет дана 1322 године на Богојављење архиепископ Никодим крунише Стефана "благодарним венцем Краљевства Српског", а син му постаде "Стефан млади краљ". Уочи крунисања, како пише Стефанов животописац Данило догодило се "предивно чудо": Стефан скида завој са очију и прогледа.

Урзо му умире жена Теодора и он се жени кћерком византијског високог достојанственика, синовца цара Андроника II.

Краткотрајни мир краљ Стефан је искористио да се посвети својој задужбини манастиру Сведржитеља код Дечана, у Метохији. По овој задужбини краљ Стефан добио је у народу име Дечански. Црква је посвећена

Христу Пантократору (Сведржитељу). Радови су трајали, како свједочи запис изнад јужног портала, од 1327 до 1335. по својој архитектонској складности, богатству декоративне пластике, животопису, драгоценостима манастирске ризнице, манастир Дечани сврстава се у најзначајније споменике нашег средњовековног наслеђа.

У Србији су ускоро избили сукоби између оца Стефана и сина му Душана. Сина је тако омрзао да га је хтјео страшном смрћу казнити. Међутим, априла 1331. године, отац и син су се измирили.

31. августа исте године син Душан опколи оца у Неродимљу на Косову. Отац му се предаде, гдје 11. новембра 1331. године пострада. Светом Стефану Дечанском посвећене су цркве у Железнику код Београда, Вилову, Мишићима,

Чистом пољу и једна црква код Призрена.

Ликови светог краља Дечанског налазе су у Дечанима на неколико мјеста, у Пећи (у лози Немањиха), у Бањи код Прибоја, Студеници, Морачи, Липљану, Тутину, Жељевици, Благовјештењу, Никољу, Ораховцу, цркви св. Димитрија код Скопља, светом Николи Шишевском и Градишту у Папштровићима.

Српска Црква га прославља 24./11. новембра.

Припремио С. Александар

Литература: С. Милеуснић "Знаменити Срби" Народна енциклопедија Станоје Станојевић

ЗНАМЕНИТИ СРБИ

ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ

Dositej Obradović

Књижевник и просветитељ.

Рано је остао без родитеља. У мјесту рођења, Чакову, научио је читати и писати. Као дијете зашћио се црквеном лектиром, тако да је хтјео да бјежи у Дечане.

Прво је дат у Темишвар на изучавање заната, међутим светачки живот је била његова жудња, па је он 1717. године са једним другом побјегао у манастир Хоново.

Жеља за већим знањем, жеља за читањем, за новим школовањем и усавршавањем одвела га је прво у Загреб, Лику, Далматинско загорје, гдје је учитељевао три године.

1763. године пошао је у Свету Гору, чувши тамо за грчког просветитеља Евгенија.

Због болести привремено је одустао од пута и поново се вратио у Загорје, а потом у Боку гдје га је црногорски владика Василије рукоположио за јереја 1765. године.

Послије краћих боравака на Косову, у Сплиту, Трогиру укрцао се на брод за Крф.

Одатле је напoкон стигао до Свете Горе. У Хиландару је чуо да је Евгенијева школа растурена, те је 1766. године отишао у Смирну да слуша грчког философа Дендрину. Ту је научио грчки језик.

Кад је избио руско-турски рат, 1768. године се вратио у Далмацију, да би 1771. године из Задра отишао у Беч гдје је подучавао грчку дјецу, а сам учио латински, француски, њемачки језик, логику и метафизику. После поновног повратка у Србију с јесени 1782. године са уштеђених 300 дуката остварио му се давнашњи сан - оташао је за Њемачку.

Учивши философију и логику на универзитету у Лајпцигу издао је и прво своје дјело: "Живот и прикљученија". 1784. издао је Доситеј: "Совјети здравог разума" и "Слово поучитељно".

Мало потом боравао је у Паризу и Лондону, да би се маја 1785. године вратио у Лајпциг, односно Беч.

Ту је штампао "Басне" и "Пјесму на взјатије Бјелограда". 1802. преселио се у Трст, а 1803. штампао у Млецима "Етику" и остао тамо до доласка вијести о устанку под вођством Карађорђа. По његовом налогу 1807. године ишао је у Букурешт у стан руске војске. Првих дана 1808. године у Београду је основао Велику школу, а 1809. године и Богословију.

1809. године се помиње као попечитељ просвјешћенија народња.

Умро је у својој кући, угледан и вољен од омладине као и од главара.

Дјела Доситеја Обрадовића често су прештампавана, а цјелокупно су издата до сада четири пута. На стогодишњицу од смрти Доситеја Обрадовића 1911. године, издана су сва дјела овог познатог и великог српског писца, и надале умног човјека. У редакцији је био и чувени Јован Скерлић, М. Драгутиновић и М. Ивковић.

Да напоменемо да је скоро цјелокупан рад Д. Обрадовића био прозни. Мало стихова је написао као зрео човјек, а повод су били неки значајни догађаји.

Његова пјесма "Востани Србије", којом је први поздрављивао устанак 1804., може својом непосредношћу да гане сваког читаоца.

Од свих дјела свакако да је најзначајније "Живот и прикљученија". Мишљења су да је Доситеј овим дјелом дао основу српској књижевној прози.

Доситеј је имао епохалан утицај на српски грађански сталеж. Он је исходна личност нашег модерног живота.

Припремио С. Александар

ИНТЕРВЈУ “СОКОЛА”

Интервју са професором др Драганом Недељковићем

ЈЕДИНСТВО МОРАЛНО И ДУХОВНО

Др Драган Недељковић један је од водећих југословенских слависта и уважених европских компаратиста. Био је професор Београдског универзитета, универзитета у Стразбуру, Бордоу, Паризу и Нансију. Члан је Европске академије наука, уметности и књижевности са сједиштем у Паризу. Савјетник је у извршном тијелу Европског друштва културе у Венецији. Аутор је око 400 стручних, научних и књижевних радова.

О плодном раду професора Недељковића на пољу науке и културе, као и признањима везаним за његово дјело, могло би се још много, и са дужним поштовањем, говорити.

Ипак, разлог наше молбе за интервју није у горе наведеном. Професор је, уз све то, одан припадник Српског национала упркос стању у ком се наш народ налази. Са добронамјерношћу и благошћу оца, он указује на наше болне промашаје, странпутице, заблуде, али и на излазе из њих и пут којим бисмо требали ићи. Као један од ријетких будних и свјесних Срба, више него пожртвовано се труди на освјетљавању наше садашњости, враћању нашим духовним корјенима, људским и хришћанским вриједностима. У вријеме када се глас истине о Србима ријетко могао чути у свијету, професор Недељковић је, као човек посвједочене истинитости, причао о Србима. Окупљао нас по дијаспори, бодро нас, али и прикупљао материјалну помоћ за оне којима је била најпотребнија, свједочећи дјелом своје схватање светосавља.

Ово звање професора, звање Човјека - по његовим ријечима највриједније - за које се свако бори и стиче га читавог живота, разлог је нашег обраћања њему. Чујмо га.

Соко: Ви сте, академиче Недељковићу, недавно објавили књигу “Поруке Драгана Недељковића”, у којој су сабране и неке раније и неке нове Ваше поруке...

Проф. Недељковић: Избор нисам сачинио ја, него моји пријатељи, а издавач је “Нова Европа”, одно-

сно великодушни Слободан Филимоновић. Ту је прештампан и предговор академика Дејана Медаковића, као и поговор академика Василија Крестића. Пре овог издања, у коме има нових текстова, издавачка кућа “Српска књига” Милутина Живановића из Руме, објавила је три књиге мојих порука: “Научите пјесан!”, “Сизифов труд” и “Врлетна стаза преображења”.

Соко: За то дјело, као и за студију о “Тихом Дону” код истог издавача, добили сте прву награду “Српске књиге”, коју сте даровали прогнаницима са Косова: удовици којој је убијен муж, самохраној мајци пет синова...

Проф. Недељковић: Да, наша је дужност да не заборављамо невољнике, своје несрећне сународнике. Мој гест је омогућио племенити и прескромни издавач,

поменути Милутин Живановић. Не мени, њему припада благодарност. Ове године награду “Српске књиге” добио је песник Добрица Ерић. Аутора “Пркосне песме” и “Поносне песме” називам наших Орфејом. О њему је боље и темељније од мене, приликом доделе награде, говорио Слободан Ракић.

Соко: Да будемо крајње отворени, уважени академиче: зашли сте у високе године, искуства су се наслагала, на шта је сад Ваша велика брига? Која је порука основна?

Проф. Недељковић: Немојте ме ословљавати “академиче”. Ја нисам члан наше Академије, а јесам члан, титуларни како тамо кажу, Европске академије наука, уметности и књижевности, са седиштем у Паризу. Али за мене је најбитније и највише звање Човека, којег је и најтеже бити достојан. Оно највише обавезује. Све остало област је сујете или таштине, или бар њен одсјај. Ви добро знате да је таштина односно гордост, први смртни грех. Чувајмо се тога!... Моја можда главна порука била би, сад кад је Држава, плод вишевековне борбе и огромних жртава за ослобођење и уједињење, рашчеречена, чиме смо враћени неколико столећа уназад, порука о јединству, јединству моралном и духовном, које је изнад овог политичког и држав-

ног, јединству које не признаје насилно наметнуте границе, неприродне и несрећне границе... А несложним Србима често поручујем: Где јединство влада - ту станује Бог. Треба порећи тврдњу Лазе Костића: "Најцрњи враг је Србин себи сам".

Соко: Реч је била о жртвовању за ослобођење и уједињење Српства?

Проф. Недељковић: Да, али Српски народ се никада није борио само за себе него и за своју сабраћу, ношен светом вером у Слободу, коју великодушно дели са суседима или саплеменицима, од којих је свирепа историја стварала нове народе. Срби су имали највише слуха за демократију и нису се случајно, у оба светска рата, нашли на страни демократских великих држава и нација.

Соко: Зар се то, грубо говорећи, исплатило? Нису ли краљ и влада Србије учинили судбоносну грешку стварајући заједничку јужно-словенску државу, Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, односно Југославију?

Проф. Недељковић: Александар и Пашић само су спроводили у дело замисао српске интелектуалне елите. За уједињење Југословена залагали су се Јован Цвијић и Јован Скерлић, Слободан Јовановић и Јован Жујовић, Павле и Богдан Поповић, Александар Белић и Николај Велимировић. Краљ и Влада само су послушали најумније сународнике. Било је то доба симфоније духовне и политичке елите. Наравно, било је и међу Хрватима и Словенцима, као и међу муслиманима, искрених заговорника идеје о југословенском јединству, али и оних који су југословенство прихватили из задњих, нимало идеалистичких побуда, као појас за спасавање, то јест као прелазак из табора поражених (Аустро-Угарске и Немачке) у ред победилаца. Врло рано су они последњи почели да поткопавају заједничку Државу.

Соко: Значи да је српска елита погријешила...

Проф. Недељковић: Потврдило се древно искуство: да је пут у пакао поплочан најбољим намерама. Југословенство се показало као велика заблуда. Тешко ми је то да кажем, јер замисао о уједињењу била је племенита, и њу су проповедали најбољи и најумнији. Али су наша браћа изневерила тај идеал, нису била на висини неопходној да се он угради у стварност, то јест у заједничку историју.

Соко: Можда је и српска елита затајила, и она недовољно достојна узвишене улоге?

Проф. Недељковић: Да, нарочито политичка елита, чија је структура била танка, знања осудна, па самим тим и свест недовољно јасна. Грешке се често чине из наивности, из незнања, а наивност је сестра глупости. Тако се десило да су извесни Срби прихватили тезе својих противника, рецимо аустријску тврдњу да ван православља нема Српства. А за Доситеја и Вука Срби су народ три закона: уз православне Србе, постојали су Срби католици, као и Срби муслимани. Кад сам и ја о томе писао, неко ме је опоменуо и допунио; а где су вам Срби Мојсијеве вере? Пођите на гробља јеврејска у Београду: видећете колико се Јевреја осећало Србима. То они сами говоре. Најзад, постоје и Срби атеисти: греше они који њих искључују из Српства. Многе су се грешке чиниле из незнања. Велики су наши заборави, а пропадају не мали народи, него заборавни народи, народи незналице. Јевреји, на пример, такве грешке не праве. Они нису заборавили и зато су опстали, и то у врховима светске политике, па и културе, упркос малобројности и расутости по целом свету.

Соко: Било како било, југословенство се потврдило као грдна српска заблуда, као кобна историјска грешка. А није једина, зар не?

Проф. Недељковић: На жалост није. Друга заблуда је комунизам, који су Срби често здушно прихватили, иако им је комунизам радио о глави. Фаталне су, и још се итекако осећају, последице комунизма; комунизма који је поцепао српску националну свест, умањив и унизио српско биће, измишљајући нове нације. Парадоксално, али очигледно, сад актуелни мондијализам гради нови светски поредак на комунистичким темељима, које су ударили Лењин и Стаљин, Тито и Кардељ. Наши најгласнији мондијалисти и анти-комунисти су недоношчад комунизма, а да тога апсурда нису ни свесни. Како се ослободити зависности од комунизма, од идеологије Треће интернационале, велика је тема. Југословенство је разбијено у парампарчад, док је комунизам преживео у новом светском поретку мондијализма. О том питању и о ослобађању наше свести од наслага и талог комунистичке идеологије, можемо разговарати неком приликом. Као и о низу других судбоносних тема, као што је на пример бела куга, која хара...

Аутор интервјуа:
Ђорђе Ђурић

господину Милану Шушњару се захваљујемо
на помоћи у реализацији овог интервјуа.
Редакција

КУЛИН БАН

Стање у Босни прије појаве Кулин бана

Смрћу босанског владара Свјетлика-Стјепана, око 934. године, долази до извјесне кризе домаће власти у Босни, која ће потрајати практично до 1180. године и доласка Кулин Бана за владара, који успијева поново успоставити независност. Године 948. Босном је извјесно вријеме владала властела из Србије, која је успијела да сачува међу народом хришћански дух, јер је пријетила опасност да у недостатку јаке власти, становништво подпадне под јеретички утицај неких учења која су се у то вријеме почела примити са запада и сјевера. У то доба Босна се није сматрала државом већ само дијелом Рашке којом је тада владао кнез Часлав. Након Часлављеве смрти, почеле су смутње у Рашкој, што је Босна искористила и осамосталила се. Но, то није дуго трајало, тек до 968. године када хрватски краљ заузима Босну. Ни хрватска власт није дуго трајала, већ је ускоро смјењује Византија. Након смрти византијског цара Василија (1025), нагло опада моћ царства што користе Босна, Дукља и Рашка и осамостаљују се.

Осамостаљивање Рашке под великим жупаном Стефаном Немањом створиће врло погодну зајетрину Босни, која се тако територијално одвојила од Византије, а Немањићи су Босну третирали као нешто што је блиско, гдје живи исти народ, са којим постоје крвне везе, па нема потребе да се улази у сукобе. Сасвим је другачија ситуација када је ријеч о територији сјеверно од првобитне Босне, Усори и Солима. Немањићи заклон је био веома драгоцјен, јер је реална опасност, заправо била, само са Мађарске стране, али је угарска држава најчешће била преокупирана другим проблемима, иако је једно кратко вријеме држала власт у Босни.

Први бан, за вријеме угарске владавине, о којем се нешто више зна јесте бан Борић. За цијело вријеме своје владавине био је вјерни угарски вазал и у оквиру угарске војске ратовао је против Византије под Браничевом. Неку истакнуту улогу у овом рату није одиграо па ни по томе није остао упамћен. Након краткотрајне ратне авантуре бан Борић се умијешао у династичке борбе у Угарској, али на слабијој страни. Резултат те несматрљивости било је његово смјењивање. Одмах потом Босна је пала опет под Византију (1166.) и под њеном влашћу била све до смрти цара Манојла првог Комнена

Долазак на власт Кулин Бана и његова владавина

Своју специфичну државотворност Босна почиње тек са Кулин Баном, који се на банском положају нашао као византијски намјесник, а историјски га извори поми-

њу неколико година након смрти цара Манојла првог Комнена, до које је дошло 1180. године. Остаје отворено питање да ли је одмах након пада Босне под Византију (1166.) банску част заузео Кулин бан? Ако је Византија била та која га је поставила на банску част, он је без сумње био њен штићеник. Одмах након смрти византијског цара Манојла првог, удружени Рашани, Угари и Босанци одлуче да искористе тренутне смутње око новог цара и проваљују на византијску територију. То је иначе било једино ратно дејство Кулина бана јер је он избјегавао војне сукобе, ослањајући се углавном на оно што може да се постигне политиком. Кулин Бан је већ тада био у добрим односима са Србијом. Са српском владалачком породицом Немањића био је родбински повезан, јер је његова сестра била удата за хумског кнеза Мирослава, брата Стефана Немање. (С. Ћирковић: Историја средњовјековне босанске државе, Српска књижевна задруга, Београд 1964.). Али, и други босански владари временом су се још више везивали у крвно сродство са Немањићима. Тако Стефан први Котроманић удаје кћерку Катарину за Николу, Мирославог праука, а краљ Драгутин удаје кћерку Јелисавету за Стефана првог Котроманића.

Велики бан Кулин, је стекао поштовање великог вође у босанској историји. Сачувани фрагменти свједочења о бан Кулиновој владавини говоре о 24 године мира и настојања да држава економски ојача. Кулин банов трговачки уговор с Дубровником, чувена повеља Кулина бана, склопљена 1189, подстицала је дубровачке трговце на трговину рудама које су се ископавале на територији Босне. Овај уговор је уједно и најстарији познати државни документ на Балкану, писан на народном језику и ћириличним писмом. Ова повеља недвосмислено показује да је у вријеме њеног издавања, на тлу Босне постојала држава са својом посебном организацијом власти и одређеним правним системом. Три главна трговачка центара у вријеме Бана Кулина била су Врхбосна, Високо и Дријева, на лијевој обали Неретве. У то вријеме Босанска држава се простирала од Дрине до Грмеча, са областима Босном, Усором, Соли и Доњим Крајевима око Сане. Бан Кулин је вјероватно најтипичнија личност средњовјековне Босне и једини је владар који је остао сачуван у савременој традиционалној народној пословици: "Од Кулина бана и добријех дана".

(наставак у следећем броју)

Приредио: Дејан Мирић

ПРАВОСЛАВЉЕ

Светогорски искушеник, игуман Данило је испунио своју Божју мисију у кањону Увца

ДУБРАВА ИЗНИКЛА ИЗ ПЕПЕЛА

Данас је моје срце веће од ове цркве и ових околних брда!... - рече Велики човек, положи руку на срце, а поглед му одлута према плаветнилу изнад околних брда.

Човек до њега, са пером и бележницом у руци, понизно се саге и пољуби руку Великом човеку. Од неке благодати, радости, или чега ли већ, образи човека са пером букнуше од тоpline...

„Данас“ је била субота, дан светог Василија Острошког. „Срце“ је било игумана Данила, Великог човека, светогорског искушеника, увачког усамљеника. Брда су се издизала изнад кањона речике Увац, поред манастира Дубрава, тамо, далеко, у златиборској недођији, 30 километара од хотелског сјаја. Тамо где су до пре осам година једино свраћали орлови, а друге овомајске суботе одржана је прва света Литургија у новосаграђеној манастирској цркви посвећеној светом Василију Острошком.

Тачно пре осам година, монах Данило Плашић је у једној испоници манастира Студеница уснио покојног српског патријарха Германа, који му је гласом пуним наде дао свети задатак: „У кањону Увца некад је била српска светиња - манастир Дубрава. Ту, у тим рушевинама, има велико благо, има свега... Волео би да одеш тамо, да нађеш то благо, да обновиш манастир, да у њега дође много људи“...

Данило је послушао Германа и после пар месеци свио је своје испосничко гнездо на једној заравни у кањону Увца, недалеко од затрпаних рушевина заборављеног манастира... После пет година нашао је 260 млетаких златника закопаних у земљи испод олтар некадашње манастирске цркве, а после осам година служио је прву литургију испред новосаграђене цркве, све уз благомилостиве погледе неколико стотина верника.

- ... Данас је испуњено оно што ми је Божијом вољом дато пре осам година, додаде Данило.

Човек са пером записа речи, стојећи скоро на истом месту на којем је стајао и пре четири године кад је упознао Данила, и кад је записао све његове жеље о обнови манастира, и кад су супружници Горан и Ана Стојановић из Америке и капом и срцем почели да помажу обнову манастира...

Због свега онога што је урадио у кањону Увца у последњих осам година, а највише због тога што се после три века у кањону Увца зачула реч Божја, заплакала деца, насмејали људи, замиришао тамјан, замиришала љута ракија, праснуо смех, чула момачка жеља, поставила софра... монах Данило је заслужио да се његов лик нађе насликан на платнима, а и на зидовима.

- Докле је света и небеса нема већег човека од нашег Данила. Ево, пре осам година, једва се пешке, козијом стазом, спустио на ову зараван, а данас је, захваљујући његовом уму и рукама, овде дошло стотине кола и скоро хиљаду људи - рече старина Милорад Кузељевић из оближњег села Стубло.

Те мајске суботе, од раног јутра, колоне возила су на петом километру магистрале Златибор - Нова Варош скретале према селу Јабланица, а потом, силазећи са асфалта, промицале поред села Стубло где је време стало пре стотину и више година, где Узуновићи и Марићи живе у дрвеним кућама, без воде, струје и сикирације... Онда су се колоне возила спуштале узаним макадамским путем према манастиру Дубрава...

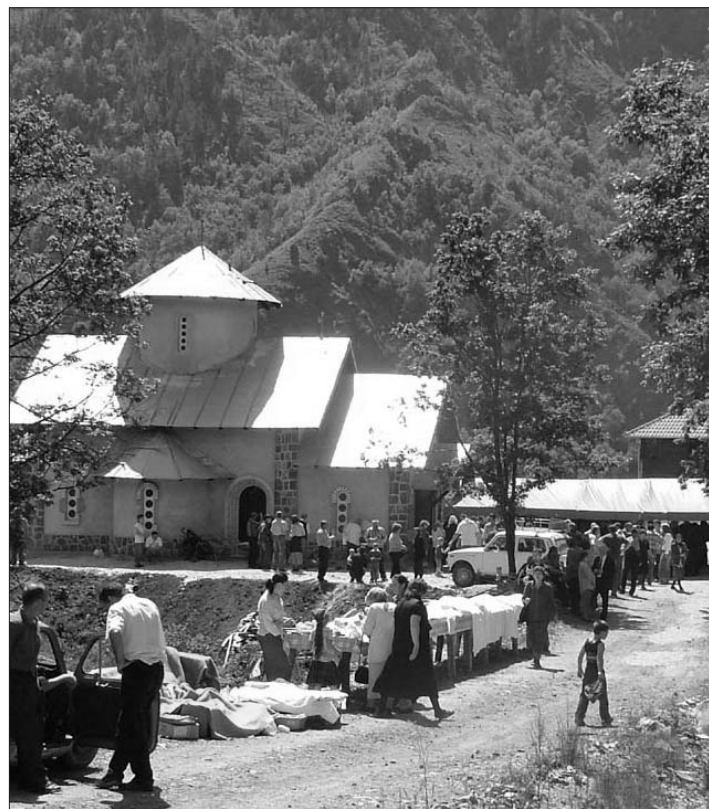
- Овај пут у дужини од скоро десет километара направила је војска. Само, нека се зна: војска то није урадила бесплатно. Војсци је све плаћено од новца који су за обнову манастира Дубрава послали Горан и Ана из Америке и још неки други људи, рече Добривоје Кнежевић, председник Одбора за обнову Дубраве.

Доле, на заравни, поред пута, били су постављени столови, а на ободу узвишене сијала се лепотица - црква светог Василија Острошког. Иза њеног бока било је још неколико новосаграђених манастирских зграда. На столу, испред цркве, људи су

се огледали у сјајним великим крстовима. Између столетних борав јурцали су малишани. На заравни је текао живот као бујица. Звонила су звона. Служила се Литургија, прва у новој цркви. Освештани су звоно и крстови... Данило је миловао погледом и људе и крстове, и столетне храстове...

- Кад сам сишао у ову котлину пре осам година у њој није било ништа. А данас, ево, има и кровова и људи. Богу хвала, захваљивао је Данило.

- Не зна се кад је тачно саграђен манастир Дубрава, али се зна да су га Турци запалили и са земљом сравнили негде око 1690. године. Од тада, до пре осам година, на зараван где је био манастир само би крочила нека чобанска нога. У међувремену, у околним селима многа колена су угашена, а са њима прича о манастиру. Али, срећом, у котлину је дошао Данило, прича Добривоје Кнежевић.

Много би страница требало да се запише све оно што је монах Данило урадио на једној заравни у кањону Увца у последњих осам година. Много!

У ствари, кад човек отргне из заборављених светињу и подари је свом народу, то је више од приче.

То је за молитву човеку!

Лета 1999. године, Данило је свио своје монашко гнездо у Дубрави, у једној дрвеној бараци коју му је покљонио стари Златиборац Велизар Марјановић. Данима је, са кандилом у руци, између столетних храстова тражио закопане и заборављене манастирске темеље, а ноћи се дуго молио за људе и земљу. Своју прву монашку зиму у кањону Увца, Данило је дочекао са једним ћебетом и старим шпоретом који су му покљонили сељаци из оближњег села Стубло, а већ друге зиме молио се за много златиборских пријатеља и за што скорорији почетак обнове манастира.

Молитве су му услышене.

Зоран Тмушић
Ужице, мај 2007.

ОТВОРЕНО О НЕГАТИВНОСТИМА

МАЈКА БОРКА

самозвана исцјелитељка из Смедерева

Слуге од својих господара и синови од очева трпе често чак и онда када их ови неправедно кажњавају; а зар ти не желиш да претрпиш казну од Бога Који је изнад свих (господара), и који те воли више од било ког оца, Који све предузима и чини не због гнева, него ради твоје користи? Напротив, чим се деси било каква лакша болест, одмах бежиш од његовог Господства, хиташ ка демонима и журиш у синагоге? Можеш ли на крају добити опроштај? Како ћеш опет бити у стању да Га призовеш? Може ли било ко други, макар имао и смелост Мојсејеву, да умоли за тебе? Нико. Зар не слутити шта Бог говори Јеремији о Јудејима: "Не моли се за тај народ, јер и да Мојсеј и Самуил стану преда Ме, нећу их услышити" (Јер. 7,16, 15,1). Тако да постоје греси који су изнад сваког опроштаја и не могу бити опроштени. При томе Јудеји, мада привидно својим враџбинама и прекидају грозницу (у телу), у самој ствари они то не чине, али зато у савест уводе другу, још страшнију, грозницу, због тога што ће те свакодневно рањавати сопствена помисао, савест ће те мучити, говорећи: "Поступио си безбожно, учинио си безакоње, нарушио си завет са Христом, због лаке бољетице си издао побожност." Зар си ти једини оболео? Зар нису много више од тебе претрпели други? Па ипак се нико није осмелио на дело слично твоме: а ти, слабић и размаженко, изгубио си душу своју. Како ћеш одговорити Христу? Како ћеш Га у молитви призвати? Са каквом ћеш савешћу ући у храм? Каквим ћеш очима гледати свештеника? Како ћеш се усудити да руком дотакнеш Свету Трпезу? Којим ушима ћеш слушати Свето Писмо које се тамо чита? Ево шта ће ти сваког дана говорити мучитељска мисао и савест која мори. Какво је то здравље кад у себи имаш толико тужилаца? Али ако мало претрпиш, ако одбациш и са великом срамотом из своје куће избациш оне који су хтели да те наговоре на било какве враџбине или хтели да ти на тело ставе било какву амајлију, одмах ћеш од савести добити росу спокојства. Нека те грозница пали колико хоће: душа ће ти пружати свежину бољу и спасоноснију од сваке росе, од сваке влаге. На исти начин на који ћеш, ако примиш неки враџбински лек, осећати се горе од оних што болују од грознице, и то због помисли о греху (који си учинио идући врачу, нап. прев.), тако ћеш сада, одбацујући све безбожнике, макар и страдао од грознице и трпео мноштво невоља, осетити се боље од било ког здравог, зато што ће ти мисао бити светла, душа весела и радосна, а савест ће те хвалити, одобравати и говорити:

"Одлично, одлично, пријатељу мој, друже Христов, верни мужу, подвижниче побожности, који си пре спреман да умреш у мукама него да издаш поверено ти благочешће; у дан Суда бићеш са Мученицима. Они су били спремни да трпе бичевање и муке да би задобили част (од Бога): и ти си се сада решио да трпиш ударце и муке од грознице и рана, само да не би пристао на безбожне враџбине и амајлије"; и храћен тим надама (на вечне награде), ти ни нећеш осећати јаке болове. Ако те ова болест не однесе, однеће те, на крају крајева, нека друга: ако сада не умremo, умрећемо касније". Св. Јован Златоуст

Велики Отац и Учитељ Цркве, Свети Јован Златоуст, много је говорио против врачаца и гатара и упозоравао Хришћане да се код њих не лијече. Данас, можда више него икада, требамо се подсећати на ове његове ријечи, јер живимо у времену када смо изложени заиста великим искушењима, када, многи од нас, још увијек јуре за хоџиним записима, у исто вријеме носећи бројанице око руку и афричке талисмани око врата те тако окићени одлазе код разних магова. Вријеме у којем живимо, недаће које нас свакодневно погађају, не смију да буду разлог због којег ћемо олако заборавити Бога и на његову непресушну љубав.

Тема рубрике "Отворено о негативностима" овог броја "Сокола" иницирана је свакодневним и нажалост, у последње вријеме, бројчано много већим, одласцима наших суграђана извјесној "мајци Борки", самозваној исцјелитељки из Смедерева. Борка Стојановић, бивша радница пропале фабрике конфекције "Украс", главна је атракција сеоцета Вучак покрај Смедерева. Професија којом се бави општи је дио антихристовских настојања да се човјек одвоји од Бога. Међутим, начин на који то изводи је страшан; запањујуће је колико покушава да се закљони иза Цркве и Православља, и забрињавајуће је колико у томе успјева код лаковерног и декларативно "православног" дијела народа.

"Са овог светог мјеста, ја вас молим, апелујем, не радите то, јер многи које је она наводно лијечила данас леже у гробовима..." брижним гласом препуним љубави, обраћао нам се отац Богдан Станишић једне недјеље по завршетку свете Литургије у Храму Рођења Пресвете Богородице на Мегдану. Ријечи су громогласно одзвањале у препуној цркви над погнутим главама вјерника који се искупише да се сједине са јединим Исцјелитељем, јединим Спасењем наших јадних душа. Умом ми пролети једна мисао и подсети ме на догађај од прије

годину или двије. Сјетих се како свратих тада у стакло-резачку радњу у граду с намјером да устаклим једну икону. Док сам чекала да ми стаклорезац исјече тражени комад стакла, поглед ми привуче једна језива слика на зиду. “За Бога милога, шта је ово?”-упитах забезекнуто. “А, ма то је света мајка Борка”, одговори ми немарно и настави свој посао. Док сам ја скамењена покушавала да схватим како неко може такво светогрђе да направи, он незаинтересовано настави: “Ма помогла је неком човјеку па ето он одлучио да јој направи икону”. “Да јој направи икону!? Он је само тако одлучио да јој направи икону?”, разбјесних се...Он ме зачуђено погледа и настави свој посао...Не сачекавши ни на свој тражени комад стакла напустих радњу без ријечи...Дуго ме, чини ми се, прогањао тај приказ...Ружни лик средовјечне жене извиривао је из дуге црне одежде коју можемо видјети на иконама свете Петке. Била сам и тужна и бијесна данима мислећи како смо стварно безумни, јадни и ...убрзо сам наравно заборавила на то. С тугом схватих да је данас много више оних који јој одлазе него тада, прије годину...двје...Ако смо јој луди и безумни правили иконе вјероватно ће се ускоро наћи неки фанатик да јој подигне храм.

Тешка времена која су нас задесила често су узрок наших недоумица. У низу невоља којима смо изложени протеклих година, ратних и послеријатних расељавања, губитака најближих, сиромаштва и бескућства, неријетко се многи од нас питају гдје је излаз из неке наизглед безизлазне ситуације и којим путем треба кренути да би нешто промјенили. Само јаки Христови борци наоружаће се постом, молитвом и врелим сузама покајања те смирено чекати да им Господ осветли пут којим ће кренути. Они слабији, нажалост, сами ће избрати несрећни пут који ће, њиховим очима гледано, бити, лаган и једноставан. “Шта је ту тешко? Отићи пар пута на гробље, покупити мало земље, мјешати је са водом и пити, па ће све кренути набоље?” Умјесто Истинитог и Живог Бога од којег све долази вјероваће да им је кућа у којој живе направљена на гробном мјесту, или је станиште каквих бајковитих вила или можда злих духова!? Тако непријатељ Христов направи себи мјесто у једном збуњеном уму те им у сусрет пошаље своје вјерне слуге, “мајку Борку” и њој сличне. Сеансе које она изводи, упуства која даје, говоре сами од себе. На једном од проспеката које дијели људима који јој долазе стоји следеће: “...помешајте некувано млеко и мед и извршите четири пута. Прскање радите у кући у свакој просторији и изговарајте следеће речи: драге виле и вилењаци, опростите што смо грешили, ми намерно нисмо хтели...” или “са три незнана гроба (не читати ко је сахрањен) узети три грудве земље. Првог дана се стави у чашу воде једна грудвица земље да се сталожу, одлије се неколико кашика и сипа у сок...сви треба да пију у кући по мало тог сока...” или “воду коју мајка Борка уради сви пију у кући, гдје неког боли да намочи крпу са водом и да стави на то место и замоли: Света Мајка Борка оно што је урађено у овој води нека дође до мене...”

Језиво, заиста! Јесмо ли Христови, браћо и сестре? Хоћемо ли молити Бога коме смо згрешили или ћемо опроштај тражити од некаквих измишљених вила и вилењака? Хоћемо ли се служити ђаволом водом коју некаква врачара “уради”, земљом са незнатних гробова или ћемо се умити животворном богојављеном, крстовданском или острошком светом водицом? Не скрнавимо Христов крст урезан на нашем челу, него то исто чело своје помажимо уљем из кандила које даноноћно гори над чудотворном иконом Чајничке Краснице и својим израђаваним срцем вратимо се једином Исцјелитељу, Господу нашем Исусу Христу а Он ће, у бескрајној Милости Својој зацјелити све наше ране и опростити сва наша лутања.

Многи, вјерујем, неће се сложити са овим редовима. Многи се не би сложили са упозоравајућим порукама оца Богдана јер свакодневно хрле у Смедерево, својој мајци Борки да их бајањем и врачанњем спаси од урока, болести, неуспјеха, неплодности...једној неписменој жени која користи нашу маловјерност у личну корист, која окићена светим иконама “изгони ђаволе” из наших душа. -”Пржи, сеци, пржи, сеци, уби ђавола, баци га у воду.... Пржи, сеци - одзвања просторијом Боркина бајалица. Онда даде знак, сви устадоше, и сагнуше се с рукама до пода. Ритмично мумлање Борке и њене помоћнице љубице - пржи, сеци- па после пар минута сви се исправише, а неки уздахнуше као у заносу и ухватише се за главу. Дрвеним крстом удара по фотографијама болесних, и стискајући шаке рецитије: Џеди, џеди, џеди. То, кажу, џеди болест. Све време помоћница у ћошку, крај кутије где пише “прилози за Хиландар”, пева молитве против вештица и ђавола, уз обавезно помињање “велике мајка Борке”. “Чисти, џеди, да се чисти, да се џеди, џедим ти стомак, да избаћим ђавола...” - описивао је један очевидац те “чудесне догађаје”. Догађаје од којих се леди крв у жилама оних који знају шта то значи. Нажалост, лаковјерном народу све је могуће продати. Па и онда када нам нека неписмена жена својим наводним даром наизглед враћа здравље а заузврат нам узима оно што нам је највриједније. Јер, док мислимо да јој плаћамо незнатну цијену за оно што нам пружа, ни свјесни нисмо да много већу цијену плаћамо. Цијену која се сада на изглед не види јер нас не удара, баш много, по џепу. Цијену онога за шта нам сва блага овог свијета неће бити довољна да би надокнадили штету. Цијену душе своје коју ћемо сутра морати изнијети пред Бога. А ви, драги наши суграђани, подсјетите се на ријечи наших светих отаца и када вас стигне нека невоља, радије се помолите својој брзој помоћници Пресветој Мајци Божијој, помолите се св. Петки Српској, помолите се св. Сави и Немањи, поклоните се чудесним моштима св.Василија Острошког и св.Николаја Жичког.

А на крају, запитајте се од чега она то лијечи... И ако сматрате да сте од неке болести, уз помоћ њеног демонског “дара”, излијечени, будите сигурни да сте тек тада обољели и да се та болест лијечи много теже од свих болести људског рода.

Припремила: Наташа Глоговац

ЖИВОТ У ПРИРОДИ

“СУЗА ЕВРОПЕ”

Када бих те поредио са ријеком дао бих ти име Тара”, рече ми крајем деведесетих један пријатељ, поклањајући ми роман Мироја Вуковића “Ја-Тара”. Не знајући ништа о Тари, остадох равнодушна. Чак ни касније, ма колико лијепо изражене биле, нису ме дотакле ријечи из поменутог романа у којем Тара прича о свом постанку, о свом току, у којем говори о човјеку, природи, животу. Данас, скоро десет година касније сам схватила. Упознавши Тару, остадох постиђена...јер ништа на овим свијету не заслужује да се упореди са њом.

Описати Тару, мени малом пискаралу је скоро немогуће. Али надам се да ћу, свим читаоцима који се зауставе на овој страници “Сокола”, бар донекле, пробудити жељу да виде, осјете и доживе Тару (уколико већ нису). Исто тако се надам да ћете, као и ја, једног дана кад одете тамо, занијемити пред њеном љепотом а у свом срцу благодарити Богу који, поклањајући Тару роду људском, још једном изрази тако своју несебичну љубав.

“У амбијенту чудесних суноврата, испод окомитих страна, пробијајући се између планина Бјелашнице, Сињајевине, љубишиње и Дурмитора, као усјечена бразда између планинских врхова тече Тара. Лијепа и чиста читавим својим током, натјера заљубљеног човјека да је тепајући назове “Суза Европе”-написа некада неко.

У данашњим, сулудим временима, када нас брзина живота отуђује од природе, када смо се, на неки начин, сродили са нездравим ваздухом, нездравом храном, нездравим животом и свим недаћама модерног доба, нетакнута и неоскрнављена Тара свом својом снагом као да пркоси човјеку. Овај несвакидашњи драгуљ природе, сва непредвидива и бескрајном љепотом обдарена, дуга је око 150 км. Извире испод Комова

и на Шћепан Пољу се састаје са Пивом градећи са њом Дрину. Тече кроз најдубљи кањон у Европи (а послије Колорада и у свијету) са обалама високим и до 1300 м. Кањон Таре је суноврат у дубину земље. Једна од најдубљих, ријечном ерозијом насталих, провалија у свијету. Тара је најчистија ријека Европе и пије се цијелим својим током, а њену ћуд бриси око седамдесет изворских потока. Најбољи начин да се сретнете са овом чудесном ријеком свакако је рафтинг, посебно ако сте жељни авантуре и високих доза адреналина.

“...У мени се укрштају путеви свих страна, нада мном се плету небеске стазе и исписују путање сунца и звијезда. И свака од тих стаза по мени расипа свој вјечни прах, који несебично дарујем људима јер, упркос свему, тешко да ће мојим обалама икад ходати необичнија створења.” - говорила је Тара романом Мироја Вуковића. Истина. Јер, једног викенда на њеним обалама, окупи се веома необично друштво. “Суза Европе” састави границе чак неколико земаља а газда Мата, својом срдачном добродошлицом, духовитошћу и добротом нас изједначи. Низ Тару смо се спуштали са специјалним чамцима а наше упознавање са овом, дивном и дивљом ријеком трајало је скоро четири сата. Водили су нас храбри скиперии који познају сваки камен и

сваку њену непредвидиву стазу. Зато, ма и колико нам некада неизвјесно изгледало, вјештом руком горштакa, Тара нас је из сваког свог бука изњедрила безбједно. Заиста јединствен осјећај. Помало дрхтећи излазећи из једног опасног брзакa, док су нам се низ лице сливале капи ове чудесне воде, остајали би заслијепљени љепотом призора и миром који би изазван у души сваког од нас. Затим би упловили у већи, опаснији бук а након њега Тара би ширила свој њедра и дочекивала нас мирна и спокојна као да није, само трен раније, у нама изазивала страх.

И таман када би се ми, поново опијени тим миром опустили, она би се немилосрдно поиграла са нама раскошно се расипајући својом снагом и нудећи нам још опаснију авантуру. Играла се Тара са нама тог дана и несебично нам се нудила, у једном тренутку њежна и блага а већ следећег дрска и опасна. Непредвидива и узбудљива али тако лијепа, снажна и горда грандиозно тече Тара својим чудесним током. Све док се не сретне са мирном и тихом Пивом и заједно са њом не створи моћну Дрину.

Након ове сјајне авантуре, чекала нас је угодна атмосфера у “газда Матином кампу”, сјајни специјалитети српске кухиње, па смо уз музику, телетину испод сача и по неко пиво, узбудљиво дружење са прелијепом Таром урезали дубоко у своје срце.

И за крај, све оно што ја нисам знала да опишем у ових неколико реченица, погледајте на следећем сајту: www.taraftingmata.com. А свој долазак најавите на бројеве телефона (387) 65 414 478 и (387) 65 830 722. Газда Мата увелико дува чамце, спрема сач, а и по неко заутало јагње на ражањ, хлади пиво у леденој Дрини...а Тара? Тара вас чека...Срећно!

Припремила: Наташа Глоговац

ЗАВЈЕШТАЊА

ВРАТИЛА СЕ СРЕДЊЕВЈЕКОВНА РИЗНИЦА

Манастир Бања код Прибоја, јуни 2007,

Епископ Милешевски Филарет почетком априла је у манастиру Бања код Прибоја, бројним новинарима, по први пут јавно представио изузетно вриједну и сачувану средњевјековну ризницу, која је пронађена у припрати манастирске цркве "Светог Николе", још 1974. године.

Од тада се налазила у Републичком Заводу за заштиту споменика културе Србије, а након детаљне реставрације у Патријаршијском музеју Српске православне Цркве у Београду.

Епископ Филарет је нагласио да је успио убједити Синод Српске православне Цркве о неопходности враћања ове ризнице у манастир Бања, гдје ће бити далеко више доступан вјерницима.

-Без сваке сумње ова ризница је много богатија од Дечанске и представља прави бисер Српске средњевје-

ковне духовности и културе. Прије него је пронађена, све до 1974. године је лежала скривена осамдесетак сантиметара испод камених плоча у припрати манастирске цркве "Светог Николе" у Бањи, гдје смо је ево, хвала Богу поново вратили, рекао је Епископ Филарет новинарима.

Бројне новинарске екипе из Србије и Републике Српске имале су изузетну прилику да први разгледају четрдесетак експоната ове ризнице, који су рађени вјештим рукама умјетника и занатлија од чистог злата, у комбинацији са другим племенитим металима.

Ове златне предмете, међу којима се по љепоти израде истичу кивот, кадионица, путир, чаше, кашике, крстови, панагија и дугмад, приликом археолошких истраживања 26. септембра 1974. године пронашла, а касније истраживала археолог Мирјана Шакота.

Након овог представљања новинарима, а по комплетном завршетку изложбеног простора у реновираној црквеној припрати, ризница је на свечан и достојанствен начин отворена 1. јуна, што је оцјењено историјским, духовним и културним догађајем године у Србији.

У манастиру Бања код Прибоја 1219. године Свети Сава је успоставио Дабробосанску Епископију за Жупу Дабар, а за првог Епископа поставио свог најбољег ученика из Хиландара, Хризостома.

И након пропасти српске средњевјековне државе, а по обнови Пећке патријаршије, манастир Бању је често посјећивао Патријарх Српске православне Цркве Макарије Соколовић, рођени брат Мехмед паше Соколовића.

Патријарх Макарије је у овом манастиру 1573. године обновљени престо Светог Саве предао свом синовцу Митрополиту Херцеговачком, Антонију Соколовићу.

Манастир Бања код Прибоја је данас женски манастир, у чијем се комплексу обнавља мала црквица "Пророка Илије".

-Од 16 Милешевских манастира само су четири доскора била активна. Захваљујући вјерницима и бројним дародавцима обновили смо осам, а у току су радови и на преостала четири. Тако смо 2. јуна на свечан начин освештали обновљени манастир Мажићи, посвећен Светом Великомученику Георгију, а који датира из 12. вијека, рекао је Епископ Филарет.

С. Хелета

ДЕШАВАЊА

У селу Врутци код Ужица обновљена “кућа” првог српског штампара

ВЕЛИКО ДЕЛО ЗА СВА ВРЕМЕНА

Ужице, јуни 2007,

Давно, пре скоро пет векова, у временима кад су земља Србија и народ српски ћутали и патили под турском сабљом и кременом, кад је сваки иксан гледао само до краја стола или кућног прага, један човек се загледао у будућност... И, данас, после 470 година од далеког погледа и великог дела монаха Теодосија, његов народ му се одужио, обновио је Теодосијеву кућу, манастир Рујно.

Давно, 1537.године, у манастиру Рујно, у селу Врутци код Ужица, монах Теодосије је штампао прву српску књигу - “Рујанско четворојеванђеље”. Штампарски алати су му били бритва и дрво. Али, била су то зла времена: неколико година касније, кад су примерци књиге почели одлазити из манастира, дошли су Турци и све претворили у прах и пепео. Али, Теодосије и монаси који су побегли на другу страну планине Таре, у манастир Рача, понели су са собом неколико књига.

У Врутцима су остали темељи манастира, остала је прича о храбрости и вештини монаха Теодосија, а вековима је на том рајском простору тињала и пре пар година је букнула жеља за обновом манастира Рујно.

-После толико година, испуњена је велика жеља оних који су гледали како дим и ватра гутају манастир, испуњена је жеља оних који су вековима причали о старом Рујну и сањали нови... Данас је наша радост велика. Данас се радује са нама и штампар, монах Теодосије и његова сабраћа који су живот свој дали за службу Богу и цркви. Они су завршили у манастиру, сахрањени су околу старог манастира, а овај манастир је наставак тога и молимо се за упокојење душа оних који су подигли стари манастир, у њему живели са надом у васкресење мртвих, рекао је владика жички, господин Хризостом, освештавајући друге суботе у јуну обновљени манастир Рујно и темеље манастирског конака.

Владика Хризостом је рекао да је обнова манастира Рујно велико дело за сва времена.

- Када неко подигне цркву и манастир, не подиже је само за једну генерацију. Кад неко подигне кућу - она служи за неколико генерација, али кад се освети манастир, то је као да сте направили нови брод који плови пучином овога живота и ко год уђе у њега спасиће се. Ми смо ево осветили манастирску цркву и пуштамо тај брод који плови у вечност и ко год уђе у њега и потражи спасење “добеће га”, рекао је владика Хризостом, након чега је задужбинарима и великим добротворима уручио грамате.

- Срећа је видети оволико народа поред цркве, у радости. Заслужио је ово монах Теодосије, заслужили су ово људи овог краја, заслужила је ово Србија, надахнуто је приметио један о присутних свештеника.

Монах Теодосије је, иначе, штампао уз помоћ бритве и дрвета. Стручњаци су установили да је “Рујанско четворојеванђеље” штампано отискивањем на папиру, слова су резбарена у дрвету, а потом су слагана највероватније у дрвени рам, а штампање је обављано једним калупом, у две боје. Бојом су најпре покривана црна слова и прављен је отисак, затим је калуп пран, па су бојом премазивана црвена слова. По налазима руских стручњака, таква техника штампе, којом је Теодосије у Врутцима штампао прву српску књигу, била је примитивна, али - оригинална!

Колико се зна, сачувана су два некомплетна примерка књиге “Рујанског четворојеванђеља”, које је у оригиналу имало 301 страну. Један примерак је у библиотеци Српске академије наука и уметности, и он има свега 92 сачувана листа, а други је скоро комплетан и има 296 листова, а налази се у Државној јавној библиотеци у Санкт Петербургу.

Текст и снимци Зоран Тмушић

НОВОСТИ

Вишеградска ђуприја на Дрини уврштена на Листу свјетске баштине УНЕСКО-а

НАША ЂУПРИЈА СВЈЕТСКА БАШТИНА

Вишеград, 28. јуни 2007,

но што су вишеграђани прво потајно, а онда све отвореније и смјелије очекивали посљедњих година, мада та идеја тиња више од двадесетак година, десило се посљедњих јунских дана 2007. године.

Тачније, 28. јуна са далеког Новог Зеланда стигла је вијест да је културно историјски споменик, Мост Мехмед паше Соколовића у Вишеграду, уписан на Листу свјетске баштине УНЕСКО-а.

Одлука је донесена на 31. сједници Комитета за свјетску баштину УНЕСКО-а, на засједању у граду Кристерчарчу на Новом Зеланду.

Изражавајући нескривену радост и одушевење због уврштавања вишеградске ђуприје на Листу свјетске баштине УНЕСКО-а начелник општине Вишеград Миладин Милићевић је нагласио да је ово круна вишегодишњих напора локалне власти, у координацији са Комисијом за очување споменика културе у БиХ и Комисијом за очување културно историјског наслеђе Републике Српске.

Одлуку је поздравио и предсједник Скупштине општине Вишеград Реџеп Јелачић, наглашавајући да се исплатила вишегодишња активност, која је интензивирала посљедњих пет година, а датира још од прије двадесетак година.

Коментаришући ову вијест директор Туристичке организације Вишеград Оливера Тодоровић је изјавила да је ово велика обавеза и неодложан задатак да се што прије сачини квалитетна стратегија интензивнијег туристичког развоја, како би се ова одлука практично и што корисније валоризовала.

Познати вишеградски сликар Хаџи Бранко Никитовић, коме је ђуприја непресушна и неисцрпна умјет-

ничка инспирација, сматра да је ова Одлука крај приче о нашој досадашњој небризи, али и почетак једног новог односа и нове приче о њеном очувању.

-Постојали су и постоје у разним медијима чувари који брину о оваквим споменицима културе, људи који пишу, свједоче, сликају, фотографишу или компонују. Ипак, ти духовни стражари нису довољни без материјалне и опште друштвене потпоре, као и установљених прописа, за очување свега оног што је урадио човјек да траје, сматра Никитовић.

Он је подсетио да већ четрнаест година бројни свјетски сликари на вишеградском саборовању, на софи ђуприје на Дрини, скрећу пажњу свеколикој јавности да је овај камени Мост нешто што треба да значи у свјетским размјерама.

-Хвала Богу да смо дочекали да је то коначно тако.

Добили смо нову димензију и нове могућности, али прије свега и нове обавезе. Коначно ће се установити правила понашања на самој ђуприји и око ње, истиче Никитовић, наглашавајући да се осјећа пресрећним што је овим одато признање Вишеграду и људима у њему.

-Зато је на свима нама велика обавеза да се коначно деси један истински препород и један посебан однос према овом сввременском и свјетском културном споменику, поручио је Никитовић.

У најкраћем, овом Одлуком практично је досађан сан ктитора вишеградске ђуприје Мехмед-паше Соколовића, њеног неимара Коџе Мимара Синана, те прослављеног књижевника и нобеловца Иве Андрића о сввремености и неуништивости овог здања, које је грађено између 1511. и 1577. године са основним циљем да буде мост између људи и цивилизација.

С. Хелета

ОРИГИНАЛНА ДРАЖИНА ТЕОРИЈА

(наставак из прошлог броја)

Генерал Недић је оштро реаговао на Дражин реферат. Сматрао је да је написан "под импресијом субјективног излагања догађаја од стране извесних политичких личности или достављача", као и да се "по провери показао нетачним". Желео је оштрије да казни пуковника Михаиловића, али је наишао на противљење околине. Ипак, Дража још једном наредни чин није добио на време.

Као професор стратегије на Вишој школи Војне академије, и тактике у Ћенералштабној школи, Дража је ипак ширио идеје из свог реферата генералу Недићу. Млади официри, међу којима и многи будући команданти његових корпуса и бригада, одушевљено су слушали критику застарелог рововског начина ратовања. Можда је баш због тога већ 29. јануара 1940, после само једног семестра, Дража премештен на нову дужност, за начелника Општег одељења Врховне инспекције војне силе. И ту је, како је касније сам рекао, "напао страховиту застарелост наше војске".

Почетком 1940, према Угљешу П. Михаиловићу, тада начелнику штаба Дунавске дивизијске области, Дража је једно време био на служби и у Штабу утврђивања у Петроварадину. Тешко је поднео пад Француске, коју је много волео, па у тој поседњој предратној години успоставља ближе контакте са енглеским и америчким војним аташеима и обавештајцима у Београду. Истовремено, био је у вези и са Бугарима, као и са пољским и чехословачким емигрантима.

Дража је сво време звонио на узбуну. Пошто је војском неприкосновено владао генерал Недић, покушао је да алармира политичке структуре. По савету пријатеља, обратио се др Милану Гавриловићу, председнику Српске земљорадничке странке. Касније, у емиграцији, Гавриловић је забележио да му је Дража том приликом изнео следећи план одбране од Немачке:

Хитлер је већ на нашој граници. Он је мора једном прећи. Ми му се војнички не можемо одупрети. Данашњи рат решавају тенк и авион. Нема ни поређења у овом између нас и Немаца. Међутим, ми не можемо ни капитулирати пред Хитлером.

Морамо препустити све наше грумове немачким тенковима и наше небо немачким авионима. Ово значи, морају се напустити сви наши градови, и скоро сва земља осим дела Западне Босне, Херцеговине и Црне Горе, с делом јадранске обале којом ова залеђина командује. Сад још, од-

мах, ту треба навлачити храну, муницију и само оно оружје које је ту употребљиво, у те наше скоро не-насељене планине и кршеве. Тај део посести, кад тренутак дође, ограниченим али најбољим трупама за ту ситуацију.

Ту нам немачки тенкови ништа не могу, а веома мало немачка авијација. Дотле ће, ваљда, и савезници моћи нешто учинити да нас помогну.

Дражине идеје ипак су делимично прихваћене. Априла 1940. године Врховна команда при свакој армији оснива по један четнички одред и спрема га за герилско ратовање. Али, на интервенцију Влатка Мачека, председника Хрватске сељачке странке, из назива одреда одмах је уклоњено четничко име, па су то званично били "јуришни батаљони". До априла следеће године основан је, или је био у оснивању, по један јуришни батаљон при свакој од шест армија југословенске војске, са седиштима у Скопљу, Нишу, Мостару, Новом Саду, Сарајеву и Карловцу. У наступајућим догађајима најзанчајнију улогу одиграће Први јуришни батаљон мајора Миодрага Палошевића, кога ће рат затећи у Бијелини. Остаци овог батаљона придружиће се Дражи на путу ка Равној Гори.

У међувремену, у последњој мирној години пред велику олују, Дража је наставио по старом, због чега га је генерал Недић још једном казнио. Овога пута Дражин "грех" био је у пркошењу неумереној немачкој пропаганди у Београду, нарочито после брзе окупације Француске. Одговарајући на ту пропаганду, британски војни изасланик у Београду приредио је вечеру за чланове Удружења резервних подофицира, са великим бројем званица, међу којима је било и доста активних официра. У атмосфери страха и потиштености због неочекивано лаког пада Француске, сви позвани дошли су у цивилу, сем једног. "Један једини човек у униформи био је Ћенералштабни пуковник Дража Михаиловић", гласио је извештај достављен главном Ћенералштабу.

Генерал Милан Недић одмах изриче нову казну: премештај на службу у Мостар. Тако је Дража постао помоћник начелника Генералштаба Приморске армијске области. Истовремено, Недић му мења и ратни распоред. По новом ратном распореду пуковник Дража Михаиловић постаје начелник Оперативног одељења Друге армије, за који је мобилисање предвиђено у Сарајеву, а поседање линије фронта у Славонији, према Барањи. На том положају он ће дочекати напад Немачке и њених савезника на Југославију.

КУЛТУРА

Одржана "Вишеградска стаза" - 28. по реду, а 15. у Републици Српској

О ЖЕНАМА У АНДРИЋЕВИМ ДЈЕЛИМА

Вишеград, јуни 2007,

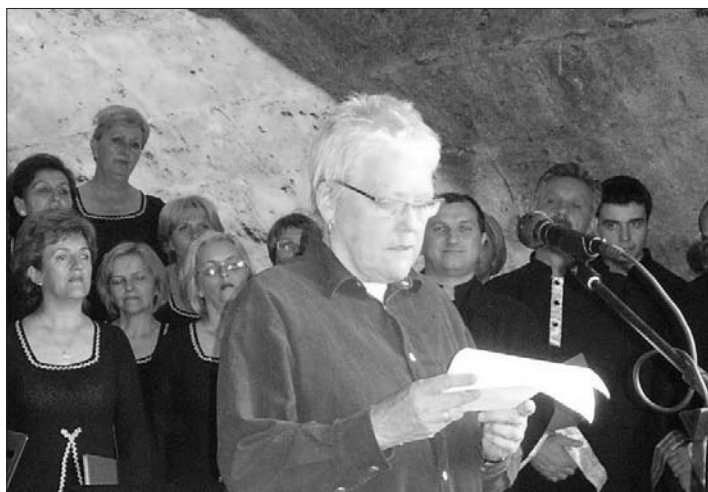
Испод првог лука Моста Мехмед паше Соколовића 1. јуна је свечано отворена 28. "Вишеградска стаза", 15. по реду у Републици Српској, културна манифестација посвећена имену и дјелу књижевника и нобеловца Ива Андрића.

Овогодишњу Стазу је отворила помоћник министра просвете и културе Републике Српске Ирена Солдат, наглашавајући да су Андрићеви књижевни текстови својеврсни тестамент и завет поколењима.

Традиционалну бесједу о стваралаштву и грандиозном дјелу Иве Андрића надахнуто је говорила Тони Ливерсејџ, истакнути слависта и преводилац из Копенхагена. Ливерсејџ је, како каже, имала ту привилегију да као млад преводилац упозна Андрића и да преводи његова дјела на дански, "На Дрини ћуприју" чак и прије номинације за нобелову награду.

У умјетничком дијелу програма наступио је мјешовити хор и етно група "Ива" из Добоја, као и београдска глумица Љиљана Стјепановић.

У склопу Стазе у Градској галерији Вишеград професор Славко Топаловић отворио је изложбу слика насталих на прошлогодњем Међународном ликовног саборавању "Вишеград 2006", а одржан је и 11. сусрет Библиотекара Републике Српске. Око 130 библиотекара из Српске и њихових гостију из Србије поздравила је председник овог Друштва Стојка Мијатовић. Плакете "Ђорђе Пејановић" додјељене су најбољој библиотеци "Невенка Станисављевић" из Костајнице и најбољем библиотекару Републике Српске у овој години Душанки Новаковић, директору Народне библиотеке "Филип Вишњић" из Бијељине.

Другог дана представљена је преписка између Иве Андрића и Тони Ливерсејџ. Осврћући се на књижевно Андрићево стваралаштво она је нагласила да жена заузима централно мјесто у стваралаштву славног нобеловца.

-Жена је у Андрићевим дјелима недосањани сан и велика мушка мора бројних пишчевих јунака. Љепота и жена у његовим дјелима су тијесно повезани, нагласила је Ливерсејџ.

Представљено је и стваралаштво пјесника Ранка Радовића, који живи и ствара у Канади, а одржано је и вече "Српске књиге" из Руме, чија је издања представио Добрица Ерић, посебно издвајајући овогодишње хит издање Николе Девуре, "Ружа Тодорова".

-То је прича о младалачкој љубави славног Вука Стефановића Караџића са љепотицом из Тршића Ружом Тодоровом. Девура је у припреми ове књиге прочитао чак 27.000 писама из Вукове заоставштине и у околини Тршића боравио пуних шест мјесеци, подсјетио је Ерић.

Средишњи дио старе ћуприје на Дрини и овај пут се показао као изванредан амбијент за пјесничко вече, на коме су своје стихове рецитовали Слободан Ракић, Мирјана Булатовић, Милан Николић, Зоран Костић, Благоје Баковић, Недељко Бабић, Јованка Стојчиновић Николић, Ранко Радовић, Љиљана Брало-вић, Радомир Јокић, Добрица Ерић и Миленко Јевђе-вић, а одржано је и вече вишеградских пјесника.

Изузетно занимање побудила је промоција књиге “Средњовековни град и манастир Добрун”, кустоса ужичког Музеја Драгише Милисављевића.

Ради се о капиталном дјелу које је овај аутор при-премао пуних 10 година, а прво издање у тиражу од хи-љаду примјерака је комплетно распродато још на прошлогодишњем Сајму књига у Београду, што најбо-ље свједочи колико је занимање читалаца за ову врсту књижевности.

Одржано је изузетно посјећено вече “Чигоја штам-пе”, на коме је власник и главни уредник ове београдске издавачке куће Жарко Чигоја представио педесетак најновијих издања, а посебно двотомну књигу “Типик архиепископа Никодима”, аутора Ђорђа Трифуновића из Београда.

-Ради се, у ствари, о Јерусалимском типуку који је на основу пет, од укупно шест дотадашњих, Свети Сава Освећени ујединио у петом вијеку, а архиепископ Нико-

дим први пут превео са грчког на старословенски језик, преписавши га на пергаменту, појаснио је Трифуновић.

Аутор је пуних шест година са бројним сарадници-ма стручно, без журбе и студиозно обрађивао фотоко-пије изгорјелих рукописа типика архиепископа Никодима, својеврсног црквеног Устава, који се налази у Народној библиотеци у Београду.

-Ради се о епохалном дјелу које говори о коријени-ма српске културе, њеној духовности и писмености, ре-као је Чигоја.

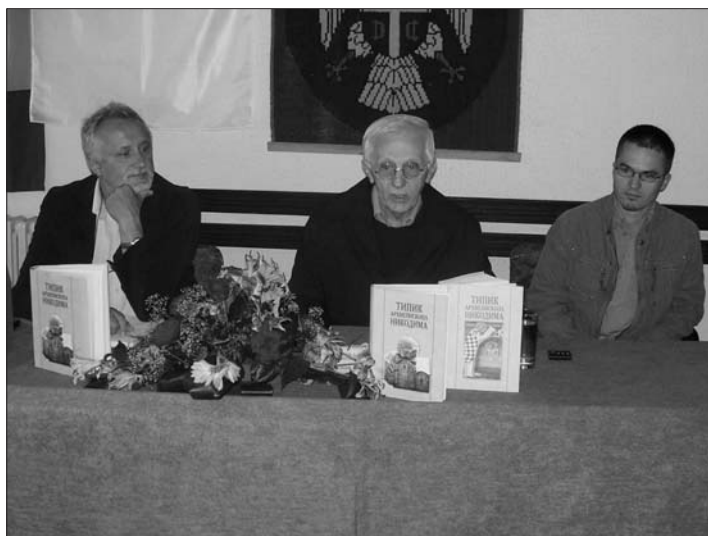
У оквиру разноврсног програма изведена је и позо-ришна представа Фави Театра из Београда “Плава Ру-жа”, аутора Мирка Стевановића, коју је режирао Велимир Митровић, са Марком Николићем и Даницом Максимовић у главним улогама.

Стаза је завршена 7. јуна наступом балетске групе Константина Костјукова из Београда.

Бројној публици су се са дјеловима из више балет-ских представа представили Душка и Миле Драгиче-вић, Тамара Ивановић, Константин Костјуков, Константин Тешча и Милан Рус.

Изузимајући мање техничке проблеме и шаблони-зирани распоред, у цјелини гледано по квалитету садр-жаја овогодишња Стаза је била једна од најуспјешнијих у посљедњих десетак година.

Пише: Славко ХЕЛЕТА

Са Божидаром Полићем, доајеном вишеградске просвјете и културе

СЈЕЋАЊЕ НА ГЛУМЦЕ СРЕДЊОШКОЛЦЕ

Вишеград, мај 2007,

Протекле, 2006. године навршило се 50 година од извођења прве позоришне представе коју су за своје суграђане приредили вишеградски гимназијалци. Богатом културном животу, прије свега позоришном, у годинама које су слиједиле по извођењу прве представе, вишеграђани могу највише захвалити професору Божидару Полићу, који је радећи са више од десет генерација гимназијалаца и ученика Усмјереног образовања, припремио све те представе.

“Два цванцика” из 1964. год.

И ако већ у поодмаклим годинама, сада пензионисаног провесора Полића сјећање толико добро служи да се присјећа свих припремљених позоришних комада, бајки, једночинки, глумаца који су глумили у њима, као и екипа које су учествовале у припреми сцене, костима... датума, награда, а чува и велики број фотографија, плаката и осталог пропратног материјала са извођења тих представа.

Своје присјећање на сам почетак рада на стварању Аматерског позоришта у Вишеграду са ученицима чији је професир био, Полић почиње овако: “Десетог априла 1956. године изведен је позоришни комад “Женидба”, Ивана Гогоља. Комад је припремила професорица Мирјана Обреновић, а ја сам био помоћник режије. У комаду су грали Ђоко Анђић, Љиљана Мољевић, Фатма Ченгић, Бисера Танковић, Риза Хацић, Момир Тешевић, Мустафа Садовић, Шемса Вазда, Ислам Смајиловић и други”.

Након прве представе, усљедила је друга, трећа, и неуморни рад до деведесет четврте године прошлога вијека, када је изведена посљедња, а професор Полић сјећа се сваке од њих. Било је ту, поред позоришних комада, бајки и једночинки.

“Слиједио је рад на бајкама “Снежана и седам патуљака”, “Чаробни цвијет”, “Пепељуга”. Онда је 1959. го-

дине припремљена Стеријина “Симпатија и антипатија”, 1960. “Породица Бло” Љубинке Бобић и “Избирачица” Косте Трифковића, а 1961. године изведена је представа о стрељању крагујевачких ученика, која се звала “Прољећа недопјевана”, са којом смо били на такмичењу у Горажду и освојили Прву награду. Затим је 1962. године изведена позоришна представа “Мирјам, дјевојчица из поткровља” о јеврејској дјевојчици која се за вријеме Другог свјетског рата крила од нијемаца. За 8. март 1963. године изведена је Стеријина “Покондирена тиква”, наставља са присјећањем професор Полић.

Та 1963. година свим вишеграђанима остала је у посебном сјећању, па и професору Полићу, јер је град на Дрини посјетио нобеловац Иво Андрић. За њега су тада ученици Гимназије извели Први чин “Покондирене тикве”, што се њему, према Полићевим ријечима, много допало.

“Исте године, нешто касније” наставља Полић “припремили смо позоришну представу “Вече” Бранислава Нушића - три познате једночинке овог писца “Аналфабета”, “Мува” и “Власт”. Потом долази представа “Мирандолина” Карла Голдонија, затим смо радили позоришну представу Милована Глишића “Два цванцика”, а 1965. године изведен је Молијеров “Уображени болесник”. Наредне године изведена је Стеријина “Женидба и удадба”, 1967. године опет Стеријина представа “Зла жена”, а 1968. године, поводом обиљежавања двадесет година постојања вишеградске Гимназије поново је изведена Гогољева “Женидба”. Наредне, 1969. године радимо представу “Бесни Теофило”, 1971. је изведена “Лажа и паралажа”, иза које слиједи Нушићев “Београд некад и сад”. Затим (“Пирог”?) од Крилова, а иза тога долази припрема разних рецитала за познату културну манифестацију “Вишеградска стаза”, присјећа се Полић.

То су године када вишеградски глумци аматери праве паузу у раду на позоришним представама, након чега почиње рад на припрема кинеске бајке “Плаво и црвено у дуги”, и јапанске бајке “Кутијица која свира”, као и других једночинки.

“За вријеме Усмјереног образовања, које је наступило 1976. године и касније осамдесетих година, извели смо “Љубавно писмо” Косте Трифковића, затим неколико једночинки: “Просидба” од Чехова, “Аналфабета” од Нушића, затим 1989. године поново “Симпатију и антипатију”, за коју смо добили и награду у Новој Вароши на такмичењу драмских секција, а 1994. године извели смо Нушићеву “Власт”, завршава професор Полић набрајање свих изведених представа на чијој припреми је радио.

Пожртвовани рад овог доајена вишеградске просвјете и културе, свакако се не односи само на рад у аматерском позоришту. Припремао је бројне фолклорне приредбе са кореографијама из свих крајева Србије, за-

тим циганске игре и многе друге. Народне игре припремао је са пионирском и омладинском групом. Поред рада у Гимназији са ученицима, радио је и у КУД-у "Слога", које је касније преименовано у КУД "Хамид Беширевић".

"Са њима сам радио и неколико позоришних представа: "Карлова тетка", затим Стеријин ("Чандрљив...?"), "Љубавно писмо", "Зла жена", "Симпатија и антипатија", Кишанова "Вјенчаница" и друге" казује професор Полић.

Ту се професор присјећа неких познати старих вишеградских глумаца аматера, почев од Бебе (Константиновић?), (Ђира?) Беширевића, Божа Тодоровића, Винка (Иванчића?), Љуба апотекара, инжињера Влаисављевића, Милојке Микавице, преко учитељица Селене, Ружице и Мире Филиповић, па до Драгана Ђоковића, Лиле Вранић, Османа Гаца, Мице Марковића, Ахмета Авдагића, Војка Топаловића, Дуње Спахић и бројних других. Највећи број улога одиграли су моји бивши ученици: брат и сестра Бахра и Енвер Сакић, затим Биљана Миловановић, Јелена-Лела Филиповић, Фикрета Липовац, Ранко Васић, Мехо Хацић, Мирко Стијепић, Ново Ичагић, Зорица Станковић, Перо Станковић, Зора Петровић, Славка Митровић, Мира Шимшић, Ленка Фуртула, Мустафа Зукић, Миро Јовић, Маринко Марковић, Горана Костадинов, Мирослав Микавица, Мубера Авдић и Владе Рађен, набраја Полић, желећи да се бар на овакав начин овјековјечи њихов допринос вишеградском позоришном стваралаштву.

За вријеме Усмјереног образовања познати глумци били су: Биљана Марковић, Хамдо Хећимовић, Индира Хајдарбашић, Свјетлана Гавриловић, Бато Танасковић, Ненад Марковић (Деба?), Игор Данојлић, Јелена Андрић, Оља Кокошар, Ангелина Видаковић, Бојан Тодоровић, Данка Савић, Драган Вучичевић, Тања Ђуричић, Младенко Тасић, Зоран Липовац, Елма Босно, Биљана Крсмановић, Илија Гавриловић, Саша Кнежевић и други", завршава професор Полић набрајање бројних глумаца који су своје глумачке способности исказали у представама на којима је он радио.

Поред глумачке екипе Полић одаје велико признање и техничкој секцији сачињеној, такође од ученика, који су помагали око израде декора. И Полић поново набраја нека имена: "Милан Ракић, Џемал Сакић, Миро Коџо, Бато Романо, Савица Бојић, Гордана Ражњатовић, и други. Израда декора је рађена у "Варди" и ту су нам помагали Наско Сакић и Синан Мирвић, а дио декора рађен је и у предузећу "Партизан", гдје је велику помоћ пружао Бранко Мољевић. Костиме су шиле мајке ученика, између осталих старе госпође(.....) Мољевић, Здравка Микавица, Радојка Миловановић, Милка Крсмановић, Вера Миловановић, Секана Макљеновић, Нада Вранић, Душанка Ракић, Милена Станковић, Бајла, Васва Беговић, Блага Шљука, Миља Ђуричић и друге".

Не желивши да изостави ни музичку пратњу, која је била неопходна у неким представама, Полић наводи име професора Драгана Ђоковића који је пружао велику помоћ са својом гитаром, пјевајући староградске и

остале пјесме, те Муја Ченгића који је свирао клавир, док је Мира (Кристић?) пјевала староградске пјесме.

Полић на крају, са дозом носталгије, додаје да је некад у Вишеграду био јако добро развијен културни живот, да су скоро сваке године извођене најмање по двије позоришне представе, једна у прољеће за Дан школе 20.маја, друга за 29.новембар, а дешавало се да су позоришне представе давали и за 8.март. Тако је вишеградска публика већ била навикнута на редовно извођење представа у Дому културе и сала је увијек била препуна. Поред извођења по двије-три предствe за обје школе, основну и средњу, имали су доста и гостовања у сусједним градовима, па и даље, почев од Горажда, преко Рогатице, Рудог, Фоче, па све до Чачка, Ужица и Сарајева.

"Избирачица" из 1960. год.

Колико је рад на представама био озбиљан и квалитетан говоре бројне награде, признања, дипломе, плакете, а било је и новчаних награда.

На крају професор Полић још додаје: "Желим да подсетим на све то и да отргнем од заборавата тај наш некадашњи рад. На овај начин поздрављам све своје бивше ученике-глумце, и желим им све најбоље у животу. Желим да се сјећају рада када су са весељем и радошћу учествовали у позоришним комадима".

Задивљујући подаци које је у овом разговору изнио некадашњи професор и директор вишеградске Гимназије и Средње школе "Иво Андрић", говоре колико је био богат културни живот у Вишеграду тих давних година, те да то и није било тако тешко изводљиво, јер се поред труда и новца улагала и љубав према позоришту.

Многим садашњим становницим Вишеграда ово сигурно није било познато, али свакако је подстицај да и данашње генерације ученика могу учинити исто и дати свом граду оно што су све раније генерације дале. Уз несебично залагање професора Бошка Полића остварен је циљ - дружење, и креативно остваривање појединаца. Сви су научили ријеч више, прочитали књигу више. Подјељена је мисао, више између оних који су говорили и оних који су примали.

Сви смо живјели то, за вишеградску културу, љепше вријеме, а за то су заслуге Божицара Полића немјерљиве.

Наташа КОБАЧ

МИЛАН РАКИЋ

1876-1938

Милан Ракић је рођен 2. октобра (18. септембра по старом календару) 1876. године у Београду, од оца Мите Ракића, познатог политичара и преводиоца, и мајке Ане.

Гимназију завршава у Другој мушкој и уписује се на Филозофски факултет Велике школе 1894., али већ следеће године прелази на Правни факултет. Велику школу завршава 1898., добија стипендију за Париз, гдје наставља правне науке.

Прве Ракићеве пјесме (сонети Сурово ће време наша дела стрти и Целивасмо га у лице и чело) објављене су у „Српском књижевном гласнику“ под псеудонимом З. По повратку из Париза у Београд, Ракић постаје чиновник Извозне банке, а 1904. бива премјештен у Министарство иностраних дјела.

Прву збирку пјесама објављује 1903. године, а поред поезије објављује и позоришне критике.

1905. почиње Ракићева дипломатска каријера. Вријеме које је претходило Балканским ратовима, па све до 1911. проводи углавном на служби у Приштини, Солуну, Скопљу и Београду. 1912. године учествује као добровољац у Балканском рату. Са четом Војводе Вука улази у ослобођену Приштину.

1924. године излази његова збирка Песме.

У периоду од 1913. до 1933. Ракић бива дипломатски чиновник у Београду, Нишу, Букурешту, Штокхолму, Лондону, Риму, ...

Своје последње стихове - Опроштајну песму - објављује у „Српском књижевном гласнику“. Збирка Песме, у издању „Српске књижевне задруге“,

излази 1936. године, и то је последње издање за песниковог живота. Због здравствених проблема, Ракић је два пута оперисан, 1936. и 1938. Ово није помогло да се његово здравствено стање поправи. Умире 30. јуна 1938. у Сребрњаку, код Загреба.

О Милану Ракићу рекли су:

- „Изнад његових песама стоје стварни доживљаји, и он не пева ни о чему што није лично доживео.“ (Перо Слијепчевић)

- „Готово је невероватно како је Ракић, са оскудним изражајним средствима, са доста ограниченим лексичким фондом и сиромашном поетском техником, без обиља стилских фигура и других песничких украса, успео да у својим песмама оствари сложене садржаје.“ (др Слободан Ракић)

- „Он је у исти мах и мисаон и топао, и књижеван и непосредан, и речит и природан, и његова у основу врло лична и сасвим лирска поезија у исти мах је општечовечанска и у вишем смислу рефлексивна...“

...Ракић је успео да буде песник без позирања, дубок без нејасности, речит без емфазе, узбуђен без патоса.“ (Јован Скерлић)

НЕОБИЧАН ДОГАЂАЈ

По почетку Балканског рата, Милан Ракић напушта мјесто шефа Конзуларног одјељења у Београду и прикључује се комитама у борби за ослобођење Старе Србије. Налазећи се у првој чети Војина Поповића - Војводе Вука, бива први од ослободилаца који је ушао у Приштину 9. октобра 1912. Овоме је претходио доживљај који је Ракић повјерио свом пријатељу, Младену Ст. Ђуричићу:

„Оставио сам конзулат у коме нисам имао шта да радим, па сам узео пушку. Дакле избисмо на само место Косовске битке. С десне стране гудио је Лаб, пун нове снаге од јесење кише, и журио да однесе велику вест. С леве, на брежуљку, спегало се замишљено Муратово турбе... постројише нас. У пратњи штаба појави се командант. - Јунаци моји, знате ли где се налазите? Знате ли како се зове ово место? У збијеном строју лупкарала је пушка о пушку, затезале се ремењаче. - Овде, где ми сада стојимо, на Видовдан 1389. године, истог дана и истог сата, погинула су оба цара!... То је Гази-местан, на ком је Обилић... Око мене попадаше војници. Погледам: љубе земљу! Ваљда сам се и ја био сагнуо, кад нисам приметио - откуд изађе млад официр с исуканом сабљом. Стаде пред команданта, рапортира нешто, па се окрете строју. Диге сабљу и поче громко: На Гази-Местану, од Милана Ракића! Прво ме издаде слух, па онда и вид. Испред мене се подиже брег са турбетом, зави у црвено и остаде висећи као пламена застава... Искказа ме целог - планина!... Од узвика се ломило небо. Нова и млада Србија слави Васкрс, а ја? С муком сам се држао на ногама. Више осетих, но што видех, кад се неко одвоји из моје јединице и, у трку, стиже пред команданта: - Господине пуковниче, тај који је испевао ову песму овде је с нама... Ево га позади, с бомбама... у одреду Војводе Вука! И одмах одјекну командантов глас: Добровољац Ракић, напред! Чуо сам све, али нисам могао ни да коракнем. Чак ни да отворим уста. Руком од шињела заклонио сам лице и пустио сузе... први и последњи пут тада.“

- „Ракић је захватао из чистих зденаца људских емоција, и дохватио и домаћи крајња сазнања до којих долази мисаони, танани, и емоционални лиричар. Његова је реч о животу озбиљна и искрена, и у њој је истина и факат једне природе која је видела и направила круг око ствари. Он је, преко мистицизма - јер ту долази сваки који понире дубље - нашао пут Божији и осветлио за себе један део опште људске помрчине“ (Бранко Лазаревић)

- „Ракић је дао поезију једног скроз човечног живота, не поезију свога случаја. То су песме скроз човечне, које ником живом не могу бити нејасне ни туђе, ни по садржини ни по изразу. Садржина је темељно здрава и хумана: она велича бол, она велича исто толико радост од живота.“ (Исидора Секулић)

„Такав је то био човек, увек и у свему исти: као родољуб у Приштини, као борац у рату, као човек код кога су после речи долазила дела, после песме На Гази Местану одлазак у добровољце“. (Богдан Поповић, недуго по упокојењу Ракићевом)

НА ГАЗИ МЕСТАНУ

*Силни оклопници, без мане и страха,
Хладни ко ваш оклоп и погледа мрка,
Ви јурнусте тада у облаку праха,
И настаде тресак и крвава трка.*

*Заљуљано царство сурвало се с вама...
Кад олуја прође врх Косова равна,
Косово постаде непрегледна јама,
Костурница страшна и поразом славна.*

*Косовски јунаци, заслуга је ваша
Што последњи бесте. У крвавој страви,
Када труло царство оружја се маша,
Сваки леш је свесна жртва, јунак прави.*

*Данас нама кажу, деци овог века,
Да смо недостојни историје наше,
Да нас захватила западњачка река,
И да нам се душе опасности плаше.*

*Добра земљо моја, лажу! Ко те воли
Данас, тај те воли, јер зна да си мати;
Јер пре нас ни поља ни кришеви голи
Не могоше другом свесну љубав дати!*

*И данас кад дође до последњег боја,
Незарен старог ореола сјајем,
Ја ћу дати живот, отаџбино моја,
Знајући шта дајем и зашто га дајем...*

СИМОНИДА (Фреска у Грачаници)

*Ископаше ти очи, лепа слико!
Вечери једне, на каменој плочи,
Знајући да тад не види нико,
Арбанас ти је ножем избо очи!*

*Али дирнути руком није смео
Ни отмено ти лице, нити уста,
Ни златну круну, ни краљевски вео
Под којим лежи коса твоја густа.*

*И сад у цркви, на каменом стубу,
У искићену мозаик-оделу
Док мирно сносиш судбу твоју грубу,
Гледам те тужну, свечану и белу;*

*И као звезде угашене, које
Човеку ипак шаљу светлост своју,
И човек види сјај, облик, и боју
Далеких звезда што већ не постоје.*

*Тако на мене са мрачнога зида,
На почађалоји старинској плочи,
Сијају сада, тужна Симонида,
Твоје већ давно ископане очи...*

ОПРОШТАЈНА ПЕСМА

*Ево ме, Госпо, након триест лета
Са проређеном, прогрушаном косом,
Ко привиђење са другог света,
На Пегазу олињалом и босом.*

*Крај мене стрчи зарђала џида,
А њему сваког часа, нога клеца,
И зато што смо старинскога вида
Ругају нам се раскалашна деца.*

*Нека их, Госпо. Нама није криво.
Нека им и то задовољство дамо.
И ћутаћемо. Што бих доказивао?
Када дорасту, кашће им се само.*

*Но ја бих, драга Госпо, опет хтео
Свагдашњу пошту да искажем вама:
У памћењу ми још је живот цео,
На срцу ми се не ухвати скрама.*

*Јест, још у мени прошли живот сјаји,
Чист ко на води лабудово крило,
Јер све је добро и честито било,
Смех, сузе, жеље, наде, уздицаји.*

*Све је у мени ко на гробној плочи:
Ја прошлост браним од смрти што прети.
Но оног часа кад ја склопим очи,
Тад све ће са мном засагда умрети.*

*Ох није живот рђав што је беда,
И невоља, и мука духу, нити
Што нам судбина вечно заповеда
А прохтеви нам никад нису сити.*

*Но заборав је, Госпо, сав и свуда,
Заборав свиреп, неумитан, зао.
Ниједна беда и ниједан Јуда
Није ми никад такав удар дао.*

*Ко ови тихи, стални заборави...
Ах, драга Госпо, каква су створења,
Прекрасна телом, духом људи прави,
Као небесна нека привиђења.*

*Нестала с овог нашег тужног света,
За која смо се клели да су она
Живота нашег смисао и мета
И да је без њих празна васиона...*

*Њих данас, Госпо, густе коров крије,
А ми, са нашим ситним навикама,
Живимо мирно даље, благо нама,
Као да никад ништа било није...*

*Ах, збогом, Госпо, и праштајте мени,
Старе ми очи пуне суза сада,
Док дан се гаси на пролазној сцени
И завеса ко ноћ, лагано пада...*

СРПСКИ КЊИЖЕВНИ КРУГ БРЧКО

Протојереј-ставрофор Бранко Ђурић

САЧУВАЈ КОСОВО СВЕТО

Видовдан је данас Отаџбино моја,
Мученичке свијеће са неба зраче
Ломи се колач славски на небу и земљи
Ал' Косово свето плаче.

Дан се разданио у хаљини мучеништва
У врелој крвци поодавно свиће
И док Србин свијећу пали
Косово свето нариче и плаче.

Заклетву свету анђели зборе
Док црна аждаја српско небо сијече
Србин пјева, моли се и кади
Ал' Косово умивено муком кроз краве
Божуре плаче.

Помрле пјесме и умукле птице
Оживјела гробља рађају даће
Помози Боже Србину гријешном
Утјеши Косово свето што крвавом сузом моли
И плаче.

О, сачувај Благи Боже Србина свог
Божуре распете, крваво цвијеће
Опрости гријехе Србији грешној
Сачувај, утјеши Косово свето да више никада
Не плаче.

ДЕЦИ

О, како је предиван овај свет
Ал' само су два предобра Сунца
Једно је на небу плавом
А друго на земљи и зове се деца.
Обадва светла и греју и светле
Светлошћу својом за нас Бога моле
И једно и друго греју цео свет
Топлим зрацима милују, душом својом воле.
О, стани, стани, човече осети лепоту
Што лечи ране кад највише боле
И два Сунца светле теби
Љубављу живом они те воле.
Послушај их како зборе
Топлу љубав дају свима
Пресрећна је цела земља
Што постоје Сунца два.
И вас два сте, децо моја
део Сунца што свет греје
Због вас Господ милост сеје
Душа вам је велика и у њој је добро све.
Погледајте, погледајте оно с' неба што се
смеши
И вас два сте део Сунца
Лепотом својом тужне теши
Хвала Ти Госпode за све и два Сунца.

ГОСПОД ЈЕ СВЕ МОЈЕ

Злато жежено ми нудили
У дворе раскошне хтели да ме воде
Нудили богатство од овога света
А ја сам жељан само Тебе Госпode.
У чашу живота сипали вино
Пуно отрова, јада и живе соде
Молим се за њих јер нису знали
Да ја сам жељан само Тебе Госпode.
Мртво су цвеће садили у вазу
Сипали сирће уместо воде
А нису знали
Да ја сам жељан само Тебе Госпode.
Разгонили облаке, нагонили кишу
Компјутере правили, тисали законе слободе
А ја сам само слободан с Тобом
И жељан сам само Тебе Госпode.
Давали ми земљу, узимали Отаџбину
Зборили да смо браћа и пријатељи сви
О, како само нису познали
Да је моја Отаџбина и мој пријатељ само Ти.
- О, људи, молим вас, чујте,
Не нудите срећу, раскош, ни поглед свој
Моја је срећа и моје благо
Само Отац, Господ мој.
Слободу немојте нудити мени
А нити правде трулежне своје
- О, чујте ме, молим вас, знајте
Правда, слобода, Господ је све моје.
Не нудите цвеће, цвеће што брзо вене
Ни пролазну раскош што је црној смрти род
Ја хоћу живот вечни
И све је моје Живи Господ.
Не тешите мене празнословијем својим
Кад душа плаче у сузама, кад је сва
Не нудите здравље саткано од смрти
Здравље је моје Господ и моја утеха.

Из књиге "Вечита Борба"

ИСТОРИЈСКИ ОСВРТИ

БОСНА

осна заузима средишње дијелове бивше југословенске државе.

По попису из 1921. год. на простору од 42.060 километара квадратних живјело је 1.624.599 становника. Углавном православне, исламске и католичке вјероисповјести.

По коректури и облику земљишта Босна не спада у врло плодне земље. Преко половине земљишта заузимају шуме, а има и 20% неплодне земље. Босна је уистину богата рудама поготово угљем, гвожђем, бокситом и др.

Најстарије становништво Босне мисли да потиче од Илира. Прве везе тих непознатих племена почињу са Грчким колонистима. У четвртном вијеку прије Христа основана је на Неретви већа Грчка колонија, Нарона која је ту постојала неколико вијекова. Средином и крајем четвртог вијека на ове просторе су продрли Келти и остали дуже у неким областима.

Римљани су после тога читав један вијек покоравали Босну, да би у седмом вијеку продрли Словени и почели са освајањем. Под утицајем старосједилаца тек негдје ок деветог вијека Словени су образовали јаче државне заједнице. Босна је задуго била подјељена у више неповезаних жупа које су подлијегале час једној час другој освајачкој страни. Од 1081. год. до 1101. год. Босна је апсолутно била српска.

Почетком 12. вијека почело је ширење Мађара на Балкан да би је 1136 год. потпуно освојили. Мађари су на пресо поставили своје вазале банове. Први босански бан је био бан Борић који је владао од 1150. год. до

1163. год. Популаран и утицајан је био Кулин-бан. Са Србима и Мађарима борио се против Византије.

Највећи владар Босне је био краљ Твртко. На престо је дошао врло млад, па је вјероватно из тих разлога у првим годинама владавине имао много неприлика.

1374. год. у савезу са кнезом Лазаром победио је Николу Алтомановића и добио његове области у Подрињу и Новом Пазару. Ту сада на својој земљи у Милешеву на гробу Светог Саве Твртко се крунише 1377. год. за краља Босне и Србије. Кнеза Лазара помагао је и у одсудној битци на Косову. Пред крај живота под своју власт је добио и Далмацију, тачније 1390 год..

Његови наследници губе Тврткове тековине и долазе у зависност од Турака и Мађара. Синовац Твртков Дабиша владао је врло кратко од 1391 год. до 1395 год. и оставио наследство краљици Јелени. Период од 1395 год. до периода краља Томаша је период слабења босанске државе.

Краљ Стеван Томаш влада од 1443. год. до 1461. год. и од свих наследника краља Твртка имао је највише успеха. Женидбом свога сина Стевана са Јелачом кћерком и наследницом деспота Лазара желио је ујединити Босну и Србију за заједнички отпор према Турцима. Није успио и неславно без борбе 1463. год. Босна је потпала под Турке. Нешто дуже се држала Херцеговина да би 1482. год. и она била окупирана.

Мађари су у више наврата покушали да преотму Босну од Турака, али без успеха.

Устанци у Босни су били врло чести, али без већих успеха. Вриједно је споменути упад Млетачке војске заједно са Хришћанима 1697. год..

У осамнаестом вијеку Босна је за Турску Државу постала периферна провинција. У Босни је почела власт појединих везира са страшном бруталношћу и корупцијом. Од друге половине деветнаестог вијека учестали су устанци раје у Босни. Устанак из 1885 год. увео је у рат Србију и Црну Гору. Берлинским конгресом 1878 год. Аустријска царевина је анектирала Босну. Аустријска управа је у Босни трајала четрдесет година и циљ јој је био да преко Балкана дође до морске луке Солун.

Систематски су сијали мржњу између Срба и Хрвата да би лакше владали. 1910. год. Босна је добила свој Устав, а државни сабор је подијељен по конфесијама(вјерама). У сталном страху од Срба власт је предузимала репресивне мјере.

На сам Видовдан приређени су велики маневри на којим је био присутан и аустроугарски престолонаследник Франц Фердинанд. На њега је тад извршен атентат, а српски народ је у периоду од 1914. год. до 1918. год. претрпио највеће прогоне и погроме.

Припремио: Александар Савић

СРПСКИ ЈЕЗИК

БОГАЋЕЊЕ ИЛИ БОГАЉЕЊЕ

Зар језик не представља основно оруђе националне културе, израз бића, идентитета појединца, а тиме и израз опште културе? Језик не представља приватно благо него опште добро, говорио је Вук.

Па зашто га онда не штитимо од опасности?

Какве?

Велике, јер, на жалост, живимо у доба страдања српског језика. Српски народ познат је по бурној историји а српски језик данас нападнут је са свих страна.

Зашто? Ради чистог помодарства. Опасност која му прети сваким даном је све већа јер права лавина туђих речи продира из дана у дан у српски језик, а колико дуго може одолети? Јасно је да не можемо живети изоловано од других језика и потпуно је разумљиво преузимање израза туђих за које немамо своје домаће речи, то је вид богаћења језика, али, језик треба заштити од преузимања непотребних речи, јер то није богаћење него богаљење језика. Треба чувати његову слободу, дух, светост и чистоту како нас упућује др Радмило Димитријевић. Ову опасност уочио је и против ње се борио и наш велики родуљуб и трибун Петар Кочић почетком XX века: тада су се у српски језик уносили стране речи немачког порекла и, још погубније, стварала се синтаксност страна нашем мишљењу, супротно законитостима нашег језика. За ову језичку накараду Кочић је писао: Језик је као наш, али није наш, наше су речи, али језик није наш.

Као и тада, тако и данас многи и даље жене девојке, па ћете у новокомпонованим песмама чути да певају оженићу Љиљану, што је наравно неприродно, а и зар није лепше и јасније чути: Јесил' Бане кћери поуdao. Зато нам поручује Милорад Телебак: Немојте женити девојке, пустите их да се удају, а ви момци, ви се жените девојкама и сретно вам било.

Ево још неких примера присутних у нашем свакодневном животу и у околици (ово се односи на Бијељину). Прошетајте градом и приметите да су месаре и пекаре сада бутици мяса и пецива, сваким даном трговине постају супермаркети а трговински центри - шопинг центри, што се тиче назива усталили су се и такви попут твинса, максурса, ноунејма, царнарка. Донекадашњи кафе Александар постао је кафе Џони, а као највећу недоследност и највећу крајност овога помодарства представља један наслов у коме је кафе написано латиницом а назив кафеа Ренесанса ћирилицом. Против оваквих појава тј. појаве страних речи у документима и натписима француска влада изборила се још у XIX веку низом законских уредби, али, главно бојно поље не представљају само натписи докумената. Главна борба води се међу нама и у нама самима где српски језик губи битку, зато што се одушевљење исказује речима попут јес, екстра, супер, у разговору можете чути и океј, кул и

многе друге, тако да људи одлазе у куповину да би се вратили из шопинга, они започињу посао да би проширили бизнис, одлазе на забаве да би се вратили с журке, они се едукују, расписују тендере, бирају лидере, и колико још страних речи да би звучали модерније? Упадом оваквих речи, страних речи, у српски језик ствара се новогвор тј. говор неке интелектуалне елите о чијој интелигенцији би могли расправљати. Тај новогвор као да дели људе, а то ми је потврдило и лично искуство.

Једном приликом сам са оцем гледала телевизијску емисију која је садржала и укључење са модне ревије; иако је кратко трајало било је прожето речима попут стејд, бекстејд, ин, енд, аут, пи-ар, лук, мејк-ап, стајлинг и многим другим. У једном тренутку отац се окренуо према мени и онако зачуђено упитао: Шта је стајлинг? О чему то они уопште причају? Је л' то говоре српски, пошто их пола не разумем? Наравно, прво сам се насмејала, али онда сам схватила озбиљност његовог питања јер та генерација, махом и старији, нису учили енглески језик, па су све те речи за њих потпуно стране. И тада сам се запитала, зашто су нам такве речи уопште и потребне када за њих имамо одговарајуће српске речи.

Зашто отварамо могућност неспоразумима, и да ли је то богаћење или богаљење језика?

У нашем свакодневном животу присутно је још доста оваквих примера, стране речи продирају у српски језик брзином муње, српски језик оболео је од страних речи а вирус се преноси од човека до човека, попут грипа. Наш језик постао је највећа колонија страних речи у свету.

Самоубилачки ход српског језика може се и мора се зауставити, јер у колико се настави добићемо српско-белосветски језик, а опште је познато да је судбина народа увек била уско повезана са судбином језика, јер где нема језика - нема ни народа. Зар желимо заборавити језика Вука и Даничића? Зар желимо запоставити језик Црњанског и Васка Попе? Зар желимо мењати језик Радичевића и Андрића, језик предака?

А да ли сте се икада запитали да ли људи у Америци и Енглеској користе и једну српску реч?

Не! Зато борите се против употребе страних речи у српском језику у свом окружењу и у свом друштву јер то није богаћење него богаљење језика, и као што нам поручује Стефан Немања у свом завештању:

“Чувајте, чедо моје мило, језик као земљу. А шта је народ изгубио ли језик, земљу, душу? Узмеш ли туђу ријеч, знај да је ниси освојио, него си себе потуђио. Народ који изгуби своје ријечи престаје бити народ.”

Јелена Јовановић

из Пољопривредне и медицинске школе
у Бијељини

О СРПСКОМ ПОРИЈЕКЛУ РУЂЕРА БОШКОВИЋА

Руђер Бошковић је имао пет браће и три сестре. Херцеговачки етнографи и родословци су врло педантно записали њихова имена и презимена, као и вријеме живљења.

Они су забиљежили, али постоји предање у народу, нарочито у ужем завичају Руђеровог оца Николе постоји увјерење, да су преци Бошковићеви дошли из Босне у Дубраве код Стоца, због пада Босне под Турке 1463. године.

Након извјесног времена преселили су се у Враћановиће због куге, а одатле у Крушеву Густријену и Покрајчиће испод Голог Брда источно од Требиња због трговине. Постоји живо предање о породицама Покрајчића, Гудеља и Бошковића.

Покрајчићи су православни из Кмепца код Чапљине, а има их у Прењу и Аладинићима из Дубраве код Стоца. Предања тврде да од овог презимена потиче чу-

вени астроном Руђер Бошковић. По једном предању Бошко Покрајчић, дјед Руђеров родом из Голог Брда код Арсланагића моста, одселио се у Дубровник за вријеме Морејског рата (1683-1699) и тамо се бавио трговином.

Бошковог сина Николу (оца Руђера) су у Дубровнику "покатоличили". Послије овога Никола се оженио Павлицом, ћерком Бора Бетере, поријеклом из Италије. У браку су имали деветеро дјеце. Један од синова који је рођен 1711. и постао је славан назван је Руђером "по имену свога ујака Руђера Агостина, а Бошковићем по свом дједу Бошку Покрајчићу".

Међутим, у науци преовлађује тврдња да су Руђерови преци поријеклом из Орахова Дола у Попову, што је нетачно.

Бошковића има и православних и католика, и старе су породице из Јужне Херцеговине. Православни Бошковићи су настањени у Кременом Долу из требињске површи, а има их и у Мркоњићима и у Попову пољу.

О поријеклу Руђера Бошковића највише забуне и заблуда је увела католичка црква (требињска бискупија) за вријеме обиљежавања двијестоте годишњице смрти Руђера Бошковића 1987. године. У тадашњим новинама "Црква на камену" (пасторално-информативни лист херцеговачких бискупија) година 8, број 3, пише:

"Великом сину хрватског народа, свећенику и учењаку Руђеру Бошковићу пригодном 200-те годишњице смрти овај споменик поставише свећеници Требињске бискупије и народ Орахова Дола г. 1987".

Очигледно је заблуда да је Руђер Бошковић Хрват, јер се поуздано зна да је син од оца Србина и мајке Италијанке.

И на крају да ову тврдњу поткријепимо текстом из 1922. гдје у Руђеровом дјелу "Пхилософијае натуралистхеоори" господин Петронијевић је написао следеће: "очинска страна породице Бошковић је чисто српског поријекла: његов дјед Бошко био је српски православни сељак из села Орахова у Херцеговини. Његов отац је преласком у Дубровник прешао у католичку вјеру.

Драги наши читаоци, намјера нам је била да вам кроз низ чланака дамо историјске чињенице о присвајању српских историјских величина од стране католичке цркве и одређених квази-историјских научника.

Литература: Радослав Милошевић, Нова зора 11-12/2006.

Припремио: Александар Савић

МУЗИКА

О ПОРИЈЕКЛУ САЗА И СЕВДАЛИНКЕ

Словени су за тамбуре знали много прије доласка Турака у Анадолију. Византијски историчар Теофилакт Симоката у својој историји из прве половине VII вијека спомиње догађај из 592. године када су византинци у Пропондитском приморју ухватили три човјека који су умјесто оружја носили тамбуре. Њихова је изјава да су Словени и да се као и њихови саплеменици у постојбини радије баве пјевањем него ратовањем.

Саз

Говорећи о сазу И. Ђумурија каже да је “саз стари источњачки инструмент из породице тамбура”. Ово је истина јер су сви изгледи “да су најстарији жичани инструменти лаутоидни са малим телом и дугим вратом”. Рос Дејли објашњава: “Први пут их сусрећемо у старом Сумеру пре 5000 година. Касније их налазимо насликане на грбовима, на печатима и на статуама из Вавилона, Асирије, Египта и затим у старој Грчкој”. Ријеч тамбура је сумерског поријекла, пан-тур, и значи “мали лук”. Цијело једно подручје на сјевероистоку Персије се зове Танбур. Сви инструменти који носе као име неку варијанту ове ријечи не спадају у ову категорију жичаних инструмената (“пандура” је на Криту дувачки, а “Бандир” ударачки инструмент сјеверне Африке) нити сви инструменти са малим тијелом и дугим вратом имају ово име, нпр. бузуки припада овој породици али му име потиче од другог коријена “бузук”, што значи поломљено али и подијељено. У овом случају се то односи на ин-

струмент направљен од многодијелова умјесто једног издубљеног комада дрвета, као што је случај са већином инструмената ове врсте, међу којима је и босанско-херцеговачки саз.

Не зна се тачно када је саз добио форму какву има данас. Међутим, осим поријекла да припада породици тамбура, знамо и ко му је “отац”, боље речено “праотац”. Ријеч је о **копузу** за којег се зна да су га Османлије свирале до XVII вијека. Његово име је данас ријеткима познато, али његових потомака има свуда. Он је праотац сазова са металним жицама који су до сада у употреби. Махмут Р. Газимихал каже да се овај копуз “распростро по Балкану око IX стољећа, чини се прије појаве Турака у цијелој Анадолији”. Он ово и документује једним грчким списом о алхемији из 800. године гдје се помиње копуз (или кобоз, како су га звали Мађари) којег Грци зову и пандурион (дакле коријена пан-тур), као и хришћанским мозаицима из XII вијека, који су нађени у Истанбулу, на којима се види свирач копуза. Ови се подаци поклапају са резултатима истраживања музеја босанске крајине. Кустос музеја Васо Поповић каже: “За саз се поуздано зна да је доспио на Балкан и на наше просторе још током IX вијека”. Једна друга реченица Махмут Р. Газимихал-а да су “азијски елементи “a la turkos” обиловали у Бизанту чак у XI стољећу” за нас је врло индикативна. Словени су за тамбуре знали много прије доласка Турака у Анадолију. Византијски историчар Теофилакт Симоката у својој историји из прве половине VII вијека спомиње догађај из 592. године када су византинци у Пропондитском приморју ухватили три човјека који су умјесто оружја носили тамбуре. њихова је изјава да су Словени и да се као и њихови саплеменици у постојбини радије баве пјевањем него ратовањем.

Чињеница је да данас постоји турски саз или више врста блискоисточног саза и посебан, босанско-херцеговачки саз. Кад их упоредимо, очигледно је да између њих постоји битна разлика. То су два слична, али ипак различита инструмента, односно, имају исти коријен у копузу, али и различит развој до данашње форме. Турски се саз прави и вишедјелно (као бузуки) и једнодјелно са дубљеним комадом дрвета; има прагове (пердета) од силка (најлона за рибе) који се могу помјерати у зависности шта свирач свира тј. који систем користи (код босанско-херцеговачког саза прагови су непокретни); затим, има групације одвојених жица - најчешћа је форма (почев одоздо на горе) 3-2-2, са двије дебеле октавске жице (код босанско-херцеговачког саза жице нису одвојене међупростором, иако данас постоје и такве тенденције); у односу на босанско-херцеговачки

саз има различит нотациони систем (подјелу на коме, велике и мале полустепене итд.); резонантска рупа му је најчешће са стране итд.

Дакле, турски саз има много тога другачијег што га чини специфичним у односу на босанско-херцеговачки саз. Ово не значи да турски мајстори нису инспирисали мајсторе босанско-херцеговачког саза. Ипак, треба имати у виду да је босанско-херцеговачки саз најсличнији мејдан или ашик сазу, који је у Турака настао најкасније, као и чињеницу да је босанско-херцеговачки саз изричито градски, а у Турака сеоски инструмент (у БиХ је шаргија сеоски инструмент).

Овоме придодимо још један “збуњујући” факт, а то су фреске на нашим црквама и манастирима на којима се приказује мноштво инструмената за које се мислило да се прије доласка Турака нису свирали. Међу њима су и копуз и друге врсте тамбура. У Србији и Македонији је што на фрескама, што на минијатурама, приказано чак шест различитих врста лаутоидних инструмената. За нас је индикативна трећа, иако за примјер могу послужити и остале групе: “неколико лаута овалног, кружног или јајастог корпуса, омањег или врло малог, са танким вратом који је један и по до два пута дужи од тела... на неким се запажају три жице и пражичићи за добијање тонова. Извођачи стоје држећи лауте у мање или више закошеном положају... Оне припадају породици копуз, односно турске пандоре, чији описи одговарају Саксовој дескрипцији танбура или пандура... На овим инструментима се производио металан, али и деликатан звук”.

Севдалинка

Што се поријекла севдалинке тиче (уосталом као и поријекла босанско-херцеговачког саза), све чешће наилазимо на тезе, научно неутемељене, типа - да је иста могла настати “када су источњачки облици живљења били потпуније схваћени у оном дијелу становништва Босне које је примило ислам”. Овакве и сличне тврдње су најчешће тенденциозно постављене и политички обојене. Утицај исламске културе на ове просторе је неоспоран. Он се поред осталог односи и на народно стваралаштво. Ипак, мишљења сам да у исламској култури и у утицају на ове просторе треба разликовати арапски, персијски и турски утицај. Иако је ислам заједничка религија овим групама народа, ипак су оне међусобно различите по много чему, почев од различитости аријске и семитске културе па све до разлика унутар аријске културе Персијанаца и Турака.

На првом мјесту је, свакако, утицај персијских класика-поета којима су били инспирисани пјесници цјеле Европе, па тако и Балкана.

Што се утицаја османлијске културе тиче, ту је прича компликованија. Једно је османлијска класична музика (која није само турска, јер су исту компоновали и Грци и Арапи и Јермени, већ је то класична музика Османлијског царства, а не Турске која је настала у XX вијеку), друго градска, варошка пјесма, треће текијска пјесма мевлеви дервиша, четврто сеоска-рурална пјесма, а пето духовна, побожна пјесма. Вјероватно је свака од ових форми оставила неки траг на севдалинку. Говорити о петовјековном утицају османлијске империје ни-

је једноставно, јер је он вишеструк. Поред поменутих музичких традиција код Турака, не смијемо никада сметнути с ума да су исти, поред личних особености, наслиједили персијску, византијску, а онда и арапску културу.

Све што смо рекли за утицај Персијанаца и Османлија, можемо рећи и за утицај Византинаца - Ромеја и то, било да говоримо о народној, било о црквеној музици. Овај утицај хришћанске културе је био знатно дужи од утицаја исламске.

Ипак сви ови утицаји могу да устукну пред чињеницом да су творци севдалинке јужни Словени, односно, да је коријенски, словенски темељ, најдоминантнији. Чињеница да су Словени везани за Оријент још од прапостојбине, још више доприноси дубљем увиду мањкавости горе наведених тврдњи.

Ова проблематика чији су саз и севдалинка тј. који народ на њих “полаже право” је, вјерујем, настала пред рат у БиХ 1992 године. Из досада реченог се види да је апсурдно о томе и говорити, али илустрације ради навешћу цитат из једаног прекрасног чланка, данас ријетким познатог. Писао га је фрањевац Аугустин Кристић. Истраживања која је вршио рађена су у периоду од 1915 до 1919 године у Крешеву. Он каже: “Уз то ја нисам нашао куће-обитељи, гдје није била бар једна тамбура, а у надполовичној већини бар двије бугарија и шаргија, или полу саз или саз”. Мноштво имена које писац наводи, а који су свирачи и пјевачи, 98% су хрватског поријекла. Безбројни су примјери сазлија српског, ромског или неког другог националног поријекла. Данас на прсте можете набројати књижевнике и етномузикологе који знају да су севдалинке писали Срби - Лаза Костић, Јован Илић и синови, Ј. Ј. Змај, Јаков Игњатовић, Бранко Радичевић, Јанко Веселиновић, Алекса Шантић, Јован Дучић и др.

Сасвим је друго питање утицаја мелодије и мелоса, али и оно као такво је отворено. Наиме, на цијелом географском простору Истока гдје налазимо модалну музику, постоји неколико великих музичких система који имају “доста тесне историјске односе и сродства: арапско-персијски од којег имамо макаме, од византијског ихос, од индијског раге, сазмугаме у централној Азији итд”.

“Сви ти системи су сродни...источни народи допринели су стварању тих модалних музичких система на такав начин да је тешко да разлучимо који је чији и шта коме припада...сва та предања резултат су међуутицаја и управо у томе је њихова лепота и њихово богатство”.

Ти малоприје поменути међуутицаји јесу “нешто што се посебно не свиђа ни савременим музиколозима тзв. националних школа, ни политичарима, ни онима који траже чисто, аутентично, изворно, тј. ствари које ни у бајкама не постоје”.

Национално својатати севдалинку и саз (као што се то дешава данас у случају исламског живља) или их национално одбацити (како то данас чини православни и католички живаљ), спада у највеће парадоксе историје музике.

Ћакон Владимир Савић

Стојанка Вујовић-Нина, дугогодишњи члан некадашњих чајничких тамбураша

ТАМБУРА ДУШУ ВЕСЕЛИ

Чајничанка Стојанка Вујовић или учитељица Нина годинама је предано радила у Културно-умјетничком друштву “Велимир Јакић”.

Рођена је 1944. године у чајничком насељу Варош, гдје су је сви познавали као мирну дјевојчицу, лијепих манира које је касније, у свом дугом педагошком раду преносила на своје ученике.

Крајем педесетих година прошлог вијека постала је члан Тамбурашког оркестра који је радио у сааставу КУД-а “Велимир Јакић”, под вођством Васе Дамјанчића. Ова тиха и елегантна госпођа, учитељица у пензији, прича са нескривеном радошћу о својим почецима и првим сусретима са музиком.

- Не превазиђени чика Васо радио је са нама, а било нас је 13 у оркестру-прича баршунастим гласом наша саговорница о временима која су далеко иза ње, али дубоко у њеном срцу.

Са много тоpline прича о колегама и о чика Васи, жалећи што се ни једна манифестација у Чајничу не зове по њему.

- Штим је био такозвани сремски на тамбурама при-ма бисерница. Брачу, бугарији и контрабасу. Не могу, а

да не поменем двије сестре Васиљевића и њиховог брата. Били су то прави виртуози са наслијеђеним даром за музику од њиховог оца, под чијим је вођством радио Тамбурашки оркестар у Чајничу до почетка Другог свјетског рата, истиче Стојанка.

Многа путовања и гостовања водила су младе тамбураше из Чајнича са учитељем у незаборавне тренутке радости. Публици су доносили радост, а она их је увијек награђивала бурним аплаузима.

Стојанка Вујовић присјећа се и враголија којих није било мало. Једну од њих нам је открила. Пошто је Васо Дамјанчић био строг и прецизан човјек, група дјечака из његовог оркестра усудила се да уради нешто помало смјело. Они су на његовом старом џепном сату, који је остављао на свом радном столу излазећи на паузе, помјерила вријеме унапријед!

На тај начин су хтјели оставити времена и за друге слободне активности.

- На све то би чика Васо некада и строго реаговао, па би некога и гудалом “васпитно” додирнуо по глави, али све је то било за незамјерање, а данас за топло и лијепо сјећање, каже Вујовићева.

Сјећа се, свирали су босанске, србијанске и далматинске пјесме, учествовали на многим фестивалима и освајали запажене награде, попут фестивала у Сарајеву и Осијеку, а вријеме за представљање на својим таласним дужинама посветио им је и Радио Нови Сад.

Сјетно кажујући о некадашњим временима Вујовићева каже да је данас омладина мало ангажована и запостављена, додајући да је некада било све другачије.

Љубав према музици преносила је и на своје ученике, радећи као учитељица у градској школи у Чајничу. А и данас, да је жеља мине, понекад засвира на тамбури, за душу својих укућана и драгих пријатеља.

Истиче да би своје знање врло радо пренијела и на друге уколико би било заинтересованих младих људи. Зато је радује вијест да ће убрзо у Чајничу почети обнављање културног живота. Њеном заслугом, при овдашњем КУД-у “Извор”, формирана је женска пјевачка група, која већ на концертима осваја симпатије публике.

Не може другачије, јер Нина са њима ради.

Живећи у Чајничу, у граду у којем је рођена и одрасла Нина се радује сваком његовом напретку. Још увијек јака и постојана као личност, која и поред година остаје активна у јавном и политичком животу, Стојанка Вујовић старим партитурама једноставно не да да оду заборав и немилост прашине.

За растамак свира нам, са сјећањем на свог учитеља, лаке ноте и наглашен ритам италијанске мелодије “Успомена на Соренто”, коју је, каже, чика Васо радо свирао.

Радивоје Обреновић

РЕПОРТАЖА

КАД КОЊИ ТУГУЈУ

Са сваке ноћи Радомир Станишић у својој собици окованој ламперијом од бијелог бора у селу Борикама исти сан.

Као, јури он на расном арапском коњу Газалу Борицама, вјетар му растјерује косу, грање га шиба по лицу, њишти и брекће пастув под њим а окол о пршги камење као да муње испод коњских копита сијевају.

За распамећеним Газалом галопира око 380 коња љепотана, кобила витких вратова и несташне ждријебади која се попречице гицају машући главом и отресајући невидљиву прашину са грива.

Али нит снова, по правилу, пуца кад је најљепше и

Радомир се одједном нађе на ивици кревета док његова жена Даринка поднимљена објема рукама цокоће уснама и маше главом.

Радомир је живахан седамдесетогодишњак а цијели радни вијек од 40 година стажа провео је на ергели расних коња на Борицама код Рогатице, чувајући их, тимарећи, обучавајући јахању и вучи.

“Треба само познавати ћуди ових племенитих животиња. Коњи по мирису препознају доброту човјека и ако га “не миришу” боље му је да му и не прилази.”

Горштак са Борика је за четири деценије јахао на стотине коња. Знао им је “жицу”, умио је да натјера пастува “да га осјети у седлу”, да према њему покаже и снагу и умијеће да би га умирио. Никад није пао са коња нити се повриједио.

“Једном се ождријеби мало путасто ждријебе, слатко и умиљато како то само оно зна да буде. Прихватим га од три мјесеца и почнем вјежбати и кротити. Кад порасте био је то мој “службени” и “приватни” коњ. С њим

сам проводио дане и године. Напијем се тако, легнем под дрво да одспавам а кад се пробудим Газал стоји изнад мене, гура ме њушком да устанем и вином се у седло. Чудо од животиње”, прича Радомир.

А сад следи прича о томе колико је широка и дубока душа ових паметних и вјерних животиња.

“Након 15 година дружења са Газалом одох у пензију. Дојахах на њему до кућног прага, поздрависмо се, а онда га радник са ергеле врати међу његове другове. За три дана јавише ми да дођем у фирму. Кад тамо, тамо, овамо никако да ми кажу што су ме звали. И на крају рекоше - умро Газал. Били и ветеринари, прегледали га, здрав био ништа му не фали али, умро. И дан данас се не могу искајати што га нисам одвео кући кад пођох у пензију, не би ми бранили”. прича са сузама у очима стари укротитељ коња.

Кротио је и тимарио Радомир Станишић предивне коње арапске и босанско брдске пасмине.

Учио јахању многе туристе међу којима је запамтио Лепу Брену, Горана Бреговића, глумце, пјеснике, стране туристе а о политичарима не жели да говори “јер су они најплашљивији и најсмотанији”.

Возио је зими санке а љети кочије са коњским запрегама пространствима ове висоравни изнад Рогатице.

“Нисам јахао коње на бројим тркама у бившој Југославији, радили су то млађи, гдје су они са Борика доносили најсјајнија одличја. Волио сам да се са коњима дружим на ливадама и пашњацима, да слушам као они причају и споразумијевају се, да их храним и појим и за награду добијем топле погледе из њихових крупних очију”, присјећа се Радомир.

Он каже да на Борицама коњи умиру природном смрћу. Један ждријебац арапске пасмине живио је 33 године а потомак његовог Газала сад има двије и по деценије живота.

Пословођа на ергели на Борицама Радомир Вучак каже да је стари укротитељ коња оставио иза себе обучене и способне наследнике међу којима је и Радомир Шаренац, чији је дјед и отац радни вијек провео на овој висоравни.

“Тренутно у ергели имамо 90 грла чисте арапске и босанско-брдске пасмине а годишње одгајимо око двадесеторо ждријебади”, додаје Вучак.

Пензионер Радомир Станишић дође понекад на ергелу “да га жеља мине”. Појаше неког ждријебца, разигра га око стољетних стабала бијелог бора и присјети се свог Газала.

“Знаш ли ти, синовче, да на Борицама постоји гробље коња са ергеле. Тамо почива и мој Газал. Био је он, како да ти кажем, упола човјек”.

*Pagoje TACIT
Рогатица, мај 2007.*

ИСТОРИЈА

“АЛ’ ЈА ШТО ЗНАМ, ЗНАМ!..”

Пред Макензенову офанзиву на Србију у јесен 1915. године био сам официр - осматрач на самој обали Дунава код села Дубравице близу Пожаревца. Док сам ноћу са разгранатог хрста одличним артиљеријским догледом на очима посматрао како се немачке ударне трупе тихо пребацују на Велико острво према нама, донесе ми вечеру мој каплар Милован, иначе нишанџија на једном нашем топу. Да бих проверио борбену готовост свог војника пред олују која нам се спремаља ја каплару Миловану поставим питање:

- Знаш ли ти Миловане с каквом државом ми ратујемо?
 - Како да не знам, госн’ потпоручнике - одговара Милован тихо - са „пријом“ Аустријом. - Па? - Па... ништа? - А знаш ли ти да је Аустрија велика царевина?
 - Била је и Турска моћна царевина - каже Милован мирно.
 - Добро, али ако нас опет с леђа нападне и Бугарска? И то ти је нека царевина, па шта ћемо онда?

- И онда ништа! - одговара Милован спокојно. - Напала нас је та Бугарска и на Брегалници с леђа - ваљда да нам се захвали што смо им отели Једрене од Турака и њима га дали на поклон.

- Е, мој Миловане, а шта ће бити ако поред ове две царевине насрне на нас и трећа, најмоћнија, као што је Немачка? Видиш како нам се преко Дунава спремају Швабе у „госте“. Шта ли ће онда с нама бити?

- И онда ништа!
 - Како ништа мој Миловане? - питам се ја у чуду и покушавам да му објасним.
 - Знаш ли ти каква је то сила? А наши савезници и не хају за нас.
 - Шта ћеш, свако гледа своја посла госн’ потпоручнике. Можемо ми и без њих да изиђемо на крај са том швабуријом.

- Сећаш ли се, црни Миловане, кад нам је оно Аустрија објавила рат да је наш пук с празним карама излетео из касарне да бранимо Београд. А на Контиси пуцао си „ћор-фишечима“, односно „егзецираним мецима“, само да одржимо дух код наше пешадије, док нас је аустроугарска војска просто засипала артиљеријском, митраљеском и пушчаном муницијом! И онда, далеко су ти наши савезници, који нас помажу за скупе паре, док они крену у помоћ а ми већ готови!

- Јок, ништа нам не могу! - Како ништа? - Тако!... Ми ће се повучемо у наше планине, па ће и Ћ дочекамо на бајонет, а ту смо ми мало бољи мајстори од њи!...

- Али Миловане, они имају више него ми пушака и митраљеза, тешких топова и аероплана, па ту су читава брда муниције, а не као ми: - чим изабацимо који шрапнел или гранату одмах се пребројавамо питајући се: остаде ли још које зрно?

- Опет - ништа! Ако и’ не савладамо одма’, ми ће се још дубље повучемо, па кад и’ сасвим заведемо у оне наше провалије, онда ће и’ заобколити, па да и’ питам: ди су им ти њини тешки топови?!

- Али, Миловане, они са својом далекометном артиљеријом, коју ми са нашим топовима не можемо ни да добацимо, неће ни да се пењу по планинама као што ми радимо. Они ће своје тешке топове да постављају дуж друмова, па ће отуда да нас тучу. Ти, бар, као тобиџија знаш како то иде: само даду већу или мању елевацију својим дугачким топовским цевима, промене правац са толико хиљадитих лево или толико десно, промене и месни угао плус или минус, а неки твој колега, швапски каплар - нишанџија из аероплана имреггира метке, па ће, не померајући се с места, прецизно артиљеријском ватром да нас прате с положаја на положај.

- Море јок!... И њима ће докамо! - не да се Милован. - Има увек на јуриш да кидишемо!... Само на јуриш, на нож и на бомбу!... А Шваба не воли бајонет и крагујевачке бомбе. Па кад им они што ничу где и’ не сејеш и усред дана се провуку у позадину кроз непријатељски фронт... их, кад им они однекуд скоче за врата, има да им бомбама наклајукају те њине дугачке топовске цеви. Сећаш ли се оно на Бежанији код Београда, кад онај твој другар, комита из Танкосићевог одреда, како се оно зваше?...

- Светолик Ивановић Лица...

- Јес, баш он... знаш кад им је руком убацио бомбе у уста цеви она два тешка топа, што су и’ Швабе били скинули са неке њине тврђаве, па пренели на Бежанију да тучу Београд?... Ето, тако ће и сад Швабу бомбама да наклајукамо, као ћурке!

Овде Милован застаде као да предахне, па загрејан и увек носећи у души залет још из балканских ратова, а и из скорашње колубарске битке, поче да се присећа:

- Их... кад оно Путник и Мишић задржаше наше повлачење и командоваше: „Стој српска војско! На-лево-круг и - јуриш напред! - да нико жив од швапске војске не побегне натраг преко Саве и Дрине!“ А сећаш ли се кад оно пробисмо фронт, и Шваба удри петом у тур, а наш командир загреме са оног брега: „Брза паљба шрапнелом! С повећањем даљине! По шест коси!“ - а ја полегао по нишанској справи и - косим ли косим!... Оће Шваба у Србију, али нема бато!...

Седимо, високо у крошњи дрвета над широком реком нас два млада истогодињака, и добра ратна другара. У ствари, више лежимо, у доста удобном гнезду моје одлично камуфлиране осматрачнице на врху једног столетног хрста и, док се испод нас мирно ваљају гладне воде дубоког Дунава, претресамо политику и стратегију, нашу и светску. У разговору никакве разлике не правимо с обзиром на то да сам ја учен професор а он паметан и отресит сељак из Лештана испод Авале.

Била је дивна месечина, и док с времена на време по навици прошарам дурбином према равном Банату, све се више трудим да измислим питања која ће сасвим збунити и сломити жилавог и несаломљивог мог каплар-Милована. Али, не успевам у томе. И полако се заједно са њим, под борбом тешком и крвавом, повлачим испред трију царевина - све до мора. А кад сам га и до мора већ довео, уверен да више нема куд упитам га:

- Е, мој Миловане, дотера нас тешка сила до сињег мора. Шта ћемо сад? Ту се Милован мало замисли, али се брзо прену:
 - Море, и онда нам ништа не могу! И тад им се нећемо живи предати у руке.
 - Па шта ћемо?

- Да седнемо у лађе, па у бели свет!... А када се одморимо и опет наоружамо имамо да се вратимо овамо и бијемо и’ са њини рођени топови, као код Ваљева.

- У какве лађе црни Миловане кад флоте немамо?

- Па, у Вранцуске! Ваљда нас Вранцузи неће оставити да нас она ггадија покупи по обали! Толико, бар, могу ти наши савезници...

Видим да се Милован жив не предаје, и спремам му последње питање, мислећи да ћу га тиме матирати:

- Е, Миловане, замисли: кад ми све те невоље пребацимо преко главе, па дођемо до сињег мора, и ти таман да ускочиш у неку „вранцуску лађу“, а потегне бомба из неког швапског аероплана „фију-у-у!“ и „гру-у-у!“... и - убије те на месту?

Ово је већ било питање, пред којим и Милован проникну главом на груди, замисли се дуже него малочас, али се одмах усправи и, одмахнув руком, са пуно снаге и неког пркоса, узвикну:

- Ни тада ми ништа не могу!...

Мени се ово учини већ много, скоро бесмислено, и упитам га:

- Како то: ништа ти не могу?! Па ништа ти више и не треба кад те бомба живог у парчад разнесе.

- Не, ни тада ми ништа немогу? - понови Милован, а у оку му блесну нешто силно као снага и додаде: - Јер, могу они и да ме убију, ал’ ја што знам - знам!

Ућутао сам и више га ништа нисам питао, јер сам, најзад, сасвим разумео његове мисли које су исказивале поруке: „Могу и да ме убију непријатељи, па ми ипак ништа не могу, јер ја што знам - знам!“ То је пак значило да је мој каплар Милован знао ону идеју, ону мисао водиљу што живи вековима у целом нашем народу: то да непријатељ, било којом снагом располагао, не може убити у Миловану, најмањем и најслабијем војнику у батерији, као ни целој српској армији, онај несаломљиви дух, који ће преживети свакога од нас и бити јачи од свих противничких топова, митраљеза, граната и бомби - бити силнији чак и од саме смрти! То је оно што мој Милован, оличење српског народа и војника, зна, па зна!...

Драгослав П. Ђорђевић,

одломак из књиге „Голгофа и Вакрс Србије 1914-1915“

АКТУЕЛНОСТИ

Културно-умјетнички аматеризам у Фочи

ПО КУЛТУРИ СЕ ПРЕПОЗНАЈЕМО

Формирањем Центра за културу и информисање, у Фочи је културно-умјетнички аматеризам добио нови замаха. Први пут, у скоро пола вијека постојања, адекватан простор за рад и могућност континуираног одржавања проба и наступа, добило је Културно-умјетничко друштво "Вила", које окупља највећи број младих. Најактивнија је фолклорна секција, која има четири узрасне категорије и неколико стотина чланова. У оквиру Друштва је и изворна пјевачка група, као и музички ансамбл.

У поткровљу објекта, за потребе Удружења ликовних умјетника "Тон" адаптиран је простор који младим умјетницима служи као атеље. Тај простор, чија је површина 70 метара квадратних, омогућава Удружењу да реализује програмске активности а изложбена сала Центра за културу и информисање, мјесто је у коме могу организовати изложбе својих чланова.

Своје просторије у Центру има и Гусларско друштво "Херцег Шћепан" а расположиви дио простора користе и друга аматерска удружења.

Центар за културу и информисање је постао мјесто окупљања младих, мјесто културно-умјетничког стваралаштва и организатор свих манифестација тог карактера у граду. Кроз програмске активности Центра афирмишу се и млади аматерски ствараоци, на тај начин што се укључују у реализацију свих програмских садржаја које Центар организује. Изложбе слика, примјера ради, употпуњују млади музички таленти, на промоцијама књига наступају млади рецитатори и музичари, а на свим академијама и манифестацијама општег значаја учествују и

аматери. На тај начин аматеризму се даје велики подстрек и афирмише оно што је у тој области највредније.

Слику културног живота у Фочи, поред поменутих аматерских друштава и Центра за културу и информисање који је организатор и аниматор свих дешавања у овој области, било професионалног или аматерског карактера, допуњује и Музичка школа, као и хор Богословије. Својим наступима на заједничким манифестацијама или самосталним концертима, и Музичка школа и хор Богословије, доприносе развоју аматеризма и културе уопште.

Велико интересовање младих

"Културно-умјетничко друштво у Фочи се одржало толико деценија захваљујући, прије свега, великом интересовању младих, као и неспорном таленту који млади показују, нарочито у фолклору и музици. Бројни чланови нашег Друштва пуну афирмацију постигли су, као студенти, у већим и афирмисаним друштвима у Београду, Новом Саду, Крагујевцу и другим градовима. Играли су у првим поставама тих друштава и са њима прокрстарили свијетом. Многи млади музичари, који су прве тактове научили у Фочи, постали су афирмисани интерпретатори или извођачи забавне и народне музике. Таквих талената имамо и данас. Услови у којима данас дјелује Друштво су добри и уз веће разумијевање

локалне власти ми бисмо могли остварити много више. Материјална помоћ нам је, прије свега, неопходна за набавку ношњи и музичких инструмената, а тражили смо разумијевање и за одлазак на гостовања и учешће на фестивалима на које је наше друштво позивано. Нисмо за те намјене добили средства тако да нашим члановима нисмо могли пружити прилику да своје знање и умјеће, своје стваралаштво, потврде и на смотрема на којима учествују други ствараоци који имају много боље материјалне и техничке услове” - каже Зоран Јоковић, секретар Друштва који уједно обавља и послове кореографа.

Да публика воли фолклор и КУД “Вила” најбољи доказ су препуне сале на њиховим концертима.

Свом граду Друштво сваке године приреди цјеловечерњи концерт у коме представи све селекције и све секције.

“Та манифестација је већ прерасла у традицију и ми то осјећамо као обавезу и дуг према грађанима” - каже Јоковић. Наравно, то је само једна од акција Друштва које је у ову годину ушло са амбицијом пуне афирмације. Због тога од локалне власти очекују материјалну помоћ за набавку опреме и учешће на смотрема и фестивалима.

Школа сликања

Удружење ликовних умјетника “Тон” окупља академске сликаре, наставнике ликовног васпитања, студенте академије. Постоји већ шест година али је у Центру за културу и информисање први пут добило свој простор.

“У атељеу, који је изграђен у поткровљу објекта, имамо све услове за рад. То нам је омогућило да се окупљамо, да стварамо и да организујемо акције које значе и афирмацију Удружења и популаризацију сликарства и ликовне умјетности у цјелини.

Захваљујући доброј сарадњи коју имамо са Центром за културу и информисање, организовали смо

школу сликања кроз коју је прошла десетина младих. Имали смо неколико заједничких, као и самосталних изложби, а планирамо да, уз помоћ Центра, наступимо и у другим градовима, како у РС тако и у градовима држава у окружењу.

Наши чланови су прошле године учествовали на ликовним колонијама, а наша је идеја да већ ове године организујемо ликовну колонију. Младих талената за ликовну умјетност у Фочи има а ми осјећамо обавезу да им помогнемо и да их већ на почетку, у првим потезима оловком и кистом, усмјеримо на прави пут” - каже Његош Милетић, предсједник УЛУ “Тон”.

Средства за адаптацију атељеа издвојена су из општинског буџета од кога Удружење очекује материјалну помоћ.

Древни народни инструмент

У Фочи је, прије десетак година, формирано Удружење гуслара “Херцег Шћепан”. Окупило је све оне који свирају тај древни народни инструмент, као и љубитеље гуслара.

“Све до формирања Центра за културу и информисање, у коме смо добили лијепе просторије у којима можемо одржавати сједнице, чувати опрему и документацију, сналазили смо се како смо знали и умјели. Опрему и инструменте држали смо у кућама и становима, документацију, признања, пехаре, такође. Разумијевања за нас није било. Сада смо у другачијој позицији што се осјећа у нашем граду. На концертима које организујемо, као по правилу, окупља се велики број грађана а наши чланови су редовни учесници такмичења гуслара, како у РС тако и шире. Изванредну сарадњу остварујемо са неколико друштава и удружења у Србији, Црној Гори и РС. Да је наше Удружење заиста једно од бољих у РС најбоље свједоче освојене медаље и признања са бројних такмичења које освајају наши гуслари” - каже Милорад Чанчар-Чаруга, предсједник Удружења, један од најбољих гуслара РС. Удружење гуслара “Херцег Шћепан” је недавно било домаћин фестивала гуслара Херцеговине на коме је прво мјесто освојио управо предсједник тог Друштва Милорад Чанчар-Чаруга.

Слику културног живота у Фочи употпуњује и податак да у оквиру своје издавачке дјелатности Центар за културу и информисање афирмише стваралаштво и подстиче ауторе.

Од половине 2005.године, када је у Центру регистрована издавачка дјелатност, до данас, објављено је пет књига које су уједно и представљене јавности. У тој области успостављена је сарадња са издавачима из Београда, што ствараоцима и вриједним ауторским дјелима отвара могућност веће афирмације.

С обзиром да се култура још увијек третира као потрошња а не као надградња или допуна укупног друштвеног живота, недостатак средстава у овој области већ је много пута поновљена истина.

А култура је оно по чему се препознајемо и по чему нас памте.

Радисав МАШИЋ

АКТИВНОСТИ ССД "СОКО"

Васкршња Академија у манастиру Добрун

АПЛАУЗ МЛАДИМ ГЛУМЦИМА

Вишеград, 16. април 2007,

У организацији манастира Добрун и Српског соколског друштва "Соко", у недељу је одржана Васкршња Академија, у склопу које је отворена изложба икона из фонду етно Галерије "Огњиште" из Пала, те ручно рађених тканих предмета чланица "Соколове" секције Народне радиности.

Млади рецитатори, у соколским униформама, извели су пригодан рецитал, а потом су своје стихове говорили вишеградски pjesници Петроније Шимшић, Драгица Грбић, Радоје Тасић и Наташа Ковач.

Бурним аплаузом публика у препуној Сали Народне драмске секције, ученике подручног одјељења Основне школе из Добруна, који су извели једночинку "Покондирена породица", за коју је текст написао монах Серафим, а режирала је Мирјана Александровић.

На Академији су објављени резултати Конкурса часописа за културну и духовну просвјету "Соко", за кратку причу, на тему "Непресушно Православље".

Прва награда припала је Јовани Миловац из Брчког, друга Милици Николић из Вишеграда, а трећа Милу Петровићу из Источног Сарајева.

Васкршња Академија је завршена пројекцијом документарног филма "Благодатни огањ", аутора Хаџи Милоша Видаковића.

С. Х.

Прво мјесто

СВИ МОЈИ ВАСКРСИ

Родила сам се 22. марта 1993. године, пред Васкрс, у граду који нема никакве везе са мојим животом. Мама је једва остала жива, јер сам у овај свијет буквално „закорачила“, то јест, родила сам се „наопако“, као да сам знала да је и вани све било наопако!

Одмах сам упознала тугу и рат. Иако је мама била срећна што сам се родила, њене очи су увијек биле тужне због покојног ујке, који је погинуо у борби, само четири мјесеца прије мог рођења. Те године, васкршња јаја била су обојена црним. Била сам већ велика кад је мама скинула црнину и сјећам се да сам плакала јер је нисам препознала... Моје очи већ су биле навикнуте на црнину и сузе.

Са само двије и по године већ сам била у избјегличкој колони на коју су пуцали са свих страна. Не знам да ли је то могуће, али сјећам се престрашених и очајних лица људи, мртвих коња по улицама и мрака у подрумима.

Седам дана трајао је мој „марш“ од Бања Луке до Новог Сада, преко житом посијаних поља, преко непокошених ливада, кроз шумске пролазе, на скелама преко Босне и Дрине.

Србије се не сјећам... Као да се тих четири-пет мјесеци проведених у „миру“ није уклапало у мој живот.

Натоварена „даровима“ из Црвеног крста (то јест обучена и обучена) поново сам била у Босни, с ове стране Дрине, у Милићима. И тог дијела живота сјећам се само преко маминих прича о влажном подруму у ком смо провели Нову годину, без струје, и о новогодишњој вечери која се звала „кувани кукуруз“! Моје ратне патике нису мировале и нашла сам се у Брчком, пред Божић 1996. године. Тата је упознао неког чичу који нам је дао да живимо у његовој кући, док је нисмо очистили маминим знојем и сузама, а онда смо опет морали ван.

Прешли смо у једну полусрушену кућу у коју је цијели квартал одлагао смеће. Поново је мама засукала рукаве и од те „депоније“ створила нам дом, у ком смо дочекали Васкрс туцајући се необојеним јајима, јер боје и сличица нису давали у Црвеном крсту...

Из тог периода сјећам се још само маминих одлазака на разне послове, татине униформе и најлона на прозорима...

Кад се родио мој брат, 2000-те године (коме смо дали име покојног ујке) ја сам пошла у школу. Деложирали су нас са наше „депоније“, и из породишта мама и брат су прешли код бабе и деде (такође у алтернативни смјештај). Ту смо прославили још један Васкрс, а онда опет смо морали да се селимо. Тата је радио у полицији и није смио да живи у „туђој имовини“! Прешли смо у подрум који смо плаћали 200 конвертибилних марака, иако смо имали само вањски WC, који је увијек ужасно заудао!

Наредни Васкрс, у луку обојена јаја, дијелили смо са пацовима, који су нам постали тако велики да су појели мамину бунду, која јој је била једина успомена и веза са бившим животом!

Ја сам пошла у четврти разред, а брат је имао четири године. Упознала сам нове другове али они нису никад упознали мене. Никад нису разумјели зашто сам бира-ла увијек тужне сличице на обојеним јајима која смо размјењивали...

Сада идем у седми разред, а мој брат у први. Велики смо, и обоје одлични ђаци. Сада станујемо у граду и поново чекамо Васкрс.

Срећна сам што мој брат зна да се радује сличицама које лијепи на кувана јаја и што увијек бира насмијане ликове из дјечије маште.

Мени се и даље чини да су на свакој слицици „маратонске патике“ на које сам се дочекала у болници, у Мркоњић Граду, када сам се родила те ратне 1993. године...

Шифра Брчко

аутор Јована Миловац, 3. Основна школа - Брчко

Друго мјесто

НЕПРЕСУШНО ПРАВОСЛАВЉЕ

Гледам пламен свијеће и осјетим како ми се одражавају варнице у очима. Мирис тамјана се шири и увлачи у ноздрве попут свјетлости која је откривала трагове икона и Светаца који су ме гледали док сам клечала.

На очи ми се јављају слике вољених и мени драгих особа. Тресем се јер ме хвата језа. Видим га. Иде према мени, лагано, попут анђела. Мој отац. Смије се и шири снажне руке. Показује иконе и опет се смије. Нешто се крије у том осмијеху, нешто што ми извлачи сузе из очију. Траг суза блиста на свјетлости свијеће. У његовим очима осјетим жар мира, љубави и наде. Свијећа трепери, а манастиром одјекује њена величанствена музика. Диже поглед и моли се: „Вјеруј, јер вјера није цвијет, она никад не напушта свијет. Она је небеска ружа, што мир и љубав пружа“. Крсти се и не стаје. Преда мном се појављује она, Мира. Другарица која је рано увенула. Блиста попут прољећне руже. Пружа ми руке и шапће: „Нека је слава и хвала Богу“. Тамјан се и даље осјети и кроз маглу се појављује моја мајка и сестра. Блистају обавијене божанском свјетлошћу. Коса им је помјешана златним прахом која им пада на лице. Мајка ми пружа руке и говори тихим мајчинским гласом: „Не одустај, свијет нису створили људи већ Бог. Шири љубав и љубав ћеш добити“.

Плачем, а суза нема, јецам, али не пуштам гласа јер видим мало дијете како сједи на улици и проси. Тражи марку, али не за себе, не да утиша глас који јечи из њеног стомака, већ да је да другоме коме можда мање треба. Дијели га другима и попут пупољка шири дух Православља. У срцу га грије и несвјесно говори: „Живјело Православље“!

Нестаје свјетлости. Трзам се и збуњено гледам око себе. Ликови Светаца ме и даље гледају.

И ето, одлучих да напишем овај рад, не због награде, већ да отворим очи слијепима, пружим звук глувима. И ја бијам и слијепа и глува, а сад уживам у свјетлу и пјесми: „Љубави и мира“. Нисам побједник на овом конкурс у већ сам побједник у души против немира. Људи напуштају овај свијет, али Православље остаје да будно гледа на нас.

Овај рад посвећујем свим оним који никад нису осјетили жар љубави и вјере у нади да ће се отворити срце за њих и будно проживјети свој живот.

Шифра Православље

аутор Милица Николић, Гимназија - Вишеград

Треће мјесто

РАСТ

Ово је жива истина. Овај Храст што му домаћин поостарјели - избјеглица, па повратник на своје - сваког јутра и сваког предвечерја богојажљиво прилази. Ко олтару да прилази. Би очима све до врха, но вид топлив, па засузи. Ту, сјети се, доби своје невиности и свог дједа...

Причао дјед да је и сам још ко дјечак међу крстоношама опхађао село (по чему се тачно знало докле се све простирало), то јест учествовало у преславама, у литијама. Све уз појање обилазили би и стабло храста. Трипут обилазили. Пред стаблом свештеник читавао молитву - онако ко пред олтаром. Онда би му у шакама забљесуцао ножић, којим би зарезао кожу, односно кору стабла. Записом освећење. По гранама се њишкали колачићи, углавном од бабе Јелке, ма разнолики, разноразни... ко кућице, ко звјездице... лебдећиве шаре јестиве. Китило се, штовало се, завјетински, стабло живо. Јест, и да би летина изобиљила. Та празничност. Та празничност у част и у славу Пресвете Преблагословене Богородице Марије, Моли-

твенице и Заштитнице рода. У истину и бивало рода. Да. Онђе под крошњом у хладовини поседали би, свечарски одиста. Свештеник би одложио своју блескасту златасту одјелу, па би и он позасјао, ко онај који је понајвећма заслужио. А, богами, јест, и те како, заслужио. Колико је само дјеце, у окриљу истог стабла, описменио. Колико и старих. Свију наговарао да науче, барем, слова азбуке. Ко што је ред...

Да храст зна и да говори, те да се и Богу моли, дјед би поткрепљивао и причом. Рекао би да још из доби оне, кад Растко Немањић подиже манастир у Ковилу (а подиже га у знаку помирења своје браће), онамо стражари храст. У крошњи му се птице селице гнијезде. На груди стабла вјерни иконе полажу. Не зна се од кад је и зашто је храст престао да пушта гране. Прича се да је то због неког, ко зна откадашњег, гњевног пролазника који храста гране напречац сасијече, само зато, да би онуда, подно крошње, промакао неки товар. Њему бијаше до робе више неголи до дуба...

А кад опет једном Растко (свети Сава, а ко други) запути се преко херцеговачког камењара, па заморен спази на осами крошњу храста, приђе стаблу и предахну. А кад крену даље, рече (могуће тако, како дјед рече): - О, ти, имењаче од пролазног овог свијета, невин богоугодниче, о, Ти, трепераво биће, дао ти Бог да ва-вијек, па и кад не будеш имао плода, зелен будеш ко и сада!... И да, ено, још тог чуда: храст зеленолист а нема плода...

Поразговара домаћин с храстом ко с претком својим. Ко пред олтаром држаоцем свете вјере. Ко с паметним памтиоцем, вјековитим, који све зна. Онако ко с родитељем, или - ко са самим собом. - Ех, мој Црни, ех, мој роде!... Тако стабло ослонява (Није ли и Црни Ђорђе, са дружином устаничком, под храстом и заклетву полагао - ко што је оно прије поласка у бој на Мишару, те још којекуда, а откад и два вијека прохујаше до августовског парастоса за згиле српске борце). Зна домаћин, видео је (а и дјед му казивао), да још тих храстова има у овим плодним просторима - одвијека стражаре и по земљи Србији. Слични, баш, ко браћа да су - а што, у ствари, и јесу. И онај у средишту Шумадије, онај у Глумчу, онај у Кремићима, онај у Гулановцима, у Гледичким планинама... Богодане природе храмови, дуговијеки храстови, прибежишта неслободних, бијегајућих и рањених, путника уморних и пастира стада племенитих. За здравље роду, ко вјера му, узданица. Ко ме и одржава здравље ко одвијека православље...

-Ех, мој роде, плоде слободе, јуначе мој, дуб-делијо, светачки си, заштитнички, руке своје понадио, ко стражар над домом мојим. Родственички плодносно лијепо си се разграно... Но, гране ти ломе, јао, како се већ прохитје коме. У истину, ломе, роде, они што не живе овдје. Они што не живе овдје...

У равници, поред ријеке, ту је и самосвојан, иконосан, храст - сам себе издржава и собом се одржава. Листом, родом, препородом, сунца свјетлом, земље плодом - из ње водом. Не зове се он, тек тако (како га и сам дјед звао) по народном, дакле: раст. Судба своја, повијест своја, јестаствена, треперава, трепетљива, чудствена, прича жива... Гле, и соко живуљави, ко да би сам цвркутао са овршка да разгласи причу стабла што вјекује!...

Шифра РС-1

аутор Мило Петровић, Кула - Источно Сарајево

Четврти међународни сабор игре и пјесме Вишеград 2007

СМОТРА ИГРЕ, ПЈЕСМЕ И МЛАДОСТИ

У Вишеграду је средином маја завршен Четврти међународни омладински сабор игре и пјесме под називом "Манастир Добрун - Вишеград 2007" на коме је учествовало 11 ансамбала са 800 чланова из пет земаља.

На овом фестивалу, који је организовало Српско соколско друштво "Соко" из Добруна, вишеградској публици представили су се млади фолклористи из Чешке, Украјине, Македоније, Србије, Црне Горе и Републике Српске.

Представници културно-умјетничких друштава и амбасада земаља из којих су дошли присуствовали су у Манастиру Успенија Пресвете Богородице у Добруну крсној слави Српског соколског друштва "Соко" Свети Василије Острошки.

Митрополит Николај је подсетио да су прва соколска друштва основана у Чешкој а да ће идуће године српски соколари обиљежити јубилеј од 100 година од постанка.

На тродневном дружењу млади фолклористи су посјетили Вишеградску бању и возили се бродом кањоном Дрине од Вишеграда према Жеши.

Група од шест чланова Соколског друштва из Бора у Србији је десет дана пјешачила од свог града до Добруна да би на крсну славу "Сокола" стигла до манастира у овом мјесту да се поклати икони Пресвете Богородице Добрунске.

P. Tasiћ

Фолклорна секција

СОКОЛИ СЕ РАЗЛЕТЈЕЛИ

Фолклорна секција ССД "СОКО" је у претходних шест мјесеци имала изузетно живу активност. План рада фолклорне секције испуњен је у потпуности. Наши наступи нису били наступи једног друштва већ наступи који су репрезентовали свој град и његову богату културну прошлост и садашњост. Из тих разлога ССД "Соко" има све више чланова у сусједним мјесним заједницама попут Мокре Горе, Кремана, а из Ужица, Чајетине имамо доста придружених чланова. У овом уводу неопходно је напоменути да фолклорна секција изузетно добро ради и са осталим секцијама ССД "Соко" а готово са секцијом ткаља. Наши заједнички наступи су од стране посјетилаца примљени врло похвално. Сада да издвојимо неке заједничке наступе у 2007 години као што су: "Жикина шареница" РТС, чија је највећа гледаност у Србији а и у дијаспори, затим на Златибору Хотел "Мона" изложба икона, Светосавска академија у Златибору хотел "Палисад", Светосавска академија у манастиру Добрун, Херцеговачко сјело, Академија Борачке организације РС, одлазак чланова КУД "Соко" у Херцег Нови, турнеја у Љубљани, учешће на финалној вечери Села РС у Бијељини и Бања Луци.

Организација IV Међународног Сабора игре и пјесме 12.маја. је био најзахтјевнији подухват ове године. На овој манифестацији било је преко 800 учесника, а присутност је била већа него икада на некој манифестацији одржаној у нашем граду. Највеће задовољство нам је приредио Митрополит Дабробосански Г.Николај са својим присуством, пригодном бесједом о историји соколских друштава и самим чином отварања овог Међународног сабора. Ево и имена друштава и земаља учесника Сабора: "Соланек" Чешка, "Гердан" Охрид-Македонија, "Коломејка" украјинско друштво из Сремске Митровице, "Електропорцелан" Аранђеловац-Србија, "Коло" Беране-Црна Гора, "Херцеговина" Требиње РС, "Дворови" Бијељина РС, "Сретење" Рогаћица РС, ССД "Соко" и КУД "Бикавац" Вишеград.

Овој манифестацији као и нашој крсној слави св.Василију Острошком присуствовали су високи званичници амбасада Чешке, Македоније, Украјине.

Наше даље активности и наступи су били: Свечани концерт, одлазак делегације КУД "Соко" у Требиње, Завичајни дани Мокре Горе, фестивал дјечијег фолклора "Златибор", хуманитарни концерт "Аска", акција чишћења града, одлазак делегације КУД "Соко" у Аранђеловац.

Наша учешћа и наши наступи би били доведени у питање да није било институција и појединаца који су својим прилозима ССД "Соко" омогућили овако плодан и активан рад. Поменућемо најзначајније: Манастир Успенија Пресвете Богородице Добрун, Општина Вишеград, ХЕ на Дрини, Ветфарм, д.о.о Јагодина, мини пекара Јевђевић, киоск Вир, Обеликс, доо Јевтић, дд Трејд. У име ССД "Соко" најискреније им се захваљујем на даривању.

За другу половину 2007 године КУД "Соко" планира учешће на Борикама (Петровдан, у поводу 100 го-

дина подизања храма), Сабару у Соко Бањи 20, 21, 22 јула, Охрид-Балкански фестивал 1, 2 и 3 септембар, Вршац-Врашачка берба 21,22 и 23.септембар.

Све наше активности, оне које су прошле и оне које се планирају не би се могле замислити без благослова братства манастира Добрун, на чему им се друштво захваљује.

КУД Соко, Фолклорна секција
Драган Ђокић

Секција ткаља

И ДАЉЕ СЕ НИТИ ПРЕПЛИЋУ

Секција ткаља у претходном периоду је имала доста активности које су афирмисале њен рад, а чланицама дале додатну енергију да још више раде на враћању традиционалног ручног ткаља у наше домове. Јер ручно ткање, за разлику од данашњег ритма живота, душу одмара и даје јој неопходан мир. Чланице ове секције се надају да ткани предмети неће красити само просторе етно-музеја, већ да ће се наћи и у кућама, домаћинствима, као и да ће бити дио одјеће млађих и старијих, имућнијих и мање имућних, савремених.

Након краће репортаже на БН телевизији и РТРС о нашем раду, уследили су позиви за гостовања у градовима широм РС.

Поводом дана Општине Фоча 21.маја.2007 године, у Дому Културе имали смо врло запажену изложбу коју је отворио г-дин Радисав Машић, директор Дома Културе. Између осталих посјетилаца, изложби су присуствовали и професори Богословског Факултета.

Након те изложбе слиједи гостовање у Мокрој Гори на традиционалним "Завичајним Данима". Изложба је одлично посјећена а многобројни гости су се похвално изразили о изложеним експонатима. Између осталих, г-дин Радован Глибетић, оснивач познате шарганске осмице, је обећао сваку врсту подршке у раду наше секције.

Фолклорна секција ССД "СОКО" има врло значајан годишњи концерт. У препуној Сали Дома Културе чланице наше секције излажу своје радове. Изложба је изузетно добро посјећена.

Гостовање књижевника и сликара г-дина Моме Капора у порти манастира Добрун, је искориштено за излагање наших радова поштоваоцима ријечи и дјела г-дина Капора.

До краја календарске 2007.године, планирамо да радимо на старим ручним радовима: везу, хеклању, плетењу, изради производа за пласман на тржишта, чиме би се секција а и наше чланице финансирале, затим организовање изложби и посјета чланицама других секција.

Да би се ови циљеви остварили секција ће се усмјерити на појединачно усавршавање, набавку сировина, стручну помоћ, тјешњу сарадњу са туристичким савезом Вишеграда и Мокре Горе.

За све наше активности ћемо тражити благослов братства манастира Добрун, под чијим окриљем и радимо.

Предсједник секције: Бранка Чаратић

ВИЈЕСТИ

4 сабор старог пјевања у Срба
 “Доња Сопотница 2007”

СТАРА ПЈЕСМА ЗА НОВА ПОКОЛЕЊА

Ново Горажде, мај 2007,

У препуној порти цркве “Светог Ђорђа” у Новом Горажду на православни празник Свете Тројице, одржан је 4. Сабор старог пјевања у Срба. На Сабору је наступило 20 мушких и 15 женских пјевачких група, те 16 инструменталиста из разних крајева Србије, Црне Горе и Републике Српске.

Стручни жири Сабора, кога су сачињавали професор музике Миро Митровић, предсједник, те чланови професор музике Бранко Беновић и народни гуслар Коста Плакаловић, оцјенио је да је ово била истинска смотра сличних, а истовремено и различитих стилова народног пјевања.

-Општи дојам је да су сви учесници Сабора побједили, а то је најбоља путања развоја и очувања српске традиције, каже се у стручној оцјени жирија.

У конкуренцији женских пјевачких група прво мјесто су подјелиле “Етно Романинке” из Пала и “Љубићанке” из Чачка, друго мјесто су подјелиле групе “Сарајевско поље” из Бијељине и “Бисери Моравице” из Ивањице, док су треће биле групе “Планинке” из Пала и “Распјеване Пожежанке” из Пожеге.

У конкуренцији мушких пјевачких група прво мјесто подјелили су “Јабuka” из Пријепоља и “Етно Романија Мокро” из Мокрог код Пала, друго мјесто су подјелиле групе “Пива” из Плужина и “Сарајевско поље” из Источног Сарајева, а треће “Јабучани” из Фоче и “Златибор из Рожанства” из Златибора.

Од фрулаша најуспјешнији је био Драшко Спасојевић, друго мјесто освојио је Милан Станковић из Рудог, док су треће мјесто подјелили Радомир Паповић из Фоче и Радован Станишић из Рогатице.

Међу двојничарима најбољи је био Милош Остојић из Фоче, друго мјесто освојио је Љубомир Ђурић из Пријепоља, а треће Здравко Кнежевић из Плужина.

У ревијалном дијелу програма учествовали су млади фолклористи новоформираног КУД-а “Свети Ђорђе” из Новог Горажда, те двадесетак народних гуслара.

По завршетку Сабора на љетњој бини, пред око четири хиљаде посјетилаца, наступио је популарни народни пјевач Миломир Миљанић.

Ово је био до сада најбоље организовани Сабор, мада су га пратили неочекивани проблеми са доласком учесника из Србије.

Наиме, због непотребног и необјашњивог трочасовног задржавања, уз објашњење “како немају све потребне папире за улазак у БиХ”, десетак група из више градова Србије на граничном прелазу Вардиште, те враћања групе “Гостиница” из Ужица, организатори су упутили општар протест Граничној полицији БиХ, оцјењујући то недопустивим и злонамјерним понашањем појединаца. Протестно писмо организатори су прослиједили Савјету министара БиХ, Предсједништву БиХ, те премијеру Владе РС Милораду Додiku и предсједнику РС Милану Јелићу.

С. Хелета

Вишеградски сликар Хаџи Бранко Никитовић
 исказао се и као врстан фотограф

ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

Вишеград, април 2007,

Познати сликар и директор вишеградске Градске галерије Хаџи Бранко Никитовић, поставком од преко 130 колор фотографија великог формата, снимљених у Светој земљи, показао је врсно умијеће и у свијету фотографије.

На Велику суботу, у присуству великог броја културних и јавних радника града на Дрини, отворена је изложба његових фотографија под називом „Васкрс у светој земљи,,.

Изложбу је отворио свештеник Богдан Станишић, који је говорио о свестраности Хаџи Бранка Никитовића, иначе врсног сликара.

-Најчешће уз Васкрс, у Светој земљи сам био два пута, а на Атосу осам пута, када су и настале ове и многе друге фотографије, на којима сам настојао ухватити аутентичне детаље из Свете земље, појаснио је Никитовић.

Након обиласка неколико Галеријских простора у Републици Српској, Никитовић је најавио да ће дио фотографија прећи у сталну поставку вишеградске Галерије, а да ће дио поклонити цркви „Светог Ђорђа,, у Доњој Сопотници код Новог Горажда, колијевци ћириличног штампарства на просторима БиХ, и манастиру Успенија Пресвете Богородице у Добруну код Вишеграда.

С. Х.

МИТРОПОЛИТ НИКОЛАЈ ПОКАЗАО ИКОНУ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ ДОБРУНСКЕ

На крају свете архијерејске литургије, која је данас поводом Томиндана и Малог Васкрса одржана у Манастиру Успенија Пресвете Богородице у Добруну, митрополит добробосански Николај показао је вјерницима икону Пресвете Богородице Добрунске.

“Икона је насликана по фотографији фреске Пресвете Богородице која се налазила на зиду манастира у Добруну све док ову светињу 1945. године дјелимично у експлозији нису уништили припадници њемачке војске”, рекао је митрополит Николај.

Фотографија велике фреске Богородице са зида манастира добрунског сачувана је у архиви једног од музеја у Бечу.

У току свете Литургије данас је по први пут са великог звоника на првом конаку манастира zazвонило шест великих звона која су даровали вјерници и поштоваоци ове светиње задужбине Немањића изграђене 1219. године.

Митрополит Николај је након литије освјештао бјели мрс које су донијеле домаћице и васкршња јаја која се код куће чувају до следећег Васкрса.

P. T.

Делегација Горњег Милановца у Вардишту

ЗАИНТЕРЕСОВАНИ ЗА ПОПРАВКУ КЛАПЕЛЕ

Вардиште, мај 2007,

На Православни празник Спасовдан Мјесну заједницу Вардиште посјетила је делегација Друштва за његовање традиција ратова од 1912. до 1919. године из Горњег Милановца.

Гости су са домаћинима обишли Спомен костурницу у овом мјесту у којој је сахрањено преко 400 српских бораца за вријеме Првог свјетског рата.

Представници поменутог Друштва из Горњег Милановца исказали су спремност да учествују у санацији и поправци ове костурнице, те за иницирање других облика сарадње са Вардиштем и општином Вишеград.

Гости из Горњег Милановца присуствовали су обиљежавању Спасовдана - крсне славе цркве у Вардишту.

С. Х.

ХУМАНИТАРНИ КОНЦЕРТ

Троје Вишеграђана Јелица Плећић, Саша Обрадовић и Ана Ђукановић организовали су синоћ у Великој сали Дома културе хуманитарни концерт од кога је цијели приход упућен Удружењу жена обољелих од карцинома дојке “Аска”.

“Одлучили смо се на овај корак да би помогли Удружењу “Аска”, које окупља око двадесетак чланова, да сакупи новац за регистрацију и даље активности”, каже Јелица Плећић.

Публика је, као ријетко кад, напунила салу Дома културе а улазнице су платили сви па и службена лица.

У програму концерта учествовали су пјевачи Саша Обрадовић, Марија Милосављевић, Ђорђе Којић, музичар Драган Вуковић, чланови КУД “Соко” из Добруна и “Бикавац” из Вишеграда а буру аплауза изазвали су млади аматери манекени промовишући моделе Модне куће “Tiffany”.

*Вишеградска промоција књиге
“Зашто Срби нестају”*

ГЕНОЦИДИ, АБОРТУСИ, САМОУБИСТВА, ИСЕЉАВЉАЊЕ

Вишеград, март 2007,

Демограф Биљана Спасић из Крагујевца аутор књиге “Зашто Срби нестају” подсетила је на промоцији овог дјела у Вишеграду да је поражавајући демографски податак да се од очекиваних 27 милиона Срба данас их у Србији има само шест милиона.

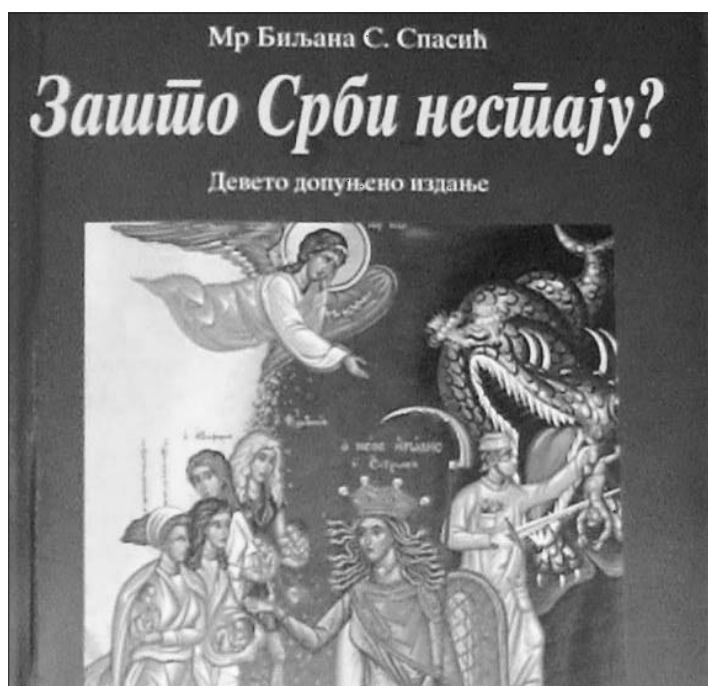
“Истражујући ову појаву дошла сам до сазнања да Срби највише нестају у геноцидима. Тако их је за последњих стотину година бранећи своју отаџбину у осам ратова страдало четири милиона што је јединствен случај у свијету”, нагласила је Спасићева.

Она додаје да је други вид нестајања Срба узрокован чедоморством или такозваним абортивним холокаустом јер се у Србији годишње обави 300.000 абортуса таман толико колико Нови Сад има становника.

Спасићева је изнијела и податак да се у Србији, према статистичким подацима годишње изврши око 1.700 самоубиства и то углавном младих људи.

“Још један вид нестајања Срба је њихово расејање по свијету јер на свих пет континената у око 120 земаља расељено је више од четити милиона наших земљака”, истиче Спасићева.

Она је посебно упозорила да из Србије али и из Републике Српске масовно у свијет одлазе млади људи и то најшколованији дио кадра.

“Ти наши трустови мозгова нису више у матици него у бијелом свијету гдје помажу њихову економију док им се кућа у Србији руши до темеља” говори Спасићева.

Према њеним ријечима појава нестајања Срба мање је изражена у Републици Српској него у матици Србији.

Р. Тасић

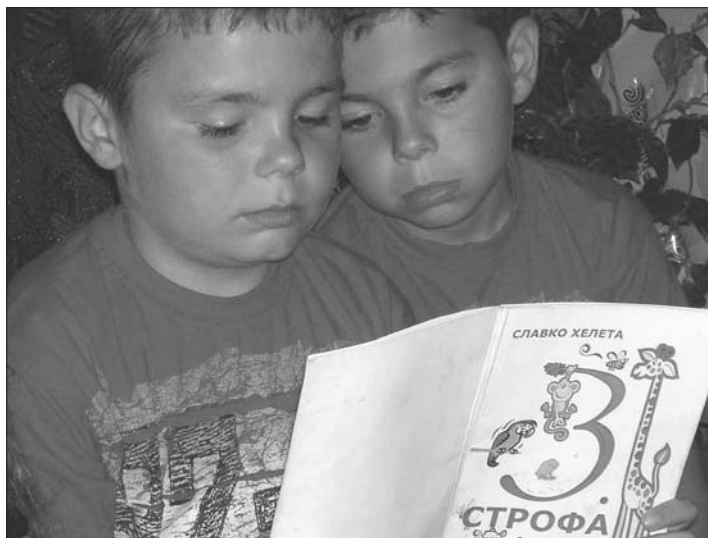
*Промовисана збирка дјечијих пјесама
“Трећа строфа”*

ЛЯГНЯ ДЈЕЧИЈА ЗАГОНЕТКА

Вишеград, мај 2007,

У читаоници Спомен-библиотеке “Иво Андрић” у Вишеграду 15. маја је промовисана књига пјесама “Трећа строфа” аутора Славка Хелете, новинара из Вишеграда.

“Овај рукопис одише искреношћу, ово је поезија која се игра, која зрачи безбрижношћу а конципирана је тако да дијете у пјесми, тек у трећој строфи добија на поклон одгонетку и тако провјерава своје знање о животињама”, рекао је рецензент књиге Радисав Машић.

“Писати за дјецу значи упустити се у пустиловну авантуру са неизвесним крајем. Авантура се срећно завршила”, нагласио је професор и други рецензент књиге Драган Папоњак.

Збирка поезије “Трећа строфа” састоји се од четрдесетак пјесама посвећених домаћим и дивљим животињама.

Пјесме су писане у виду народних загонетки.

На промоцији књиге пјесме су читали ученици Основне школе “Вук Караџић”, а своје стихове су говорили и чланови Књижевног клуба “Мост” Петроније Шимшић, Наташа Ковач и Радоје Тасић.

Прије тога збирка је промовисана у Новом Горажду и Фочи.

У Одјељењу Основне школе “Вук Караџић” у Новом Горажду о збирци је говорио професор књижевности Милош Комленовић, а потом су уз аутора, пјесме које су својеврсне мале загонетке о животињама, читали ученици нижих разреда.

Промоција у Фочи одржана је у амфитеатру Основне школе “Веселин Маслеша”.

Након обраћања наставника књижевности Вуколе Секуловића, о збирци је говорио рецензент и уредник издавачке дјелатности у фочанском Центру за културу и инфорпрмисање-Радисав Машић.

“Пјесничке приче о животињама прилагођене су тачки са које дијете најбоље види и испјеване језиком који најмлађи разумију. Због тога је у Хелетиним стиховима пуно тоpline, безбрижности и радозналости која голица машту читаоца”, рекао је Машић.

Стихове из ове збирке су читали аутор и ученици школе, а потом су своје стихове читали млади чланови литерарне секције Основне школе “Веселин Маслеша”.

Р.Т.

Дуго чекани одговор

ХОЋЕ ЛИ ОПШТИНА ОТКУПИТИ КУЋУ ИВЕ АНДРИЋА

Вишеград. Март 2007,

Директор Туристичке организације Вишеград Оливера Тодоровић покренула је иницијативу да општина Вишеград од садашњег власника Џемиле Плоскић откупи кућу у којој је дјетињство провео књижевник Иво Андрић.

“Бројне туристичке агенције, вође ђачких екскурзија и љубитељи Андрићевог књижевног дјела желе да виде и посјете кућу на лијевој обали Дрине, гдје је Андрић живио кад је у Вишеграду ишао у основну школу, али је то немогуће јер се кућа налази у приватном власништву”, каже Тодоровићева.

Она додаје да би се у случају откупа кућа претворила у мјесто гдје би се одржавале књижевне вечери, изложбе слика и фотографија а од Завода за заштиту културо-историјског наслеђа би затражено да се прогласи спомеником културе.

Кућа у садашњој Улици Иве Андрића 10 била је власништво Ивиних тетка Ивана и тетке Ане Матковичкич, код којих је он становао, да би му је пред смрт поклонили.

Андрић је 1953. године кућу поклонио општини Вишеград а тадашњи предсједник општине Рамиз Тврткивић је продао породици Мухамеда Плоскића.

Обиљежавајући стотину година од рођења Иве Андрића 9. октобра 1992. године општина Вишеград је одлуком вратила кућу у власништво општине али је примјеном имовинских закона она поново предата њеном власнику породици Плоскић.

На омањој приземној кући на лијевој обали Дрине 1976. године приликом оснивања Културне манифестације "Вишеградска стаза" на зид куће је стављена табала на којој пише: "У овој кући је дјетињство провео нобеловац Иво Андрић".

Р. Тасић

Тако то раде на Међавнику

АНТИ-БИЛБОРДИ

Мокра Гора, мај 2007,

На отвореном простору Дрвенграда на Међавнику у Мокрој Гори 17. маја је отворена стална изложба

билборда младог сликара Владимира Секулића из Лознице.

Отварајући изложбу режисер и власник Дрвенграда Емир Кустурица је рекао да она представља својеврсни протест против свеопште билбордизације.

"Владо је сцене на билбордима урадио инспирисан неким мојим филмовима а који су уствари пародија овог правца у сликарству", додао је Кустурица.

Кустурица каже да је аутор билборда препознао једно филмско правило у коме се детаљи из живота сударају не нарушавајући цјелину умјетничког дјела.

Сцене на билбордима су урађене стилем наивног умјетника са читавим низом чудних, карикираних и циркуски представљених људских догововштина.

Владимир Секулић је аутор и дијела сценографије за најновији филм Емира Кустурице "Завет" који је у званичној конкуренцији овогодишњег канаског фестивала.

Р. Т.

ПОКЛОНИТЕ КЊИГУ БИБЛИОТЕЦИ "БОЖИДАР ГОРАЖДАНИН" У НОВОМ ГОРАЖДУ

Општина Ново Горажде је међу посљедњим у Републици Српској у којој је формирана Народна библиотека која носи име првог Српског штампар на овим нашим просторима "Божидара Горажданина".

Библиотека је недавно регистрована и у фази је прикупљања потребног књижног фонда.

Дародавци, са разних страна, међу којима предњаче гораждани расути дијем свијета, већ су даривали бројне књиге.

На потезу сте и Ви, поштовани читаоци "Сокола".

У Вашој кућној, радној, школској или Народној библиотеци сигурно има дуслих наслова који ће овој Библиотеци добро доћи да попуни полице и да обогати књижни фонд који је тек у настајању.

Ваши дарови у књигама биће им значајан прилог.

ПРОМОВИСАЊА КЊИГА МИРЕ ЛОЛИЋ МОЧЕВИЋ "ПУТ У СВЕТУ ЗЕМЉУ"

Вишеград, 8. мај, 2007.

У Народном дому манастира Успенија Пресвете Богородице у Добруну синоћ је представљена књига "Пут у Свету земљу" новинара РТРС Мира Лолић Мочевећ.

На промоцији је приказан и документарни филм о хришћанским светим мјестима, који је снимио сниматељ РТРС Синиша Јалић.

"Ова књига је мој новински изазов настао на Васкрс прошле године када смо са групом Бањалучана посјетили мјеста којима је ходио Исус Христос и остали хришћански светитељи", рекла је Лолићева.

Хаџи Бранко Никитовић из Вишеграда је, говорећи и књизи, нагласио да сви ходочасници на ова света мјеста треба да иза себе оставе запис како би се они који немају прилике да тамо оду упознали са прапостојбином вјере хришћанске.

Књига "Пут у Свету земљу" промовисана је на Велику сриједу ове године у Бања Луци затим у Клубу старе српске православне цркве на Башчаршији у Сарајеву а наредно представљање овог путописа биће 21. маја у Фочи.

P. T.

Сјећање на Казуо Танаку, преводиоца и поштоваоца Иве Андрића

ПЕПЕО КАО ВЈЕЧИТИ МОСТ

Вишеград, април 2007,
пријатељи јапанског писца и преводиоца Казуо Танаке, оданог поштоваоца Иве Андрића и других српских писаца, који је преминуо почетком 2007. године, у марту су у Београду, а прије тога и у Вишеграду у Дунав и Дрину бацили његов пепео (по јапанском обичају).

Тако је дио великог поштоваоца и пријатеља нобеловца Иве Андрића и других српских писаца, носиоца ордена Вука Караџића другог реда, те награде Његошеве задужбине, заувјек остао у крајевима уз Дрину и Дунав, које је овај јапански писац често посјећивао.

Казуо Танака је човек који је свој цјелокупни живот посветио изучавању српске културе и књижевности, који је на јапански језик превео готово сва дјела Иве Андрића,

приповјетке Вука Караџића, дјела Петра Петровића Његоша, Бранислава Нушића, Десанке Максимовић, Боре Станковића, Бранимира Шћепановића, Васка Попе, Миодрага Павловића и Србе Митровића.

На жалост, неће се остварити његова давнашња жеља да за јапанске читаоце напише Андрићеву и Његошеву биографију.

Сјећамо се његовог неочекиваног боравка у Вишеграду 2005. године, 13. фебруара на 30-ту годишњицу смрти књижевника и нобеловца Иве Андрића, када се прије нас сјетио да посјети његово спомен обиљежје и на њега положи цвијеће.

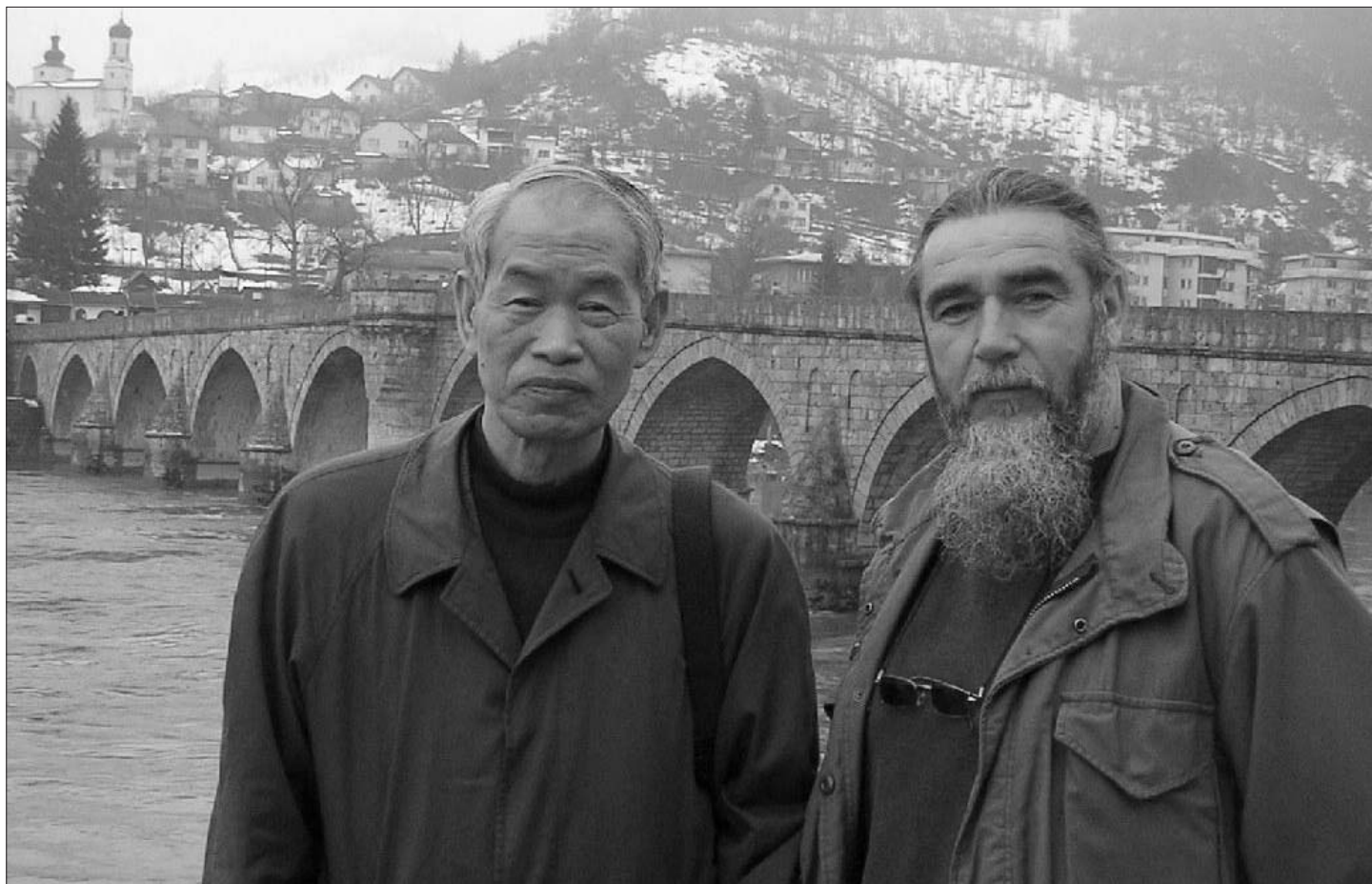
Причао нам је тада да за вријеме рата у БиХ није био књижевно активан јер је поштивао Андрићеве ријечи да писци током ратних сукоба треба да стварају, али да се не појављују у јавности и не објављују своја дјела.

Неочекивано, са супругом и пријатељима, Танака је боравио посљедњи пут у Вишеграду крајем 2006. године, када је посјетио Градску галерију и свог пријатеља Хаџи Бранка Никитовића.

-Изгледао је видно болестан, мада то није хтио говорити. Али као да је желио да се опростимо, присјећа се Никитовић тог посљедњег сусрета са великим пријатељем из далеког Јапана.

Тако је Казуо Танака одсањао свој посљедњи сан, да и постхумно остане својеврсни мост, како је често волио да каже, између своје двије домовине: Јапана и домовина славних српских писаца које је уважавао, поштовао и са задовољством преводио на јапански језик.

C. Хелета

СЈЕЋАЊЕ

Сјећање на стару српску сарајевску породицу Деспић

ХАЦИ МАКСОВО ПОЗОРИШТЕ

Стара сарајевска српска породица Деспић добила је име по Деспи, суну Риста Слијепчевића који је давне 1750. године из села Самобор код Невесиња стигао на занат у Сарајево.

И тако, његови бројни потомци наставили су увећавати иметак који је стекао овај вриједни и угледни ћурчија и трговац.

Један од најчувенијих и најбогатијих из лозе сарајевских Деспића био је Ристов син Никола, коме преноси своје богатство, познанства, знање и искуство и у аманет му оставља своју имовину.

Никола се брзо снашао, па као угледан трговац и ћурчија 1780. године купује кућу у Латинку. Било је то тек нешто више од тридесет година како је његов отац Ристо као дјечак кренуо из свог села у Сарајево на занат.

Тада купљена кућа је, у ствари, данашње лијево крило и најстарији дио чувене Деспића куће у Сарајеву. Грађена је од тврдог материјала, са дебелим зидовима, заштићена са демирима и гвозденим капцима на свим прозорима и вратима.

Никола у браку стиче седморо дјеце, синове Максима, Риста, Јова и Алексу, те кћери Мару, Јеку и Савку. Он убрзо купује још једну кућу, одмах до прве, тако да обје повезује под заједнички кров. Тако је настао данашњи средњи дио Деспића куће, који је у таквом облику остао све до 1820. године.

Након што му је син Јово оженио кћерку Манојла Јефтановића, једног од тадашњих најмоћнијих сарајевских трговаца, докупио је земљиште до очеве куће, доиздавши нове просторије.

Богатство се тако увећавало, а углед породице Деспић се ширио далеко ван Сарајева. Ниче нови дућан у Великом ћурчилуку, а од бегова Вољевица купују земљиште на којем подижу магаци. Своје богатство Деспићи улажу у нове послове, али и у луксузније живљење.

Почињу трговати са Цариградом, Дубровником, Наполеоновом Илиријом, Румунијом и Аустријом. Чинили су напоре да у трговачким везама зближе Солун, Трст, Истамбул, Лајпциг, Беч и Анкону. Прихватајући надоласећи западни начин живљења уносе многе новине, што је оставило запаженог трага у Сарајеву.

Нарочито се препричавао догађај након смрти аустријског генералног конзула, када су из његове оставштине купили сребрени прибор за јело.

Међу браћом се трговачким способностима посебно истицао Јово, који је имао шесторо дјеце, два сина и четири кћери. Први син, рођен 1836. године добија име Максо, а други десет година касније Мићо.

Управо је Максо, живећи пуних 90 година, оставио најдубљи траг од свих Деспића у Сарајеву.

Данас у Сарајеву нема живих потомака породице Деспић, али су сачувани бројни документи и записи који говоре о лику Хаџи Максе Деспића, који је запамћен као врло друштвен, рјечит, весео и човјек помало немирног духа.

У то вријеме Сарајлије су се традиционално забављале на сијелима, а посебно су била чувена сијела у кући Деспића. На њима је Хаџи Максо често

говорио о својим догодовштинама са бројних путовања по свијету, почев од османлијског па до аустро-угарског периода. Два пута је био у Јерусалиму на хаџилуку.

Знао је зајевати мелодичним гласом, а сијела у кући Деспића знала су трајати по читаву ноћ.

Максо је имао четворо дјеце, синове Јова, Пера и Аца, те кћи Даринку. Ангажован у друштвеном, али и политичком животу Сарајева Хаџи Максо Деспић је запамћен и по томе што је по угледу на Енглеског конзула Холмса, почео приређивати позоришне представе, што је била својерсна новост у тада заосталој сарајевској чаршији.

Извођени су шаливи комади Стерије Поповића и Косте Трифковића, са глумцима које је у то вријеме било доста тешко пронаћи. Зато су ангажовани учитељи и учитељице сарајевских школа, али је ипак звијезда те глумачке екипе био Максин брат Мићо, који је остао упамћен по одличним интерпретацијама комичних улога.

И ово кратко подсећање на чувену породицу Деспић најбоља је потврда колико су угледне српске породице чиниле окосницу јавног и културног живота Сарајева.

Од свега тога у Сарајеву данас једино битиште остарјела кућа Деспића, као нијемсвиједок једног прохујалог времена.

Приредио: Славко Хелета

Максо Деспић

Породица Деспић, 1943. године

РАЗНОДА

Рођен у варошици Брусници, руднички округ, од оца Обрена и мајке Вишње. Имао је брата Јакова и сестру Стану и полубраћу по мајци: Милоша, Јована и Јеврема (Михајловић-Тешић) и сина Ристу. Из постојеће документације се види да заправо и нема значајнијег догађаја у коме није лично учествовао. Умро 29. децембра 1810. Сахрањен код „Митрополије у Букурешту“. Његове кости касније је Милош пренео „у његов спахилук... у Хереште (Влашка)“.

РУДНИЧКИ ВОЈВОДА

Аутор: Ново Зекић	слова иза „о“ и „у“	станов- нице Алтаја	фаза у развоју инсека- та (мн.)	Амелија одмила, Ама, Ами	црначко племе уз реку Нигер	израел- ски пар- ламент	драмска пред- става	притока Меконга у Лаосу							
индијска носиљка за једну особу															
птица штакара пламене боје перја															
америчка филмска глумица	држачи за пан- талоне														
линија по којој се шије				Есад одмила				анемија, мало- крвност							
обележје ијека- вице				име глумца Харисона град у Италији				 	део тениског сета	„радио- веза“	„лична карта“	плодно место у пустињи (множ.)			
„рвачки клуб“			сто Николас Сократ Политис					постељно рубље, креветина (множ.)	коњ израз: само то, једино то						
град у Сибиру на Лени						нарицаљ- ка (ијек.) б. пољски фудбалер Роберт									
саставни везник		плодна равница у Србији склони ониризму					живи боемским животом				место у Старом Влаху (Србија)	„запад“ претва- рање у трину			
опште место, топос (грч.)							„омла- динско спортско друштво“			„нукл. термо- електрана“ магарица (покр.)					
име аме- ричке глумице Арчер			„атлетско друштво“ особа која лобира	жлездасти израштај			задуж- бинар Богдана одмила						станов- ница Безене		
личност са слике															
прожи- мање духом															
поли- тичка странка у ЦГ															
гомила, камара, хрпа	уроци, враџ- бине					контрирање „господар саване“									
сок од киселог купуса					б. фински тркач „народна репу- блика“										
угажена стаза у снегу							„темпо“ „обор“	кошарк. тренер Петровић „година“				„круна“ „карат“			
1. и 3. вокал			стабло					капљица зноја попут зрна грашка							

РУДНИЧКИ ВОЈ

4. МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ФОЛКЛОРА ДОБРУН - ВИШЕГРАД 2007.

16

17

18

19

20

21

22

Учесници Фестивала су била Друштва:

“СОЛАНЕК”, Чешка; “ТЕРДАН”, Охрид; Украјинска “КОЛОМЕЈКА”, Сремска Митровица;
 “ЕЛЕКТРОПОРЦЕЛАН”, Аранђеловац; “КОЛО”, Беране; “ХЕРЦЕГОВИНА”, Требиње;
 “ДВОРОВИ”, Бјељина; “СРЕТЕЊЕ”, Рогатица; “БИКАВАЦ”, Вишеград; “СОКО”, Добрун

“СОКО”, Добрун

“ЋИРО”, Вардиште

“БЕЛИ ОРАО”, Бијело Брдо

“КОЛО”, Вишеград

ПРВИ ДЈЕЧИЈИ ВАСКРСЊИ ТУРНИР У ДРАЖЕВИНИ (дјеца до 10 год.)

Организатори: ССД “Соко”,
Равногорски покрет ОО Вишеград

Пласман екипа:
I мјесто: КОЛО, Вишеград
II мјесто: СОКО, Добрун
III мјесто: ЋИРО, Вардиште
IV мјесто: БЕЛИ ОРАО, Бијело Брдо